

התאחדות בני מול

יוצא לאור

ע"י התאחדות אברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק - אלעד

כ"ו טבת תשע"ב

וארא

שנה ט"ז גליון תשד"מ

תוכן הענינים

לקח טוב.....א'
שבת בשבתו.....ב'
דבש תמרים.....ג'
בשפתי צדיקים.....ד'
פרפראות לחכמה.....ה'
ודרשת וחקרת.....ו'
לוח ההילולא.....ז'
הילולא דצדיקיא.....ח'
דבר בעתו.....ט'
משולחן מלכים.....י'
דברות קודש.....י"א

שבת מברכים חודש שבט

מולד: מאנטאג פ' בא 8:05 בינאכט, ר"ח מיטוואך פ' בא

לוח הזמנים

וארא

שטאם	ערשטע	צווייטע
ברוקלין	4:43	6:12
קרית יואל	4:43	6:11
מאנסי	4:43	6:11
לעיקוואוד	4:46	6:15
מיאמי	5:40	7:08
לאס אנדזשעלעס	4:56	6:25
מאנטרעאל	4:28	5:57
טאהש	4:29	5:58
טראנטא	4:57	6:26
ירושלים	4:25	6:20
בני ברק	4:41	6:16
לאנדאן	4:12	5:42
מאנטשעסטער	4:13	5:42
אנטווערפן	4:53	6:25
מעלבירן	8:24	9:54
בוענאס איירעס	19:53	21:21
וויען	16:19	17:48

להכנסת מודעות, ברכות
מו"ט, הנצחת שם,
לעילוי נשמת, וכו'
יפנו לאפים כולל
עצי חיים בארה"ב:
1-888-732-6347
EXT 4
1-888- REB - MEIR

יסודי התורה בא

יום ראשון	יד.
יום שני	יד:
יום שלישי	טו.
יום רביעי	טז:
יום חמישי	טז.
עש"ק ושב"ק חורא	

והכבד את לבו ולא שמע אליהם

מערה והמולה רבתי שררה בשוק העיירה, קולות וברקים מילאו את חללה עוברים ושבים נתקלו לחזות שנעמדו שני השותפים יהודי וגוי שהסתכסכו בוויכוח סוער, וכשראו שאינם באים לעמק השוה הפנו את טענותיהם אל השופט שידון ביניהם, כשכל אחד משני הצדדים מנסה להוכיח את צדקתו ואשמת חבירו.

השופט שהיה שונא ישראל מובהק נטה כל הזמן לצידו של הגוי, וכשראה היהודי שידו על התחתונה והולך להפסיד את המשפט שלא להשופט מתנה בסתר כדי להטות את לבבו לטובה אליו.

שאל אותו השופט: כיצד הנך נותן לי שוחד הלא בתורתכם כתיב שאסור לתת שוחד לדיין שהרי לב הדיין יטה אחר נותן השוחד, והדין שיוציא לא יוכל להיות דין אמת, מכיון שהשופט נוגע בדבר.

השיב לו היהודי: אילו היית יהודי והיו באים לפניך ראובן ושמעון לדין, דעתך על שניהם שקולים היא, ואין לך נטה לזה יותר מאשר לזה, והדין יכול להיות דין אמת, לכן אם צד אחד יתן שוחד הוא מכריע בכך את לבו של הדיין לצידו, וכל מאזני הדק תמה לטובתו, לא כן הדבר כאשר באים יהודי וגוי לדון בפני שופט גוי, כאן דעתו של השופט אינה שקולה ושוה לגבי שניהם, לבו של השופט נטה מלכתחלה לצד הגוי, שהרי הלכה הוא בידוע שעשו שונא ליעקב, וכדי לאזן את דעתך שלחתי לך שוחד, כנגד נטיית לבך לצד בעל דיני תבוא נטיית הלב אל השוחד, וכפות המאזניים של המשפט תהיינה שקולות, והדין יצא מתוקן.

על פי משל זה מבאר הבית הלוי מברכים ז"ע את קושיית המפ"י כיצד הכביד ה' את לב פרעה והרי על ידי כך נטל ממנו את האפשרות לבחור בטוב ולשלוח את בני ישראל מארצו.

אך לפי האמור מובן, שהרי רצונו האמיתי של פרעה היה שלא לשלוח את בני ישראל מארצו, אולם מתוך הסבל הגדול שהיה לו ולעמו מהמכות הוא עמד לפעול נגד רצונו, יציאה בתנאים אלו לא היתה נחשבת לפרעה לזכות, הואיל ומה שנעשה בהכרח אינו אלא אונס ואינו נחשב למאומה, חיוק לבו ע"י ה' היה איפוא לא כדי לשלול ממנו הבחירה, אלא אדרבה כדי להסיר ממנו את יראת המכה, וע"י כך שב פרעה לרצונו העצמי שהיה שלא לשלח.

אכן בני ישראל הם להיפוך, כמ"ש הרמב"ם (הל' גירושין פ"ב ה"ב) על מה דקיימא לן גבי גט וקרוב (יבמות קו). כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, כי באמת מוטבע בנפש כל אדם מישראל לשמוע למצות קונו, אלא שיצרו הרע מסיתו לעשות הרע בעיני ה', ושאר שבעים הוא המונע והמעכב מלעשות הטוב והישר בעיני ה', ולאחר שהוכה ותשש יצרו הרע הרי הוא עושה כטבעו וכרצונו כדת של תורה.

וממציא דברים אלו נמצינו למדין מליצה ישרה על כל בית ישראל, כי אף אם נכשלו ועברו על מצוות ה', לא מרוע לבבם עשו כן ולא להכעיס את בוראם חלילה, אלא אנוסים הם בד יצרם הרע הבוער בקרבם תמיד, אבל בפנימיות לבבם כל רצונם ומאווים ותשוקתם לעשות רצון קנם וחפץ צורם, ולאחר שמסירין המונע ותשש יצרם הרי הם עושים הטוב והישר כטבעם וכרצונם.

צאתכם לשלום...

פאר אייער נתינה פון

\$120

און העכער

גייט איר אריין אין א

צו קענען זיין פון די גליקליכע משתתפים אויף די

מסע המרומם

מיט כ"ק מרן רבינו שליט"א

קיין ארץ ישראל סוף חודש שבט הבעל"ט

פארפאסט נישט די געזעגנהייט!

דינער השנתי וסעודת הילולא
מוצש"ק פ' בא הבעל"ט • באולם אימפעריעל

לקח טוב

ליקוטים יקרים, מפי סופרים וספרים, ע"ד מוסר וחסידות נאמרים

בנאות מצרים לא הי' לדם זכות עצמם רק מחמת שהבחין הקב"ה בין מעשה ישראל למצרים ע"ז נגאלו וזאת תורת המסורה ושמתי פדת בין עמי ובין עמך היינו שמעריך אותם נגד המצרים והם יהיו טובים מהם, ע"כ פדת חסר כי אין כאן פדות שלם מחמת שיש למצרים אחיזה בהם, אבל פדות שלם לעמו, דייקא, בשידו' להם זכות עצמם ולא יצטרכו להעריכם נגד אחרים או והרבה עמו פדות בהצלה שלימה כב"א.

(כנסת יחזקאל)

☆

הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הנם וגו' ואשר לא שם לבו אל דבר ה' ויעזוב את עבדיו ואת מקנהו בשדה,

יבואר על פי מה שיש להתבונן בעניני הנסים שנעשו לאבותינו במצרים למה הוכרחו לכל זה הלא הי' ביד הקב"ה לגזור אומר ולהוציא אותנו ברנע אחת, אך באמת כי המשביל יבין מכל הנסים הללו יש ללמוד דרך לעבודת השם, וז"ש נתת ליראך גם להתנוסס, ר"ל להיראים נתת הנסים למען יתבוננו בעוצם יראת השם לעבודת הבורא ב"ה ועל ידי זה גם להתנוסס מזה נסים חדשים יותר, וזה גם כן פירוש הפסוק הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הני"ס יש בו אותיות י"ה ג"ם, ר"ל היראים את ה' יכולים ללמוד יראת שמים ועבודת חדשות מהנמים של פרעה, וזה פירוש הנם את עבדיו לשון עבדות שלו ואת מקנהו כל הקנינים שלו כמ"ש ישראל קנין אחד, פי' כל מה שביד ישראל ומה שהוא עושה הכל הוא קנין באחדותו ית"ש, וד"ש ואת מקנהו אל הבתים להביאו לידי יראת שמים שנקראת בית כמ"ש ווי דלית ליה ביתא וכו' ואשר לא שם לבו אל דבר ה' ויעזוב את עבדיו ואת מקנהו בשדה, כי חלופים בגולם, מי שאינו ירא שמים וכסיל לא יבין את זאת ויעזוב וגו' שעזוב כל הקנינים שלו וכל העבודות בשדה לשון הפקר כמו השדה שהיא הפקר לכל, ה' ישים בלבנו אהבתו ויראתו ולעשות רצונו אמן. (תפארת שלמה)

וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים, ופירשי זה אחד מן העשרה ק"ו שבתורה והקשה האזהר"ק אמאי לא כתיב תירוץ של השי' בזה עיי"ש מה שתירין, ולפע"ד נראה לומר פירוש ולא שמעו אל משה מקוצר רוח, רוח היינו רוחניות שישאל היו מקוצר רוחניות היינו שהיה קטן וקצר כח המושג שלהם, ולא יכלו לקבל דיבור השם יתברך ולכן יוצונו אל בני ישראל, ויצונו היינו לשון חיבור - בצוותא חדא, והיינו שיחברו רוחניותם אל בני ישראל, שיהיו באחדות וכשהיו באחדות יוכלו לקבל דיבור השי"ת כראוי.

(דגל מחנה אפרים)

☆

וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצונו אל בני ישראל, ואפ"ל דהנה רצון הקב"ה להיטיב ולהשפיע תמיד טובה לישראל, וכשישראל עושין רצונו ע"ז כך מתמלא רצון ה' לתת להם שכר טוב, וזה פירוש שכר מצווה מצווה, והיינו השכר שהקב"ה נותן לישראל זו בעדם מצווה, כיון שיש להקב"ה נחת רוח מזה שיכול להיטיב ולהשפיע, לפיכך הוא אומר "ויצונו אל בני ישראל" שיצונו את ישראל שיכשירו עצמם לקראת הגאולה, ויכול הקב"ה לגאולם, וע"ז כך יהיו מקיימים מצווה, לכך נאמר "ויצונו אל בני ישראל".

(קדושת לוי)

☆

ושמתי פדת בין עמי ובין עמך במסורה ג' דין ואידך פדות שלח לעמו, והרבה עמו פדות. נל"פ עפ"י הדיוע דהצלת האדם מן הצרה תבוא כב' פנים הא' כשהוא ראוי מצד עצמו הב' כשמוצד עצמו אינו ראוי אמנם בהעריך אותו נגד אחר הגרוע ממנו, או נמצא הוא זכאי וראוי להצלה ונפק"מ ביניהם דאם הצלתו הוא מצד שראוי לזה או הצלתו הוא בשלימות, משא"כ אם הצלתו הוא רק נגד אחר הגרוע ממנו או אין גאולתו שלימה כי יש להרשע אחיזה בהצלתו. והנה

וידבר אלקים אל משה, ברשי' דיבר אותו משפט על שדקשה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה עכ"ל, ואמר הרה"ק ר' מאיר מפרימישלאן ד"ל, כי כל רב ומורה עדת ישורון צריך שיהיה בו תקיפות הדעת, אם רואה ה"ו בצרת ישראל עמו, שיוכל למען בעדם לפני הקב"ה, "למה הרעותה לעם הוזה" ובאם אין לו התחזקות כזה אינו ראוי לשפוט את בני ישראל, ואמר כי זהו מרומם בדברי רש"י ד"ל הנ"ל דבר אתו משפט פי' כי דבר ה' עם משה, כי הוא ראוי למשפט כלומר לשפוט את בני ישראל ואח"כ מפרש דמעתם, על שדקשה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה, פירוש, מאדיר שהיה לך תקיפות דעת שכזו לדבר ולדקשות לפני "למה הרעותה לעם הוזה" ע"כ ראוי אתה להיות שופט על עם בני ישראל.

(דברי מאיר)

☆

ויאמר אלהי אני ה' ופירוש רש"י ד"ל נאמן אני לשלם שכר למהלכים לפני, ובדרך אפשר נראה לי לומר כוונת רש"י ז"ל בזה עפ"י מה דאיתא במסכת אבות הולך ואינו עושה שכר הליכה בידו, ולכאורה אם לא עשה כלום למה מגיע לו שכר בשביל ההליכה אע"כ רצה לומר בזה אם האדם הולך וכוונתו רצון' באמת ובלב שלם לקיים המצוה כתיקונה רק נאנם ולא עושה או נחשב לו כאלו קיים את המצוה ומגיע לו שכר על ההליכה שמהשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, והנה משה רבינו ע"ה כשראה שכל הליכתו לפרעה הי' ללא הועיל חשב בדעתו כי תם לריק כחו ולחנם הלך ואמר לו הקב"ה "אני ה'" נאמן אני לשלם שכר למהלכים לפני ותיבת "לפני" מורה על המחשבה כדיוע שמהשבה אינו גלוי רק להקב"ה בעצמו שאני משלם שכר אף למהלכים "לפני" שהולכים במחשבה שלימה לקיים המצוה ולא עלתה בידם בשביל איזה סיבה מניעה על כל זה בדין הוא שישלו שברם.

(באר מנחם)

☆

קהל יטב לב ד'סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

בני ברק

תהילתו ידבר פ"י

י'עלה ויבוא ויגיע ברכותינו, לכבוד ידידינו וחברינו, האברך החשוב המהולל בפי כל ח' (תהי ידינו אמונה, בהתמסרות נאמנה, להגדיל עשות מרחוק ומקרב לטובת קהילתנו) אליו יאתה תהילה ותפארה, כביר המעש בעוז ובגבורה, טוב ומטיב לוולת תדירא ל' א ישובות יומם ולילה למען גליונו, להרוות בה צמאון אנשי שלומינו, אהוב בפי כל

יזאל פרידמאן ה"י

מראשי העסקנים בקרב קהל יטב לב ד'סאטמאר

בארא פארק

לרגל השמחה שיבמענו, בעזר צורו וקונו, רוממות קל בגרונו

בהולדת בנו נ"י

למזל טוב

יה"ר שיזכה לגדלו ולחנכו על מבוני התורה, וימשיך להרבות פעלים להגדיל תורה ולהאדירה, מתוך רב שמחה ואורה, ובשכר זאת יתברך בסיועתא דשמיא, לעלמי עלמאי, עדי נוכח לביאת משיח צדקינו, ומלכינו מרן רבינו הגה"ק שליט"א בראשינו, בב"א.

החתמים למען שמו בתורה וקול זמרה

הנהלת הקהילה

שבת בשבתו

אמרות קודש בעניני שבת נאמרים על פרשת השבוע ערובים וסדרים

מוחלין לו ומפרשי' שע"י שמירת שבת עצמו מודה בחידוש עולם ובחפץ ויכולת וממילא אין כאן ע"ז, וידוע כי מרע"ה טרם בריחתו השתדל אצל פרעה שינוחו בשבת ונחו בשבת כל ימי מצרים וע"ז נאמר ישמח משה במתנת חלקו, וע"כ אין ראוי שיעבדו ע"ז כיון ששמרו שבת, אך אחר שזר פרעה תכבד העבודה אפי' נימא פרעה לא שיעבדם ביום השבת מ"מ הם בעצמם הלכו בשבת לקושש קש לתבן לצורך כל השבוע וממילא נחשדו על ע"ז כיון שלא שמרו שבת והיינו מעבודה קשה ממש מקשה לפרוש מע"ז.

(חתם סופר)

אינו שולט בו מעשה הכשפים

ולא יכלו החרטמים לעמוד מפני משה מפני השחין. משמע לפני זה עמדו לפני משה בכל מכה, בדם וצפרדע כנים ערוב דבר, וי"ל הטעם כי אמרו חז"ל בר"ה בטלה עבודה מאבותינו במצרים ובניסן נגאלו ש"מ שמכת דם ה' בר"ה כידוע מהמדרש ביום שהתחילו עשר מכות לבא על מצרים בטלה עבודה מאבותינו עיי"ש, וא"כ צפרדע בר"ח מרחשון כדאיתא במד' פרשה זו שבין כל מכה ומכה ה' חודש, רביעית החודש שימשה המכה והשאר ה' להתראה לחד מ"ד ולאיך מ"ד בהיפוך. כנים ר"ח כסליו, ערוב ר"ח טבת, דבר ר"ח שבט, ולפי"ז ע"כ ה' שנת עיבור וה' שחין ר"ח אדר וברד ר"ח אדר שני וארבה ר"ח ניסן, וכ"כ רמב"ן בפ' בא בד"ה הנני מביא מרח ארבה יעוין שם וחושך סמוך לפסח ממש. ופסח שבו יצאו בני"י ממצרים יום ה' ה' כדאיתא במס' שבת בפ' ר"ע ולפי"ז ה' ר"ח שבט בשבת ובשבת לא יכלו החרטומים לעשות מעשה כדאמרינן בגמ' (סנהדרין ס"ב) בעל אוב יוכיח, ע"כ לא יכלו לעשות שום מעשה ביום ר"ח שבט שחל בשבת.

(תורת משה חתם סופר)

הבדלה בין ישראל לעכו"ם

ושמתי פדות בין עמי ובין עמך למחר יהיה האות הזה. וי"ל דהיינו מצות שבת, שאלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין, ומצות שבת הוא המבדיל בין ישראל לעמים שגוי ששבת חייב וכו' זהו בין עמי ובין עמך, והוא נקראת אות כמו שנאמר ביני ובין בני ישראל היא לעולם, ונתינה במרה, זהו שאמר למחר יהיה האות הזה היינו במרה, וזהו שהוא מרומז בפירוש רש"י ושמתי פדות שיבדיל וכו' היינו ברכת הבדלה במוצאי שבת קודש המבדיל בין קודש לחול בין ישראל לעמים וכו' והבן. ובזה יונח אומרו ושמתי פדות לשון עבר, ולכאורה הוי ליה למימר ואשים פדות, להביא כמו שאמר למחר יהיה וכו'. אלא ידידע משה תיקן להם במצרים את יום השבת לנוח, זה שאמר ושמתי פדות מכבר, אמנם במצוה ועומד לא היה עד שבאו למרה, זה ושאמר למחר יהיה האות הזה, היינו במצוה ועומד כמו שנאמר שם שם לו.

(דברי ישראל)

משבת רואים דבסוף יהי חסדים

וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה'. במד"ר א"ל הקב"ה למשה אני כתבתי עליך שאתה עניו ואתה מקפיד על דברי, חייך יש לך לידע שנאמר טוב אחרית דבר מראשיתו טוב אחריתו של ישראל שנתתי להם במצרים, שנאמר ויאמר ה' אל משה עתה תראה. ונראה ד"ל דצדיקים יש להם יסורים מתחלה ושלוה בסופה ורשעים יש להם תחלה שלוה וסוף יסורים, והוכחה לזה בישראל תחילה הלילה ובסוף יום שלוה ומנוחה, ובב"נ תחילה היום ובסוף לילה, והנה משה רבינו בירר לישראל יום מנוחה ש"ק כדי שישמרו השבת, ונודע דברי ההפלא"ה ז"ל דקודם מ"ת היו יכולין להחמיר להיות כישראל אבל לחומרא ה' להם דין ב"נ ונכרי ששבת חייב מיתה וע"כ צ"ל דדבב"נ כתיב "יום ולילה" לא ישובו אבל ישראל שמרו שבת לילה ויום וא"כ ישראל עבדו בששי בשבת ובמוש"ק עבדו מלאכה נמצא שלא שבתו יום ולילה, וא"כ שפיר קאמר הקב"ה למשה ה' לך לידע טוב אחרית דבר מראשיתו כי אתה ביררת יום ש"ק והייתי דן כי בישראל תחילתו לילה וסוף יום וה' לך לידע טוב אחרית דבר מראשית כי בסוף יבא רחמים ואור לישראל ויאר לישראל ואמר למשה רבינו אני ה' היה הוה ויהי' ידידע מה יהי' בסוף.

(פני מבין)

תוספות שבת מעורר רחמים

ואזכור את בריתי לכן אמור לבני"י אני ה' והוצאתי וגו'. י"ל עפימ"ש הייט"ל טעם שיצאו קודם זמנם, כי ידוע דמדה שאדם מודד מודדין לו, וכיון שראה הקב"ה שעתידין ישראל לעשות משמרת לתורה גדרים וסייגים כגון להוסיף מחול על הקודש בשבתות וי"ט שהוא סייג כאילו כבר הגיע זמן שבת, כ"כ הקדים הקב"ה לגאלינו קודם זמנו וכאלו כבר הגיעו זמנו עכ"ל, והנה אחז"ל אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין והכוונה שבת עצמו ועוד תוספות שבת דאם ישראל יקדימו עצמם בשמירת שבת אז יקדים הקב"ה ג"כ זמן הגאולה מדה כנגד מדה. והנה אם היתה הגאולה בזמן הקבוע אז לא ה' היציאה במדת הו' הרחמים רק בדין, וכיון שהזכיר הקב"ה שם הו' שהיא רחמים נשמע דהגאולה תהי' ברחמים לפני הזמן הקבוע, וזו ואזכור את בריתי הוא ברית שבת ותיבת את לרבות באה על תוספות שבת, ויען כי שמרו בני"י את בריתי הוא שבת ותוספות שבת, לכן בגימ' מדה במדה, היינו מדה כנגד מדה, אמור לבני"י אני הו' והוצאתי וגו' דבזכות ב' שבות אני מתנהג עמהם במדה"ר להוציאם לפני הזמן.

(זכור ושמו)

השומר שבת מודה בחידוש העולם ובהפץ ויכולת

ולא שמעו אל משה מוקצר רוח ומעבודה קשה. פשוטו כמשמעו ור"ל אמרו שהיה קשה להם לפרוש מע"ז, וג"ל דא ודא א' היא, כי אמז"ל כל המשמר שבת אפי' ע"ז כדור אנוש

אין האף אז דער גאנצער ציבור פארשטייט וואס דאס הייסט **אונזער כולל** **אין ארץ ישראל!**

"דער טאטע ז"ל האט נאך געדענקט ווי דער זיידע ז"ל (בעל עצי חיים) האט אויף דעם געהאט ממש מסירת נפש, ער האט צוזאמען געליטן אזויפיל עגמות נפש אלעס צוליב דעם ארץ ישראל'דיגן כולל, ווייל ער האט געוואוסט אז דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט האט געוואלט האבן א זעלבסטשטענדיגער כולל.

**"...דער טאטע ז"ל לעת זקנתו חזר ויסדו,
און ממילא פיל מיר אונז אז ס'איז א כבוד
מען זאל עס ווייטער מחזיק זיין.."**

"...איז אוודאי אלקא דמאיר יענע פאר די אלע אידן, און דער זכות פון טאטן ז"ל וועט מגין זיין פאר די אלע תומכים זיי זאלן געהאלפן ווערן בכל מילי דמיטב..."

(מדרשת מרן רבינו שלום"א
בסעודת הילולא ומצבית השנתי, כ"ו ניסן)

שליסט איין אן אין דעם
שקל הקודש קאמפיין

"א דאלאר א טאג" פאר רבי מאיר בעל הנס
א פארזיכערטע סגולה לברכה ולהצלחה בכל הענינים

דינער השנתי | מוצש"ק בא | באולם אימפעריעל

דבש תמרים

**פנינים יקרים, מבאר חפרוה שרים,
רבותינו הקדושים עצי התמרים**

הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך
ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים.
ונראה דערל שפתיים דהכא אינו
הכבד פה והכבד לשון המבואר
בפרשת שמות, רק ערל שפתיים
דכאן הוא פה אטום כמו נסתתמו
מענותיו ולא מצד ק"ו אתי עלה,
אלא ה"פ כשאמר לו השיית למשה
כא דבר אל פרעה וגוי השיב לו
משה הן בני ישראל לא שמעו אלי,
ואיך יהיה אם ישמענו פרעה, אז אני
ערל שפתיים, שאשאר פה סתום
מלהיין על ישראל. (ישמח משה)
☆

**והוצאתי אתכם מתחת סבלות
מצרים.** ופירש"י כי כן הבטחתי
ואח"כ יצאו ברכוש גדול, נשאלתי
למה הביא רש"י סיפא דקרא ברכוש
גדול, ויל"פ דכתיב למעלה וישימו
עליו שרי מסים וגוי ויתכן כי הענינים
בנו והעשירים היו פודים את עצמם
במס שנתנו להעמיד אחרים במקומן
ואח"כ רבתה המשא עד שמכח זה
נעשו עניים ואפשר שמה שאמר
למען ענותיו היינו לעשותן עניים
בסבלותם ומפני זה אמר כאן
והוצאתי אתכם לא מבקעי מגוף
סבלותם אלא אפילו מן העניות עיי'
המס שנתנו במקום סבלותם (כמו עין
תחת עין) וזהו "מתחת" סבלות
מצרים היינו מה שנתנו במקום
סבלות מצרים, וזה שפרש"י כי כן
הבטחתי שנאי ואחרי כן יצאו
ברכוש גדול (יטב לב)

☆

לכן אמור לבני ישראל אני הי וכו'.
ונראה עפ"י הנודע דעיי אמונה יוכל
להמשיך רב טוב לבית ישראל,
וכדאיתא במדרש אין ישראל ניונים

אלא בזכות האמונה, ואיתא בייטב
לב כי הוא מלשון ויהי אומן את
הדסה לשון המשיכה כי עיי' האמונה
נמשך כל מילי דמיטב, ולכן ציוה
הקב"ה לכן אמור לבני ישראל אני
ה', שעיי' האמונה שיאמינו ישראל
יוציא אותם ממצרים, ואח"כ כתיב
בא דבר אל פרעה וישלח את בני
ישראל מארצו בזכות האמונה כנ"ל,
וזה ירצה בתשובת מרע"ה הן בני
ישראל לא שמעו אלי מאיזה טעם
שיחי עכ"פ עיי' שלא שמעו אלי
נחסר האמונה במה להמשיך הגאולה,
וא"כ איך ישמענו פרעה לשלחם, כי
בחסרון והעדר האמונה במה יוכל
להמשיך הגאולה. (קדושת יו"ט)

☆

**וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו
אני ה'.** ויתבאר עפ"י משל הידוע
לאחד שחטא נגד המלך והמלך מרוב
חסדו לא רצה לעונשו ועכ"ז ביקש
לעורר לבבו לשוב, הגדיל אותו ביתר
שאת, ובראותו את גודל טובו וחסדו
של המלך אליו אחר שחטא, נתמלא
בושה והכנעה באומרו מה עשיתי כי
מרדתי פי המלך הטוב והמטיב וזה
הבושה והמרדות שבלבו טובה יותר
ממאה מלקות, ובוה וי"ל וידבר אלוקים
אל משה ויאמר אליו אני ה', ר"ל
הדיבור הקשה ודין שדיבר הקב"ה
אל משה היה בוה שאמר אליו אני
הי אמירה רכה כי עיי' נעשה קמן
ושפל בעיניו עוד יותר. (עצי חיים)

☆

**ולא שמעו אל משה מקוצר רוח
ומעבודה קשה** וידבר משה לפני ה'
לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי
ואיך ישמעני פרעה. ונראה בהקדם
לפרש הא דאיתא במד' עה"פ למה

משה ואהרן תפרעו את העם
ממעשיו אתם למה ודברכם למה,
וביארתי דהנה הקשו הקדמונים דלמה
נגאלו ממצרים עיי' משרע"ה הלא
הקב"ה הבטיח וגם הגוי אשר יעבודו
הן "אנכי" וכתבי "ואנכי" אעלך גם
עלה, ותירצו דהבטחת הן אנכי לא
היתה רק אחרי שישלמו ימי השעבוד
ארבע מאות שנה ובאמת לא עבדו
רק רדיו שנה ע"כ היתה הגאולה
עיי' משה, עכ"ד, והנה ביישוב
הקושיא איך יצאו ממצרים קודם
הזמן תרצו המפרשים דקושי השעבוד
השלים, ולכאורה לפי"ז נסתר תירוץ
הנ"ל על קושית הבטחת ואנכי אעלך
גם עלה, וזן אנכי דהרי כבר נשלם
זמנם עיי' קושי השעבוד, ויתכן לומר
דזו הי' מענת פרעה אתם למה הלא
הגאולה צריכה להיות עיי' השיית
בעצמו, אלא עכ"ה שהוא קודם זמנו
וא"כ דברכם למה כי טרם נשלם
הזמן איננו מחויב לשחררם, ויתכן
דזה הי' הסיבה אשר בני ישראל לא
שמעו אל משה דלפי שראו קושי
השעבוד שהוא בא להשלים הזמן
אותה נפשם שיקיים השיית הבטחת
ואנכי אעלך ויוציאם בעצמו ולא עיי'
משה וזה ולא שמעו אל משי"ה
דייקא, שהי' הוא השליח והטעם
מקוצר רוח ומעבודה קשה, דכיון
שקצרה רוחם מקושי השעבוד שהוא
כדי להשלים הזמן ע"כ לא שמעו אל
משה דייקא, ומשרע"ה פירש שיחתו
לפני הקב"ה ואמר הן בני ישראל
לא שמעו אל"י דייקא מחמת קושיה
ממנ"פ הנ"ל ואיך ישמענו פרעה
לחוציאם קודם זמנם דאם הגאולה
עיי' שליח זה מורה כי לא נשלם
זמנם לצאת ממצרים. (דברי יא"ל)

מודעה חשובה

מתכבדים אנו להודיע אשר ידידינו היקר האברך החשוב

מוה"ר **יואל הכהן סאנדער** הי"ו

נתמנה על ידינו בתור

גבאי קודש

לטובת מוסדותינו הק'

ויעסוק בקדשים להתרים את נדבות אנ"ש
פה בארא פארק יצ"ו

לטובת מוסדות הק' יטב לב בארה"ק

ויעבוד שכם אחד ביחד אם עסקנינו הדגול גבאי קודש
מוה"ר **משה חיים הכהן קאהן** הי"ו

נקוה שאנ"ש יקבלו פניו בסבר פנים יפות ויקבלו ע"ע סכומים
קבועים להחזקת מוסדותינו הק'

ואלקא דמאיר עננו להתברך בשפע ברכה והצלחה, וזכות
רבוה"ק יגן על כל העוזרים והתומכים להתברך בכל מילי דמיטב

החותמים בברכה

הנהלת המוסדות

אלקא דמאיר עננו

סיפורי צדיקים, בביאור הפסוקים המלאים זיו ונוגה מפיקים

בשפתי צדיקים

ויאמר אליו אני ה' וארא אל אברהם וגו' באל שדי

שמעתי ששאל איש אחד את הרה"ק ר' מיכל מזלאטשוב זי"ע מדוע מתנהג בהרחבה בעושר וכבוד כדרך הפרתמים, ומדוע אביו הרה"ק ר' יצחק מדרהאביטש זי"ע הי' עני ופרנסתו מתוך דוחק, והשיב לו, השאלה הוא התשובה, לאשר אבי הרה"ק היה בדוחק ובמצור ולא נהנה מעולם הזה, לזאת מהנכון שירשו בניו זכותו שיהיה להם עושר וכבוד, וזהו ויאמר אליו אני ה' היינו שהקב"ה אמר למשה שיתנהג עם בני ישראל במידת הויה"ה בהרחבה גדולה, המורה על זה שם הויה"ה, והטעם הוא אשר "וארא אל אברהם וגו' באל שדי", כי שם שדי מורה על צמצום, ויען כי האבות היו במצור ובדוחק, על כן מן הנכון שיתנהג עם בניו במידת הרחמים ויהיה להם הרחבה גדולה.

(עטרת ישועה)

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב

בעיר גדולה לא היו יכולים להשיג איזה רב להנהגת העיר, מפני שאנשי העיר היו רעים וחטאים לה', ושום גדול לא רצה לקבל עליו את עול ההנהגה שם, מה עשו, העמידו על הבית עלמין מצבות חרותות, פ"נ מו"ר הגאון בעל הטו"ז, פ"נ מו"ר הגאון בעל מג"א, וכיוצא בהם, ויהי היום ונסע דרך שם רב אחד גדול הדור, והראו לו את כל המצבות הנ"ל, ומיד קיבל מהם את כתב הרבנות, לאחר זמן נתוודע הרב שהט"ז בלעמבערג, והמג"א בקאליש, ויאמר לפרנס העיר למה רימיתנו, והשיב לו אין זה רמאות, כי בלעמבערג הם לומדים בספר הט"ז, הרי אין הט"ז קבור שם כי שפתותיו דובכות בקבר, וכן המג"א והרעק"א וכו', אבל כאן אין שום איש לומד בספריהם ונשכחו מלב, הרי בכאן הם קבורים, וז"ש וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וכו'. וברש"י אי' אמר לו הקב"ה חבל על דאבדון ולא משתכחין, שהתאונן ה' על משה, על שאינו עושה כמעשה האבות, וז"ש חבל על דאבדון וא"ת איך אני קורא למיתת צדיקים בלשון אבידה, לז"א ולא משתכחין אנשים שילכו בדרכיהם, וז"ש (ישעי' נ"ז) הצדיק אבד, ולמה, מפני שאין איש שם על לב ללמוד ממעשיו הטובים, והבן.

(שער בת רבים)

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל

עשיר אחד נכנס פעם למרן החת"ס ושפך לפניו את מר שיחו כי לאחרונה הגיעו עסקיו למבוכה והוא זקוק לברכתו של החת"ס, אמר לו החת"ס: גם אני שמעתי שאיך הוא עני מרוד ומטופל במשפחה גדולה, ואתה אינך תומך בו כל עיקר, העשיר תמה ושאל את החת"ס: הן סיפרתי זה עתה

עד כמה ירוד הוא מצבי ואיך אוכל עוד לתמוך באחרים, השיב לו החת"ס הנה בפרשתן כתיב "וגם" אני שמעתי את נאקת בני ישראל, ולכאורה מה בא "וגם" לרבות, אלא ללמדינו שבשעה שבנ"י נאנחו תחת עול מצרים, שמע כל אחד גם את אנחתו של אחיו, ובשכר זה גם השי"ת שמע את נאקתם והוציאם מעבדות לחירות.

(בפי ישרים)

ויצחק משה אל ה' על דבר הצפרדעים

הגה"ק ר' דוב בעריש מביאלא זי"ע הי' נוהג אפילו כשהיו מזכירין לפניו חולה מסוכן ר"ל היה מבטיח בבירור שישאר החולה בחיים, ואמר על זה טעם הגון שמקודם הוא מבטיח, ואחר כך הוא מתפלל להשי"ת שיקיים מה שהבטיח, כי לא יהיה נאה אם לא תתקיים הבטחתו, ואמר שדבר זה מצינו בתורה אצל משה רבינו בפרשת וארא "ויצחק משה אל ה' על דבר הצפרדעים אשר שם לפרעה", היינו שמשה רבינו ע"ה אמר: אני הבטחתי לפרעה שלמחרת תוסר המכה, ולכן צעק אל ה' על דבר ההבטחה שהבטיח שיוסרו הצפרדעים, וכמו"כ מצינו בתהלים שביקש דוד המלך ע"ה "בשרתי צדק בקהל רב הנה שפתי לא אכלא", וד"ל.

(גדולת הצדיקים)

ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה'

ידעתי עובדא מאבי מורי הרה"ק רבי יוסף זאב האלבערשטאם זי"ע (בן הרה"ק ר' דוד מקשאנוב זי"ע) שהי' פע"א באונגארין במקום אחד אצל בעל הבית, והי' עת תפילה וביקש להתפלל ולא היה יכול בשום אופן, כי בלכלוהו מחשבות שונות, והמתין זמן רב וכבר עבר זמן תפילה ולא היה יכול לעמוד להתפלל, והרגיש כי בוודאי ספר מינות יש בבית, וחפש בארגז הספרים ומצא את ה"ביאור" מאפיקורס פלוני, ובזה אפשר לפרש הפסוק ויאמר אליו משה כצאתי את העיר אפרוש כפי אל ה' ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' וגו', דהנה וודאי אם הבעה"ב היה נחשב ח"ו לאפיקורס וודאי הי' יותר תולה מניעת התפילה בהבעה"ב והיה הולך לבית אחר, ורק לפי שהכיר את הבעה"ב לירא אלוקים ידע שיש לתלות רק בספר מינות, והנה אמרו חז"ל בעיר לא התפלל לפי שהי' מלאה גילולים, וקשה לכאורה הי' לו לצוות להשליך הגילולים מחוץ לעיר, אלא דלא הי' מועיל כיון שפרעה ועבדיו בעצמם היו גילולים כי כפרו בהשי"ת, וזהו כצאתי את העיר וגו' וכי תימא למה לא בעיר, ואת הגילולים ישליכו לחוץ, על זה אמר "ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' ואם כן מה יועיל לי זה.

(מגד ארץ)

למען לא נגע לריק!

"דער טאטע ז"ל (ריבליק בעל בוך משה זכ"ל) האט נאך געדענקט ווי דער זיידע ז"ל (מון הערליק בעל עצי חיים זי"ע) האט אויף דעם געהאט ממש מסירת נפש.

ער האט צוזאמען
געליטן אזויפיל
עגמת נפש, אלעס
צוליב דעם ארץ
ישראל'דיגן כולל,

ווייל ער האט געוואלט אז דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט האט געוואלט האבן א זעלבסטשטענדיגער כולל... ממילא פיל מיר אונז אז ס'איז א כבוד מען זאל עס ווייטער מחזיק זיין."

(מדרשת ב"ר מרן רבינו שליט"א בסעודת חילולא ומנחת השנה, כ"ו ניסן)

Yossi Goldberger 077 549 4376

ביזמא דהילולא

נעמט א חלק מיט ברייטע
סכומים, ממשיך צו זיין די
מסירת נפש'דיגע פעולות
פונעם הייליגן עצי חיים זי"ע,
נשיא ומייסד כוללנו

א מכתב קדוש וואס מרן זיידע זי"ע שרייבט בשעת תרע"ד ל"ח פאר איינע פון די נבוא הכולל אין ארליק, איבער די געלטענע וואס ער שיקט פאר די כולל

דינער השנתי וסעודת הילולא
מוצש"ק פ' בא הבעל"ט • באולם אימפעריעל

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

פרפראות לחכמה

והבאתי אתכם אל הארץ:

קשה מדוע לא תקנו חז"ל כוס חמישית כנגד "והבאתי", י"ל כיוון שהכהנים והלוים לא זכו לחלק ונחלה בא"י ממילא לא מתקנים על כל כלל ישראל והבאתי לא תקנו כוס ע"ז משא"כ לעת"ל כתבו המפר' שגם הכהנים והלוים זכו לנחלה בארץ או ישנו גם כוס חמישית לכן קוראים לכוס הזה כוס של אליהו כשהוא יבא לבשר על הגאולה או יתקנו לשתות גם כוס חמישית.

(אמרי פי)

☆

ואלעזר וגו' לקח לו מבנות פוטאל לו לאשה:

קשה הלשון "לקח לו", י"ל הנה אמרו (קדושין כ"ט.) תנו רבנן האב חייב בבנו למולו וכו' ולהשיאו אשה וכו', אבל כיוון ששני אחיו נ"א היו מבוגרים מאלעזר והם לא נשאו נשים ע"כ לא השיא אהרן את אלעזר בט לפני שהשיא את אחיו הגדולים לכן אמר הכת' "לקח לו" שלקח לו בעצמו.

(אמרי אמת)

☆

ולא שת לבו גם לזאת:

רש"י: למופת המטה שנהפך לתנין ולא לזה של דם, קשה למה הזכיר עכשיו מופת המטה, י"ל הנה ענין בליעת מטותיהם ע"י מטה אהרן היה לפלא גדול כי א"א לעשות ע"י כשוף שדבר שאין בו רוח חיים יבלע, א"כ למה לא הודו ואמרו אצבע אלקים כמו שהודו במכת כנים משום שסברו אולי כישף משה תנין ועשאו למטה ממילא למעשה דבר שיש בו חיים הוא שבלע אבל אחרי שהכה ביאור עם המטה היו צריכים להודות שהמטה אינו מכושף כיוון שהכושף בטל במים ע"כ הודו עכשיו למפרע על מופת המטה שנהפך לתנין.

(מטעמי יצחק)

☆

ויאמרו החרטומים אל פרעה אצבע אלקים הוא:

י"ל ע"פ מה שכתב רש"י (עירובין כ"א.) מדת עולם חצי אמה על חצי אמה, ואמה הוא כידוע ששה טפחים וטפח הוא חמש אצבעות כדאיתא (מנחות מ"א:) נמצא העולם שהוא חצי אמה הוא חמש עשרה אצבעות ואיתא (פסחים צ"ד.) אמר רבא שיתא אלפי פרסי הוי עלמא נמצא לכל אצבע ארבע מאות פרסה ואיתא (תענית י.) תנו רבנן ארץ מצרים היא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה, והוא אצבע מכוון, וז"ש "אצבע אלקים הוא" שמה"ד של מצרים שהוא אצבע.

(דרוש שמואל)

☆

ויצא משה ואהרן מעם פרעה ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים אשר שם לפרעה:

קשה למה בצפרדעים כתיב ויצעק ואילו במכת ערוב כתיב "ויוערת אל ה'", י"ל איתא (סוכה י"ד.) אמר רבי אלעזר למה

נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר לומר לך מה עתר זה מהפך את התבואה בגרן ממקום למקום אף תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממדת אכזריות למדת רחמנות: לפי"ז י"ל הנה במכת צפרדע לא נהפכה המכה לרחמים גמורים שהרי מתו הצפרדעים והיה להם למוקש דכתיב "ותבאש הארץ" ע"כ כתיב "ויועק" משא"כ במכת ערוב הלכו לגמרי לכן כתיב שם "ויוערת" כיוון שנהפכה לרחמים גמורים.

(תורת משה)

☆

וגם האדמה אשר הם עליה:

י"ל הנה אמרו (עירובין ס"א.) כלבא בלא מתיה (כלב שלא במעירו) שב שנין לא נבח, לפי שאינה מריחה את אדמתה ואז אינה חצופה ואין לה העזות להתקוף, לכן אמר הקב"ה שהערוב יבא עם האדמה אשר הם עליה ויהיו עוים להתקוף.

(נחלת יעקב)

☆

הנה יד ה' הויה במקנך אשר בשדה:

קשה למה במכה זו אמר "יד" מה שלא נאמר בשאר מכות, י"ל כתבו המפר' הא דכתיב (ו' א') כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם כפל הלשון שני פעמים יד היה די באמרו כי ביד חזקה ישלחם ויגרשם מארצו, ותידעו כי יש חמש אצבעות ביד ובשתי ידים יש עשר אצבעות כנגד עשר מכות וז"ש "כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם" רק אחר שיקבל עשר מכות רק אז ישלחם ולכן כתיב שני פעמים יד, הנה לפי"ז שכל מכה היא נגד אצבע אחת נמצא מכת דבר שהיא המכה החמישית נשלם יד אחת שבו חמש אצבעות לכן אמר "הנה יד ה' הויה" כי במכה זאת נשלם יד אחת.

(בני שלמה)

☆

כי בפעם הזאת אני שולח את כל מגפותי:

י"ל הנה ג' הלגיונות של הקב"ה הם אש רוח ומים, בסדום באש במבול במים ודור הפלגה ברוח להפיצם על פני כל הארץ, ובמצרים בשלשון דם צפרדע במים ארבה ברוח כדכתיב 'זה' נהג רוח קדים' שחין באש כדכתיב 'קחו לכם מלא חפנים פיה כבשן הנה במכת ברד לבד היה שלשון כי הברד הוא בעצמו מים וכתיב 'ואש מתלקחת בתוך הברד' וכתיב 'זיהי קולות' הוא ברוח, לכן כתיב "אני שולח את כל מגפותי".

(קול אליהו)

☆

כצאתי את העיר אפרש את כפי:

רש"י: אבל בתוך העיר לא התפלל לפי שהיתה מלאה גלולים, קשה הלא הדין הוא (אוי"ח צ"ד ט') מוטב להתפלל במלון של גוים מלהתפלל בשדה שמא יפסיקו עוברי דרכים, י"ל כיוון שהיה מכת ברד לא היו עוברי דרכים היה יכול להתפלל בשדה ועדיף על תפילה במקום גלולים.

(חת"ס)

ברכות עד בלי די

בתודה וקול זמרה, נשגור בזאת השורה, ברכת מול טוב, וברכות לרוב, קדם ידידינו האברך היקר והחשוב, על כל מכיריו נערץ וחביב, עסקו נמרץ לכל קדשי בית סאטמאר, וגם לרבות מושליך עצמו מנגד לטובת כוללנו הממואר, חן וחסד נסוך על פניו, ושמו הטוב ביוכי הרבים הולך לפניו, יראתו קודמת לחבמותו, ועשות חסד כל מגמתו, בשמו הטוב כן תהילתו,

הר"ר יואל פרידמאן הי"ד

עסקו נמרץ בקרב קהילתנו הק'
בבארא פארק יע"א

לרגל שמחתו בהולדת בנו ני"י למז"ט

יה"ר מלפני אבינו שבשמים, שיוכה לגדלו ולחנכו על מובעי התורה, וימשיך להרבות פעלים להגדיל תורה ולהאדירה, מתוך רב שמחה ואורה, ובשכר זאת יתברך בבני חיי ומוזני רוחי וסייעתא דשמיא, לעלם ולעלמיו עלמיו, עדי נוכח לביאת משיח צדקינו, ומלכינו מוך רבינו הגה"ק שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

החותמים למען שמו נברכת הזדאה

הנהלת הכולל בארה"ק

הנהלת הכולל בארה"ב

ענינים נפלאים, בסוגיות ובפלאפולים, שמקורותיהם בפרשת השבוע נמצאים

ורדת והקרת

בענין עמרם נצטוה במצוות יתירות

ויקח עמרם את יוכבד דודתו (וארא ו, כ)

לאשה, יקנה אותה תחילה בפני עדים וכו' שנאמר כי יקח ולקוחין אלו מ"ע של תורה הם, עיי"ש.

וא"כ כיון שמעשה הלקוחין הם מ"ע של תורה וקודם מתן תורה לא היו צריכים לזה, א"כ למה עשה עמרם מעשה לקוחין, אלא עכ"ח שנצטוה על זה, ע"ש.

וביד איתן מבאר ד' הרמב"ם שבמכילתא (יטו) איתא שנצטוו במצוות יתירות חוץ ממצוות בני נח, ומסתמא נצטוו על פי עמרם שהוא היה גדול הדור, וכן מביא הנמוקי מהרא"י שבמדרש שמות (פ"ב פ"א יג) איתא שעמרם היה ראש הסנהדרין, והבן.

ובשו"ת מקום שמואל (סי' כ"ג) מבאר שמקורו של הרמב"ם הוא לפי מה שאמר בסוטה (סז) שעמד עמרם וגירש את יוכבד, ואח"כ נשאה שנית עפ"י טענתה של מרים ע"ש באריכות, ולכאורה הרי קודם מתן תורה והיה יכול להפרישה בלבד ולא היה צריך לגרשה, וי"ל כהא דאמרי' בסוף חזקת הבתים (נ"ב פ"ב) משפטה מלכות הרשעה וגוזרת עלינו גזירות רעות וקשות, דין הוא שלא ישאו נשים אלא הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין, וכתבו התוס' (סז) דהיינו דווקא באלו שכבר קיימו מצות פריה ורביה, היה הדין נותן שלא ישאו נשים, ע"ש.

והנה הרי במצרים גם פירשו מנשותיהן מחמת הגזירות רעות שנגזר עליהם, על כן לא סגיא בפרישה גרידא, כיון שרצו שאלו עדיין לא קיימו מצות פריה ורביה יוכלו לקחת את נשותיהן, על כן גירש עמרם את יוכבד כדי שאחר יוכל לקיים בה מצות פריה ורביה, וכמו שכתוב בתרגום יונתן אליבא דאמת שאחר שגירשה נשא אליצפן את יוכבד דלא קיים עדיין מצות פרי' ורבי'.

והרי בסנהדרין אמרו דמצות פרו ורבו ניתנה לישראל ולא לבן נח, ומזה שגירשו עמרם וכל אלו שכבר קיימו מצות פרו ורבו כדי שיוכלו אחרים לקיים מצוה זו, מוכח להדיא שנצטוו במצות פרו ורבו וגירושין וחופה, והוא מקורו של הרמב"ם שעמרם נצטוה במצוות יתירות.

ופירש"י ז"ל אחות אביו דהיינו אחותו של קהת, ועיין במס' סנהדרין (נח): דאמרי' שכן נח מותר בקרובות אב, ובפר' פנחס (ט.נ.נ) כתיב ושם אשת עמרם יוכבד בת לוי אשר ילדה אותה ללוי, ולא נזכר שם מי היא זו שילדה את יוכבד ללוי, ובדעת זקנים מבעלי התוס' [שם] כתבו ששמה של אשת לוי היתה "אותה", ובא הכתוב להודיענו שלא היתה דודתו של עמרם מן האם, דהיינו שהיתה אחותה של קהת רק מן האב דהיינו מלוי אבל לא מצד האם, כי אמה היתה אשה בשם "אותה", כי אם היתה גם אחותו של קהת מן האם לא היה עמרם יכול לקחתה לו לאשה כיון שהיא דודתו מן האם, ובן נח מותר רק בקרובות האב.

הרמב"ם (נפ"ט מהל' מלקים ה"א) כתב וז"ל: על ששה דברים נצטווה אדם הראשון, על ע"ז, על ברכת השם, ועל שפיכות דמים, ועל גלוי עריות, ועל הגזל, ועל הדינים, הוסיף לנח אבר מן החי, שנאמר אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו, נמצאו שבע מצוות, וכן היה הדבר בכל העולם עד אברהם, נצטוה יתר על אלו במילה, והוא התפלל שחרית, ויצחק הפריש מעשר והוסיף תפילה אחרת לפנות היום, ויעקב הוסיף גיד הנשה והתפלל ערבית, ובמצרים נצטוה עמרם במצוות יתירות, עד שבא משה רבינו ונשלמה התורה על ידו.

והכסף משנה (סז) כתב על זה שכתב הרמב"ם שעמרם נצטוה במצוות יתירות, שצריך עיון מהיכא מיייתי לה, וכן הרדב"ז כתב שלא נתבאר באיזה מצוות יתירות נצטוה.

ובהגהות מהרי"ץ חיות (נמלך נ"ג, וכן נהגומו עמ"ס סוטה יג) מבאר דמקורו של הרמב"ם הוא ממה שאמרו בסוטה (יג) אהא דכתיב בקרא וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי, ופרכי' ויקח ויחזיר מבעיא ליה, אלא מלמד שעשה בה מעשה ליקוחין (פי' שקדשה כדמ' משה וישראל).

והרמב"ם כתב בפ"א מהל' אישות (ה"ד) קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק, אם רצה הוא והיא להנשא היה מכניסה לתוך ביתו וכו', כיון שניתנה תורה נצטוו ישראל שאם ירצה האיש להנשא

בירושלמי ע"ש, וא"כ כיון שמצינו שהוא גירש את אשתו שמע מינה שהיה לו צווי ע"ז והוא נכנס לגדר ישראל לדין זה, וא"כ מוכח מינה שפיר.

אמנם לכאורה זה טעות דכיון שבדברי הרמב"ם קיימין, והרי הרמב"ם כתב (נפ"ט ממל"ס ה"ח) דבב"נ נמי מהני גירושין, ולא עוד דלא בעי גט כריתות אלא אפי' בפרישה לחוד סגיא, וא"כ ליכא למימר שזה מקורו של הרמב"ם.

על כן מחדש חידוש עצום שיש נפקא מינה בזה בין קודם שניתנה תורה לאחר שניתנה תורה, דלכאורה צ"ע דברי הרמב"ם שפסק בפשיטות דבב"נ מהני גירושין דבירושלמי נסתפקו בזה אמוראי, אלא די"ל דכיון דכתיב בקרא ודבק באשתו והיו לבשר אחד, נראה דהוי חיבור גמור ואינו נפרד לא ע"י מיתה ולא ע"י גירושין, אמנם זה דווקא קודם מתן תורה שאז ב"נ נצטוו במצות פרו ורבו והיה עליו החיוב להדבק באשתו, אמנם לאחר מתן תורה שניטל מהם מצות פרי' ורבי' וניתנה רק לישראל ואין להם שום מצוה באישות כלל, שוב הוי רק כקנין בעלמא, לכן מי שירצה יוכל לבטל הקנין. משא"כ קודם מתן תורה שהיו מצווין על פרו ורבו והיה נשיאתן מצוה להעמיד תולדות, ע"כ היה חיבור גמור אשר לא ייפרד כיון שהתורה לא גילתה שום מתיר (רק לשהלל אחר מן מורה גילתה המורה דמהני מיתם הבעל וגירושין).

היוצא לנו מזה שקודם מתן תורה כיון דתחילת הבריאה היה להעמיד תולדות ע"י פרו ורבו, בוודאי לא היה מהני גירושין ושום דבר אחר להתיר אשה מיד בעלה, משא"כ לאחר שניתנה תורה שניתן לישראל תכלית הבריאה שהם ימשיכו תולדותם בעולם וניטלה מצות פרו ורבו מבני נח, ע"כ יפה כתב הרמב"ם שבני נח מגרשין זה את זה דלאחר מתן תורה לא צריכין גירושין ופשיטא דמיתת הבעל מתיר דאין להתורה שום ענין בהדבקם. ולפי"ז יובן שפיר ד' הפני יהושע שכ' שבב"נ אין מיתת הבעל מתיר, וכולם תמחו עליו שהוא נגד גמ' ערוכה בסנהדרין (סג) דר"א ור"ע אמרו דמהני מיתת הבעל בב"נ, ולפי האמורא אתי שפיר דהמעין בד' הפנ"י יראה שדבריו מוסבין על יהודה ותמר, דהיינו קודם מתן תורה ואז הרי לא היה מיתת הבעל מתיר, משא"כ בסנהדרין איירי ר"ע ור"א על ב"נ לאחר מתן תורה, ולאחר מתן תורה גם הפנ"י יודה דמהני מיתת הבעל בב"נ.

ומעתה מדעמם גירש את אשתו על כרחך שנצטוה במצות יתירות דהיינו קידושין וגירושין ונכלל לגדר ישראל בדין זה, וי"ל שנסתבב כן מן שמיא כדי שמשא רבינו יולד בקדושת האישות

ולא תיקשי לן דא"כ האיך לקח עמרם אח"כ את יוכבד אחר שכבר נשאה לאלעזר, די"ל דעל מחזיר גרושתו עדיין לא נצטוו במצרים, עכתו"ד.

ומרן החיד"א ז"ל בשו"ת חיים שאל (ס"א ס"י 105) הביא דברי המקום שמואל הנ"ל, וכותב עליו דדבריו חלושים הם, דאין זו שום מקור שעמרם נצטווה במצות יתירות, דאפ"ל שעמרם קיים את התורה עד שלא ניתנה כמו שאאע"ה קיים כל התורה אפי' עירובי תבשילין.

ועוד דבשו"ת הנ"ל (ס"י 106) כתב שעל כן כתב הרמב"ם שאאע"ה נצטווה רק במצות מילה, אע"פ שקיים את כל התורה מ"מ מנה הרמב"ם רק המצות שהוא נצטווה וקימו וקבלו עליהם הוא וזרעו ע"ש, וא"כ בעמרם נמי אולי לא נצטווה כלל ורק קיימו מדעתיה דנפשיה וכיון שהיה גדול הדור עשו כולם כמותו רק לפי שעה, ומי אמר שקבלו עליהם ועל זרעם, ועוד אעיקר תלמודא קשה דמאן יימר שעמד עמרם וגירשה היינו ע"י גירושין, הרי אפ"ל שגירשה מביתו ולא ע"י גירושין, ועוד מה שכתב שגירשו נשותיהן כדי שיוכלו אלו שעדיין לא קיימו פרי' ורביה להנשא להגרורות, פטומי מילתא בעלמא נינהו דאטו חסרי בנות היו שיצטרכו ליקח הגרורות. אלא די"ל דהראיה מהא שעמרם גירש את אשתו, ואח"כ החזירה ולקחה בשנית אע"פ שאחר הגירושין נשאה לאלעזר כד' התרגום יונתן הנ"ל, ולכאורה הרי אסור היה עפ"י תורה לקחתה שנית, שמע מינה שלא קיים התורה כולה עד שלא ניתנה, א"כ מזה שדייקא מצות גירושין קיים, על כרחך דע"ז דייקא נצטווה, אמנם המקום שמואל לא כיון לזה, וכן אינו שווה לומר שהרמב"ם בנה מקורו על דברי התרגום יונתן וצ"ע, וע"ש שהאריך עוד בזה.

והכלי חמדה (נפישמן 108 ז') הביא דברי המקום שמואל ודברי החיים שאל הנ"ל, ובריש דבריו תמה על החיד"א שהעמיס ד' המקום שמואל בקושיות, והעיקר חסר שהרי כל ראית המקום שמואל הוא מהא שרצה לקיים מצות פרי' ורבי', ומזה קמ"ל שהי' לו דין ישראל, ולכאורה הרי מבואר בש"ס שעד מתן תורה בני נח גם נצטוו במצות פרו ורבו אלא כיון שלא נישנית לאחר מתן תורה ניטלה מב"נ וניתנה לישראל, וא"כ אין מזה שום ראיה.

אלא דיש לקיים דברי המקום שמואל, מה שהביא ראיה מהא דקיים מצות גירושין, דהפני יהושע בקידושין כתב (יג) דבב"נ אין מיתת הבעל מתיר ויש על האשה עדיין העשה דודבק באשתו ולא באשת חבירו, וגירושין ג"כ אין מתיר בב"נ כמ"ש

שהמשפיע יהיה גדול מהמקבל, ע"כ מותר לישא את בת אחותו ובת אחיו כי הוא המשפיע והיא מקבלת ממנו, ע"כ הוא גדול במדרגה ממנו בדור למעלה ממנה, ואסור בדודתו שלא תהיה המקבלת למעלה ממנו שהוא המשפיע, ודפח"ח.

והנה כן הוא בכל עניני העולם ובכל השתלשלות העולמות שהמשפיע גדול מן המקבל, אמנם בתלמוד תורה אינו כן שלפעמים התלמיד גדול מן הרב, וזה הוא תכלית הלימוד להקטין עצמו ולהגיע לבחי' מכל מלמדי השכלתי, על כן רמז לנו עמרם בזיווגו שלקח את דודתו שהיא למעלה במדרגה ממנו כדי שיצא מאתם שורש התורה ע"י משה רבינו שיהיה סדר הלימוד ג"כ כך שלא יבוש הגדול לקבל מן הקטן, וק"ל.

שניתנה לישראל. ועפ"י חידושו הנ"ל מבאר ד' הגמ' ביבמות (סג) אמר ר' אלעזר כל יהודי שאין לו אשה אינו אדם שנאמר וזכר ונקיבה בראם ויקרא שם אדם, ולכאורה יש להבין למה דייק ר"א באמרו כל יהודי, וי"ל דנראה מקרא הנ"ל שבהצטרפות איש ואשה אז שייך השם אדם, וא"כ י"ל דהיינו דווקא בישראל שאינו יכול לגרש אשתו סתם ע"י פרישה אלא במיתת הבעל או בגט, לכן זה שנושא אשה שפיר מצטרף תמונת דמות האדם, משא"כ בב"נ שאין שום התחייבות ביניהם ויכול לגרשה ע"י פרישה א"כ אינו בכלל אדם.

ועפ"י יובן שפיר ד' הגמ' אתם קרויין אדם ואין עכו"ם קרויין אדם, שכיון שהשם אדם הוא באיש ואשה והיינו דווקא כשנתדבק בקשר של קיימא שאין יכולין להתגרש אלא בגט ומיתה ולא בעכו"ם.

ומעתה מה מאוד יונעם להבין ד' התוס בסנהדרין שקודם מתן תורה בני נח ג"כ בכלל אדם, דלפי דברינו מובן שפיר כיון שקודם מ"ת הרי גם הם לא היו יכולין להפדר, וא"כ גם הם נצטרפו במשמעות שם האדם, משא"כ לאחר מתן תורה שיכולין להפדר בפרישה גרידא אין עליהם שם אדם.

ולסימא דמילתא אציגה נא ד' המאור ושמש בפרשתן (נדר"ה ויקם עמם וכו') שהביא קושיית הקדמונים למה לקח עמרם דודתו שסופה להיאסר, ומה גם שמוכן לצאת מזיווג זו משה ואהרן שעל ידם ניתנה תורה, ומבאר עפ"י ששמע מא' מגדולי דורו הטעם למה מותר ליקח את בת אחיו ואת בת אחותו ואסור ליקח את דודתו, וביאר דכל העולמות הם בבחינת דבר ונוקבא דהיינו מקבל ומשפיע, והמקבלים צריכים להיות למטה ממדרגת המשפיעים, וכן בכל הזיווגים צריך להיות

געהאלפן געווארן ביי די 70 יאר...

עס ווערט דערציילט א מורא'דיגע מעשה, אז איינער פון די עלטערע חשוב'ע תלמידים פון הצדיק רבי מרדכי שרעבי זצ"ל, האט נאר געהאט טעכטער און ביז די עלטערע יארן איז אים נאכנישט באשערט געווען קיין זכרים. ער האט געטוען זייער אסאך סגולות במשך זיין לעבן און כסדר מתפלל געווען, אז ער זאל אויפגעראכטן ווערן מיט א בן זכר, אבער ער האט ליידער נישט זוכה געווען דערצו.

איינמאל ביים אריינקומען אין בית המדרש אויפדערנאכט נאך חצות הלילה, ווען די חשוב'ע תלמידים אין שפיץ פונעם רבי'ן, האבן עוסק געווען בתורה, האט דער איד מיט טרערן אין די אויגן געבעטן פונעם צדיק און פון אלע תלמידי חכמים, אז מ'זאל אויסניצן דעם גרויסן זמן און מתפלל זיין אז ער זאל אויפגעראכטן ווערן מיט א בן זכר.

דער צדיק וועלכער האט זייער מחשיב געווען דעם איד, צוליב זיין שטענדיגע התמדת התורה ובפרט יעדע נאכט ביי חצות, האט איינגעשטימט דערצו, און האט אויפ'ן פלאץ באפוילן אלע תלמידים, אז מ'זאל יעצט מתפלל זיין, אז דער זון זאל נאך געהאלפן ווערן מיט א בן זכר, צוגעבנדיג זיין ברכה מיט הייליגע ווערטער: "דער אייבערשטער זאל העלפן, אז אין דעם זכות וואס דער איד איז מקפיד אויפצושטיין יעדע נאכט ביי חצות עוסק צו זיין בתורה, אין דעם גרויסן זכות זאל ער געהאלפן ווערן". אט די הייסע תפילות בזכות עסק התורה בחצות הלילה האט געשפאלטן הימלן און טאקע אראפגעברענגט די גרויסע ישועה פאר דעם איד, טראץ דעם וואס ער איז שוין אלט געווען 70 יאר!

צו באגרייפן ווי ווייט עס איז דער עת רצון אין הימל אין די נאכט שעה'ן נאך חצות, איז כדאי צו דערציילן וואס הגה"צ רבי אביגדור מילער זצ"ל פלעגט זאגן, אז "פון חצות הלילה ביז'ן עלות השחר" איז א זמן וואס השי"ת זוכט מעורר רחמים צו זיין פאר אידישע קינדער. אין ווען א קליין קינד דערוועקט זיך פון שלאף און די מאמע רייסט זיך ארויס פון בעט צו בארואיגן און געבן צו עסן פאר'ן קינד, איז עס מעורר א שטארקע רחמנות אין הימל, אז השי"ת כביכול רופט צוזאם אלע מלאכים דאס צוצוקוקן, און דאס איז מעורר דעם מידת הרחמים אויף כלל ישראל!

אין אט אזא זמן, זיצן און לערנען יעדע נאכט די חשוב'ע תלמידי חכמים אין "כולל חצות", און זענען דערביי מזכיר די נעמען, בעטנדיג פאר אלע נויטיגע ישועות לטובת די חשוב'ע "שותפים", וואס האבן די זכר' אויפצוהאלטן דעם כולל מיט זייער פינאנציעלע הילף. ווי גרויס זענען די סגולות און השפעות וואס דאס ברענגט אראפ אויף אלע לומדים און "שותפים"!

פרשת וארא חט"ב לפ"ק

כולל חצות

ניו יארק יע"א

צו ווערן א "שותף"

אז די תלמידי חכמים זאלן דערמאנען איינער נאמען און בעטן פאר סיי וועלכע ישועה איר נויטיג זיך אין סיי וועלכע אנדערע זכות, אדער עקויפן דעם זכות פון "שמירת הלילה בתורה" פאר א "וואנאכט"

רופט 24 שעה

א טאג

אריינגערעכנט

א גאנצע נאכט

1-855-CHATZOS

2 4 2-8 9 6 7

תירוצים על קושיית מרן רבינו שליט"א

ששלח במיוחד לתלמידי הישיבה - ממקום הנופש בפאלם ספרינגס

בס"ד, עש"ק שמות תשע"ב לפ"ק

אמע"כ מערכת קול התאחדותינו הי"ו יישר חילכם וכוחכם לאורייתא שעשיתם דבר גדול לפרסם קושיות מרן רבינו שליט"א שהציע לתלמידי הישיבה, כי ההתעמקות בענין והמשא והמתן גורם להגדיל תורה ולהאדירה, ומרבה הידיעות ובקיאות לכל העוסקים בהן, כמו שראיתי בישיבתינו הקדושה הריתחא דאורייתא בין התלמידים ופלפול החברים, ומחפשים בספרי הראשונים והאחרונים כל מה שנוגע לענין ומתייגעים להבינם ולבנות עליהם סברות וחידושים כדרכה של תורה. ואיתא בירושלמי סוף ברכות כל פיטטיא בישין ופיטטיא דאורייתא טבין. עוד אמרו שם כל כדבייא בישין וכדבייא דאורייתא טבין והיינו דגם מי שלא כיון להלכה מ"מ תורה היא ומקבל שכר על הדרישה.

הנה קושיית רבינו שליט"א בגמ' חולין (צח:) ידוע מקורו בישועות יעקב (יו"ד ס' צ"ט סק"ג) ורבינו עצמו כבר אמר על זה פלפולים רבים לתרץ הקו' באופנים שונים.

וגם הגה"ק הייט"ל בשו"ת השיב משה (סי' ל"ח ד"ה ומועתה קשה) הקשה קו' זו וכ' שם שמצאו אח"כ בישועות יעקב, והוסיף להקשות דאפי' למ"ד דאין מבטלין איסור לכתחלה דרבנן, מ"מ מנ"ל שהתורה צותה להגעיל משום טעם כעיקר, דילמא משום דאין מבטלין איסור לכתחלה, ויהי' אין מבטלין איסור לכתחלה מן התורה ע"ש.

ותמצית הת' בהשיב משה הוא עפמ"ש הרשב"א בתורת הבית שהובא ביו"ד סי' צ"ט ס"ז ובסי' קכ"ב ס"ה דכלי שנבלע בו איסור מועט ומשתמשים בו בשפע מותר להשתמש בו לכתחלה שא"א לבוא לידי נתינת טעם ע"ש, והרשב"א הביא דין זה בשם הראב"ד דאף דאין מבטלין איסור לכתחלה מן התורה אמנם באיסור מועט מותר לבטל ע"ש.

ויש בדברי הרשב"א ג' פירושים, א' פי' הכנסת הגדולה דאף למ"ד אסור לבטל איסור מן התורה זה דוקא באיסור בעין לא בבלוע בקדירה דהאיסור אינו נראה. ב' פי' הפרי מגדים דמדאורייתא מותר לבטל מטעם שאינו מכיון לבטל, ג' פי' הייט"ל דהתורה לא אסרה לבטל רק משום חשש שמא יבוא לידי נתינת טעם וכיון שא"א לבוא לידי נז"ט מותר לבטל. ולכל הפירושים מיושב הקו'

מגיעולי מדין דלכו"ע מותר לבטל מן התורה, אי משום איסור בלוע, או משום שאינו מתכוין לבטל, או דאם טעם כעיקר אינו מן התורה ובטל ברוב א"כ לעולם לא יכול לבוא לידי נז"ט באופן האסור, וא"כ עכ"ח מה שצותה התורה להגעיל כלי איסור משום דטעם כעיקר מן התורה זת"ד השיב משה.

ועל הת' שאינו מכיון לבטל הקשה בהשיב משה הא הו"ל פסיק רישא וכמ"ש בישועות יעקב (יו"ד סי' קכ"א). אמנם בשו"ת ברכת רצה (לנכד הגאון ישועות יעקב סי' ק"ז אות ו') השיב להשואל שהק' לו כן אמאי לא הוה פסיק רישא, דבהך ביטול איסור לכתחלה עיקר האיסור הוא משום הכוונה שמכוין להתיר האיסור, וכל שאין כוונתו לבטל ליכא איסורא כלל ע"ש.

אך ק' קו' ההשיב משה מזרוע בשלה דג"כ לא הוה כוונתו לבטל ואפ"ה אמרינן (בחולין צח:) דזרוע בשלה חידוש הוא דמותר לכתחלה לבטל איסור, ובהשיב משה כ' דזרוע בשלה הי' אסור לבטל משום דהוה פסיק רישא, אמנם לפמ"ש ברכת רצה ל"ש פסיק רישא באינו מכיון לבטל, ודבריו מוכרחים שהרי הר"ן בע"ז (פ"ב דף ל"ג ע"ב) כ' בהדיא דאף למ"ד דאסור לבטל לכתחלה מן התורה מ"מ באינו מכיון לבטל מותר, והביא רא' מגיעולי מדין היאך צותה תורה להגעילן והרי הוא מבטל איסור הבלוע בהם לכתחלה במים שהוא מגעיל אותן, אלא ודאי לא אמרו אין מבטלים איסור אלא במתכוין לערב איסור בהיתר כדי ליהנות ממנו, אבל במתכוין להכשיר הכלי ואינו נהנה מן האיסור שרי עכ"ל. וק' הא הו"ל פסיק רישא, ועכ"ח דלא שייך פסיק רישא כשאינו מכיון לבטל, דעיקר האיסור הוא רק משום הכוונה שמכוין להתיר האיסור. וא"כ הדרא קו' לדוכתה הא בזרוע בשלה מוכח דאף באין כוונתו לבטל אסור מן התורה, וא"כ מנ"ל לר"ע למילף מגיעולי מדין דטעם כעיקר מן התורה, דאף דנימא דמן התורה הטעם בטל ברוב אסור לכתחלה לבשל בקדירת איסור דאין מבטלין איסור לכתחלה אף שאין כוונתו לבטל האיסור.

וי"ל עפמ"ש הברוך טעם (שער התערובות סוף פ"ג) שהקשה על הגמ' חולין (קח) דאביי יליף טעם כעיקר מבשר בחלב, ופרש"י דמה שבטל בס' ילפינן מזרוע

בשלה דמשתרי כל כמה דליכא טעמא, וק' דזרוע בשלה
הוא חידוש ולחומרא גמרינן מיני' ולא לקולא, וא"כ איך
יליף אביי לקולא דטעם איסור בטל בס'.

ותי' הברוך טעם עפ"י קושית שער המלך (פט"ו
ממאכלות אסורות הכ"ה) על מש"כ הר"ן בע"ז הנ"ל דכל שאינו
מכויין לבטל מותר לבטל לכתחלה, דמתוס' (פסחים ל. ד"ה
לישהניהו) נראה דס"ל דאפילו בשאינו מכויין לבטל את
האיסור אין מבטלין איסור לכתחילה, דעל קושית הגמ'
שם על רב דאמר קדירות בפסח ישרו ואמאי לשהניהו
אחר הפסח וליעבד בהו שלא במינן, הקשו התוס' הא אין
מבטלין איסור לכתחלה ע"ש, ומאי קו' הא אינו מכויין
לבטל (ועי' בתוס' רבינו פרץ שמתרין כו), אעכ"ח דהתוס' ס"ל
דאפי' כשאינו מכויין לבטל אסור לבטל לכתחלה, וא"כ
קשה טובא על הר"ן שהקשה ג"כ קו' התוס', דמאי פריך,
הא אין מבטלין איסור לכתחילה, ותירץ דהחמץ דהתירא
בלע וגם עכשיו ליתא לאיסורי' בעיני' הקילו לבטל
לכתחלה יע"ש, משמע דס"ל דאפילו בשאינו מתכוין
לבטל את האיסור וליהנות ממנו אין מבטלין איסור
לכתחילה, וא"כ הר"ן סותר משנתו ממש"כ בפ"ב דע"ז
והניח בצ"ע.

ותי' הברוך טעם זו"ל, ונ"ל לפי מה דמבואר
בפסחים בסוגיא דא"א ולא קמכוין פלוגתא דר"י ור"ש,
וא"כ י"ל דסברת הר"ן בע"ז הוא אליבא דהלכתא
דפסקינן כר"ש דדבר שאינו מתכוין מותר, אבל לר' יהודה
דס"ל דדבר שאינו מתכוין אסור ממילא אסור לבטל
איסור אף בלא מתכוין, וא"כ בפסחים דאיירי הסוגיא לרב
דס"ל כר"י לא היה יכול לתרץ דאין מכויין לבטל דהא לר"י
דבר שאינו מתכוין אסור, לכך הוכרח לתרץ משום
דהיתרא בלע, וא"כ ממילא מיושב קושיא הנ"ל בסוגיא
דזרוע בשלה אמר שם אביי לא נצרך אלא לר"י, א"כ
שפיר הוי חידוש הא דמבטל איסור, הגם שאינו מתכוין
לבטל מ"מ לדידי' אסור דס"ל דדבר שאינו מתכוין נמי
אסור, אבל אביי לשיטתו' שסובר הל' כר"ש ליכא חידוש
כלל בזרוע בשלה מ"ה יליף בשר בחלב מזרוע בשלה
עכ"ל.

ולפ"ז מיושב הקו' איך יליף ר"ע טעם כעיקר
מגיעולי מדין, דסוגיא דזרוע בשלה דמשמע דאסור לבטל
לכתחלה מן התורה אף באין כוונתו לבטל אזלא אליבא
דר"י דס"ל דבר שאין מתכוין אסור, וא"כ הוי זרוע בשלה
חידוש דמותר לבטלה, אף שאין מתכוין לבטל, מ"מ לר"י
אסור לבטל אף כשאין מתכוין.

משא"כ ר' עקיבא דס"ל בהדיא דדבר שאין מתכוין
מותר, כדאיתא בב"ק (ק"ג) דתניא אסור להבריה את

המכס ר"ש אומר משום ר"ע מותר להבריה את המכס
בשלמא לענין כלאים בהא קמיפלגי דמר סבר דבר שאין
מתכוין מותר ומר סבר דבר שאין מתכוין אסור וכו', וא"כ
ר' עקיבא לשיטתו אין לומר בגיעולי מדין דלכך צותה
התורה להגעיל משום דאין מבטלין איסור לכתחלה,
שהרי אינו מכויין לבטל, ור"ע ס"ל דדבר שאין מתכוין
מותר, וא"כ שפיר יליף מיני' דטעם כעיקר.

*

עי"ל קו' רבינו שליט"א דהנה למ"ד דאין מבטלין
איסור לכתחלה מן התורה צ"ע מהיכן ילפינן ל' מן
התורה דאסור לבטל איסור לכתחלה. ובפרשת דרכים
דרוש י"ט כ' דיליף לה מזרוע בשלה, ולא כ' איך נלמד
משם, ואף דהראשונים דס"ל דאסור לבטל מן התורה
כתבו דמבואר כן בגמ', דאמרינן דזרוע בשלה חידוש
ופירשו הטעם משום דאסור לבטל איסור מן התורה,
אמנם זה רק מלשון הברייתא דתניא זהו היתר הבא מכלל
איסור ר"ל דהכא התירה התירה התורה מה שאסרה
במקום אחר, ואין זה מוכח מקרא עצמו דרק בזרוע בשלה
התיר הכתוב, רק דאנן אמרינן כיון שידענו שאסור לבטל
א"כ הו"ל הכא היתר הבא מכלל איסור.

ובאור זרוע (מס' ע"ז סי' ש"ג) כ' דילפינן מדהצריך
התורה שבירה בכלי חרס משום שאינו יוצא הבלוע מידי
דפיו לעולם, ולמה לא ימתין עד למחר, משום שאם הי'
מבשל בו למחר הי' מבטל איסור לכתחלה ע"ש.

ובכפני יונה (יו"ד סי' צ"ט) כ' דילפינן לה משום
שנאמר בנבילה לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה, והלא
יוכל לאכול בעצמו ע"י ביטול אלא ודאי דאין מבטלין
איסור לכתחלה מן התורה, וכן יש ללמוד מכלכל
תשליכין אותו ואף דנדרוש מזה דבא להורות שאין
הקב"ה מקפח שכר, מ"מ מאי דמוכן לאדם לא הוי מוכן
לכלבים והי"ל להתורה עכ"פ לרמוז דהדרוש עם זה ההיתר,
ועכ"ח דאין מבטלין מן התורה ע"ש.

והנה שיטת כמה ראשונים דבאין כוונתו לבטל
מותר לבטל מן התורה, ואף דהוה פסיק רישא כבר
כתבתי לעיל דל"ש פסיק רישא כיון דעיקר האיסור הוא
משום הכוונה שמכוין להתיר האיסור, וכל שאין כוונתו
לבטל ליכא איסורא כלל. אמנם זה כבר תלוי בפלוגתא אי
דרשינן טעמא דקרא, כיון דהא דאין מבטלין איסור
לכתחלה ילפינן לה מן התורה ובתורה אין מבואר שום
חילוק בין כוונתו לבטל או לא, רק למ"ד דרשינן טעמא
דקרא י"ל דעיקר כוונת התורה הי' שלא יכוין להתיר
האיסור, וכשאין מכויין מותר אף במקום דהוה פסיק
רישא.

ובב"מ (דף קטו) נחלקו בזה ר' יהודה ור' שמעון, דר' יהודה לא דריש טעמא דקרא ור"ש דריש טעמא דקרא, ומצינו דגם ר' עקיבא דריש דקרא, עיי' ר"ה (דף טו). דאמר ר' רבי עקיבא מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח וכו', ומפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת וכו', ומפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג וכו', ובגמ' (מט:) רבי עקיבא אומר מיטב שדהו של מוֹזֵק וכו', מתני' רבי עקיבא היא דאמר מדאורייתא בדמזיק שיימינן ורבי שמעון היא דדריש טעמא דקרא וכו', וכתבו התוס' לא פליגי אלא היכא דאיכא נפקותא וכו', וה"נ משום האי טעמא שיימינן בדמזיק, א"כ גם ר"ע דריש טעמא דקרא ע"ש היטב, וכן בב"ק (דף סו). אמר ר' עקיבא מפני אמרה תורה טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה ע"ש.

ולפ"ז מיושב הקושיא דאין יליף ר"ע טעם כעיקר מגיעולי מדין דלמא לא אסרה התורה הכלים רק משום דאין מבטלין איסור לכתחלה. וצ"ל דר"ע סבר דכיון שאין כוונתו לבטל לא הוה מבטל איסור לכתחלה, ולכאורה אם הא דאין מבטלין הוא מן התורה וילפינן לה מקרא כנ"ל, מנ"ל לחלק ולומר דדוקא אם כוונתו לבטל אסור ואם אין כוונתו לבטל מותר, ואפי' אם נימא דאין איסור בלא מתכוין מ"מ כיון דהוה פסיק רישא גם בלא מתכוין אסור, וצ"ל דר"ע לשיטתו דדריש טעמא דקרא ואמרין דכוונת התורה שלא יכוין להתיר איסור, וכל שאינו מכוין להתיר לא אסרה התורה לבטל כלל, וכיון דאסרה התורה כלי מדין עכ"ח ל"ה הטעם משום דאין מבטלין איסור, דבכה"ג שאינו מכוין ס"ל לר"ע דמותר לבטל, ועכ"ח משום טעם כעיקר, ע"כ ר"ע לשיטתו שפיר למד מזה דטעם כעיקר מן התורה.

אמנם הסוגיא דזרוע בשלה דמוכח מינה דאף באין כוונתו לבטל אסור מן התורה כנ"ל, אתיא כר' יהודה כמ"ש אביי לא נצרכה אלא לר' יהודה דס"ל מין במינו לא בטל, ור' יהודה לשיטתו דלא דריש טעמא דקרא, וא"כ כיון דילפינן מן התורה דאסור לבטל, אין לחלק בין מתכוין ללא מתכוין, ע"כ שפיר קאמר דזרוע בשלה חידוש כיון דבמקום אחר אסור לבטל אף כשאינו מכוין לבטל.

הכו"ח ביקרא דאורייתא

הק' אלי' סימאן

ר"מ בשיבתנו הק' קרית יואל

י"ל הקושיא כיון דאם הוא בעיני' מחזירה כמות שהוא הרי עליו החיוב לשלם ד' כשהיא בעין ואם תבר' או שתי' משלם ג"כ ד' מטעם מזיק או גנב, הרי נתחייב חיוב חדש של ד' ובכל פעם דאמרין קלב"מ אין מחייבין אותו ממון דנחשב כאילו לא עשה העבירה (לענין חלק הממון) וכאן אם נאמר דהוי כאילו לא עשה האיסור יש עליו עדיין חיוב הישנה של ד' כאילו לא איתבר כלל, ואם נאמר לענין חיוב הישן דאינו בעין, ולענין חיוב החדש של תבר' או שתי' דהוי כאילו לא נעשה ועדיין בעין, ולכן משלם ר' זוז, הרי זה כאילו נותנה לו מתנה לפוטרו מהתחייבותו הישנה בשביל שעשה עבירה החמורה, ולעולם לא אמרין בקלב"מ רק דלא נחייבו חיוב חדש אבל לא דינתן לו בשביל זה זכותיים חדשים ו לא דמי לכל עניני קלב"מ דלא היה התחייבות עד עכשיו ופוטרינן אותו שלא לחייבו מחדש ונחשב כאילו לא עשה אותו מעשה העבירה כלל אבל כאן מעולם הי' חייב אם הוא בעיני' ובתברו או שתי' נתחייב מחדש וא"כ ממ"נ חייב לשלם ד'.

ועי' תוס' גיטין (נב: ד"ה מנסך) בסוף דביהם לענין ההתחייבות משעת הגבהה והכא י"ל כדברינו לכו"ע בין לרב ובין לשמואל כיון דבאמת אינו מחזירה בעיני' כלל א"כ לא שילם התחייבותו הישנה משא"כ התם מחזיר היין ואומר הרי שלך לפניך דלפי ההתחייבות הישנה עשה מה שעליו לעשות.

הרב ארי' אשר אינדיג שליט"א

מגיד שיעור בישיבה"ק

סניף ברך משה

אודות הקושיא של רבינו שליט"א אפ"ל דהנה בעיקר הדין של תברא ושתי' מעיקרא שוי' זוזא ולבסוף שוי' ד' הנה יעיין ברא"ש ריש הגזול קמא ס"ג וז"ל: גזל פרה מעוברת וילדה רחל טעונה וגוזה משלם דמי פרה העומדת לילד ודמי רחל טעונה העומדת ליגזז משום דקנאי בשינוי, וע"ש להלן וגם נראה דאע"ג דקאמר דמי פרה העומדת לילד ודמי רחל שאינו עומד ליגזז דמשמע דשמין הפרה כמה היתה שוה רגע קודם ללידתה והרחל סמוך לגיזתה והכי קא מיסתבר שהרי גזרה מעוברת וטעונה ואין כאן שינוי אלא הלידה והגיזה ועד שעת

ובעיקר הק' י"ל דאם ס"ל כהשיטמ"ק דאסברא לן בדעת התוס' הנאת מעיו דהק' מעיקרא ליתא שההיזק הוא תומ"י שבלעה והחויב מיתה הוא לאחר שנמלא במעיו.

אלא אפי' לרש"י שס"ל דהחויב מיתה על הנאת גרונו אפ"ל לדעת הקצות דהחויב הוא משום מזיק ועי' בתוס' ד"ה ואי דלשון התוס' הוא דבשעה שהשני בולעה כבר הוא אבוד מן העולם, ועי' באחרונים בהפלאה שהוי גדר של זוטו של ים נמצא דמפקיע השלו אבל באור שמח ושאר האחרונים שהוי בגדר יאוש וא"כ לפי"ז התוס' לקמן ד"ה לא דאוכל בגרון יש לו שם אוכל א"כ נמצא דהוי מזיק, רק בעשיית אינו ברשותו ונהי דלהיזק הברשותו, י"ל ג"כ שם מזיק אבל כאן שהחפץ כבר אינו ברשותו י"ל דלא הוי שם מזיק ורק כשהחפץ הגיע לבני מעיו ונאבד זכרו אז נפקע השלו וא"כ הוי כבר לאחר חויב מיתה דהחויב מיתה כבר נתחייב בשעת הנאת גרונו וא"כ בשעת היזק השלו הוי כבר לאחר חויב מיתה.

ועי' ל' לתרץ קו' רבינו שליט"א דעיקר הדין של תברא או שתי' משלם ד' יש מהאחרונים שהסבירו דמחוייב לשלם מחמת סתם גניבה דהוי כגנב חדש על השלשה זוזים היתירים (דלא כמו"ש הקצות והנתיבות דחייב בשעת האכילה אי משום גונב חלק "שלו" אי משום מזיק), והא דבאיתבר ממילא פטור משום דכל גניבה צריך למעשה גניבה, כמו"ש רש"י בגיטין ר"פ הזורק דהא דמרבינן גגו וקרפיפו וחצירו לגניבה היינו כשנעל בפניה ואז הוי מעשה גניבה ומיחייב.

וא"כ כאן בזר שאכל תרומה כשהגביה התרומה כבר קנייה להתחייב בד' ואין המיתה ותשלומין באין כאחד ומיחייב אף לאביי.

הרב מנחם זאב בראך שליט"א

מגיד שיעור בישיבה"ק

סניף ברך משה

בשבועות הקרובות נמשיך להעלות
במדור זה עוד ועוד תירוצים על קושיא זו
לתועלת הלומדים.

אפשר לשלוח בפעקס: 011-9723-6168833

או בפעקס: 011-9723-6194389

השני היה ברשות הנגזל וברשות הנגזל השביחו ודמיה להא דאמר רבה האי מאן דגזל חביתא דחמרא מעיקרא שוי' זוזא ולבסוף שוי' ד' תברא ושתי' משלם ד' משום דברשות הנגזל אייקר מיהו אינו משלם אלא כמו שהיו שווין בשעת הגזילה דכל היכא דקנה גוף הגזילה בשינוי ואינו חייב לשלם דמים חזרה השומא בשעת הגזילה, עכ"ל הרא"ש.

ומבואר בדברי הרא"ש שחילוק בין תברא ושתי' לבין שינוי ולכאורה צ"ע דכיון דהחויב של תברא הוא משום מזיד מה לו שהזיקו ע"י השבירה או ע"י שנוי שע"י פועלת השינוי הזיק בעלים שהחפץ יצא מרשותו ומבארים האחרונים דהביאור הוא שע"י הגזילה קנאו מיד לזמן שלא יעכב וכמו דמצינו בקנין אחריר לפלוני דיש לו עתה זכות וקנין שיהא שלו לאחר"ז כמבואר בר"ן נדרים, ולהכי י"ל דלא נקרא מזיק דכיון דעתה שעשה שינוי אגלאי מילתא למפרע שהיה לנגזל זכות זה למפרע דבעת שישתנה שיהיה שלו נמצא דלא אובד מן הבעלים שום דבר כיון דלא היה אבוד לבעלים רק עד זמן השינוי, משא"כ בתברא ושתי' דהחפץ אבוד מן העולם שכ"ש לומר שקנה על זמן כזה כיון שאז ליכא בעולם כלל ואין שייך לומר ש"ל זכות על זמן כזאת.

והנה כאן יעי' בתוס' ד"ה לא צריכא מבואר דהכא אפי' כשבלעו עדיין נשאר שם אוכל וי"ל בין שתי' שאז הדבר נפסד לגמרי משא"כ אוכל.

והנה יעי' בתוס' ד"ה ואי יע"ש ונראה לר"י וראיתי בביאור דברי התוס' דכתבו דאע"פ דגזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר ואכלו רצה מזה גובה ורצה מזה גובה שאני התם שהדבר הגזול ישנו בעולם בשעה שזה השני אצלו ומבארים דבכל גזילה הקניני גזילה הוה צריכים להפקיע הבעלות הנגזל ורק החיוב והשיב זה מעכב בעלות הגזול שלא יהא נקנה לו והחויב והשיב איכא רק כשהחפץ הוא בעין ושייכא להשיב החפץ אבל כשהוא במקום אבוד פקע החיוב דזהשיב, והנה לפי"ז מובן שפיר לפי מה שביארנו דבאוכל נחשב החפץ כבעין וא"כ לפי"ד הרא"ש דהיכא דקנה גוף הדבר ליכא חיובא דתברא כמו שביארנו דאיכא קנין מעיקרא לזמן שלא יהא החיוב דזהשיב וכמו בעשייתו שינוי ליכא חיובא דתברא דהוי כאיגלאי מילתא דהוא שלו על זמן כזה, וכמו כן הכא שמפקיע הוהשיב הוי רק כגזולו דעל זמן כזה מישך שייכא לנגזל וא"כ ליכא עליה שם מזיק וא"כ מיושב הקושיא דהיכא דגונב חלבו של חבירו ונתייקר אח"כ ואכלו ליכא לחיוב משום מזיק דבשעה שבלעו נפקע הוהשיב וקנאו וא"כ לא הוי מזיק ומיושב הקושיא.

שפתי רננות יהלל פ"י

יגל לבינו ויעלוז נפשינו, קול רינה וישועה תטופנה שפתותינו, נודה ונשירה לה' אלוקינו כי גמול עלי' אנשגר בזה ברכת מזל טוב, וברכות לרוב, אל ידידינו וחברינו אהובינו, עסקן נמרץ ונאמן לכל קדשינו אשרי שלו ככה, לחן וחסד זכה, רב פעלים לתורה ולתעודה, כל פה אליו יודה, האי צנתרא דדהבא לכל יודעיו ומכיריו נערץ ואהוב, תורה יר"ש וחסידות אצלו שלוב, אין גומרין עליו את ההלל

הר"ר יואל פרידמאן הי"ד

עסקן נמרץ בקרב קהילתנו הק' ב"פ

לרגל תת ה' ששון ושמחה בביתו, רון שיר ושבח על שפתו בהולדת בנו ני"ז

יה"ר שתזכה לגדלו ולחנכו על מבועי התורה, מתוך רב שמחה ואורה, ויזכה להמשיך בפעליו הכבירים בעוז ובתפארה, ובשכר זאת יושפע לו עוגג וגם שמחה, ברביה והמשכה, ויוסף עליו ה' אלף פעמים ככה, ובכל אשר יפנה ישכיל בהצלחה, בלי קצבה והערכה.

העברים ברגשי ידידות פריחוק עקים וקירוב לב

הערשל האלצער ש"ב: שלום יצחק עזריאל דאסקאל אהרן עאיר ווייס

יעלה ויבוא איחולי לבי

פה עאוד ישעח ויעלוז לבי, לשגר ברכת עז"ט מעופק לבי, לכבוד ידידי וחברי, ריע כאח לי, עושה ופעשה בלוג"ח לעפע כל קדשינו בתעידות, לו עשר ידות, טוב ופטיב לזולתו, כשפו הטוב כן תהילתו, רבים וכן שלמים עשבים לעופתו,

הר"ר יואל פרידמאן הי"ד

לרגל יום שמחתו ושמחת לבו בהולדת בנו ני"ז למז"ט

ערן דבשמיא יהא בסעדך ויעלא את כל עשאלות לבך בעבוין וקשוי' זאת הברכה, יצו ה' ככה, שתזכה לדורות ישרים ופבורים לה' ולתורתו לעולם ועד ירדפוך טוב וחסד ששון ושפחה ויושפע לך כל עילי דפיעב

המאחל ברגשי אהבה ושמחה מקרב לב

דוד יואל קליין

תולדותיהם של צדיקים ומעשיהם הטובים של בעלי ההילולא אשר בשמותם נקובים

לוח ההילולא

הרה"ק רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זי"ע

לבא מעירות אויבערלאנד (מקום מולדתו אשר שם שימש ברבנות בק"ק יעריג"ן יצ"ו עד שנתעלה לכהן פאר והעתיק מושבו) לחוסט שהיה באונטערלאנד, כדי להכיר אדם השלם כמו הרב מסיגוט.

והדברים ידועים שבעת שהרציא המהר"ם שיק את שיעורו בחומש רש"י לפני התלמידים היה אומר חידו"ת בשם ספר ייטב לב עוד בחיים חיותו, כל כך היה קשור אליו. כאשר הוציא הייט"ל לאור את ספרו הק' ייטב לב לא הזכיר את שמו על שער הספר, אולם בפנים הספר ראו שמביא ד"ת מאביו וזקינו הק' ובזה היו יכולים להבין מי הוא זה המחבר החפץ בעילום שמו, אבל מחמת ענוות קדשו לא רצה לפרסמו בשער מבחון.

במים החם היה נהוג כאשר מאן דהוא הוציא לאור ספר מסויים היה שולח את הספר להבארון ראטשילד אשר היה רגיל לשלוח בחזרה סכום כסף נכבד לכבודו של המחבר, כאשר יצא לאור הספח"ק ייטב לב והשער נשאר ריק ולא היה כתוב שם המחבר, החליט איש אחד מעיר חוסט להרוויח כסף על חשבון ספר זה, והחליף את שער הספר, ובשער השני כתב את שמו ושם עירו חוסט ששם נדפסה הספר, כאשר קיבל הבארון ראטשילד את הספר ראה שהיה נדפסה בחוסט שלח את הכסף להרב מחוסט המהר"ם שיק אשר הבין מיד שהאיש הלז רצה להתלבש בטלית שאינו שלו והכיווה על כך ועי"ז לא הצליח הלה במעשה הגניבה.

הרה"ק רבי משולם זושא מאניפאלי זי"ע

הרה"ק הרבי ר' משולם זושא מאניפאלי זי"ע נולד בשנת תפ"ז לאביו רבי אליעזר ז"ל, אחרי פטירת אביו נפל כל חובות שנשארו מעבדו של אביו על הר"ז מפני שאחיו חשבו שהוא איש פנוי מטרדות ואינו עוסק בתורה, לכן יחי' ביכולתו להשתדל בגביית חובותיו של אביהם, אכן כמובן שכל החובות ירדו לטמיון ולא נפרע מאומה, ועזב הכל והתחיל לשוטט בעולם מעיר לעיר עד שעבר דרך עיר מעזריטש מקום דירת דודו אחי אביו ר' אלימלך פילט זצ"ל, שהי' משמש בקודש אצל הרב המגיד זי"ע, וכשעמד ר' פילט על טובו של בן אחיו שהוא אוצר כלי חמדה, משכו אחריו שיבוא גם הוא לטעום מתורת המגיד, ואכן נתדבק מאד בהרב המגיד ונתקשר אותו בעבותות אהבה ונעשה מחשובי תלמידיו, והוא הי' שקירב את אחיו הצעיר ממנו בט"ו שנים ה"ה הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק לתחת כנפי החסידות להיות תלמיד הרב המגיד.

ידוע שהלך עם אחיו ר"א בגלות מעיר לעיר וממדינת למדינה להשיב נדודי ישראל לשרושם, ואכן רבים חשבו מעון ועשה הרבה בעלי השביות, פ"א נסע אל אס הדרך והחנה עם הבעל עגלה שבל יכנס לעיר "באר" כי הי' שם רשעים גדולים, והזהיר אותו בחייו לבל יעבור פקודתו, באמצע הדרך נתנמנם הר"ז, ובאותה שעה עבר ליד העגלה הרה"ק ר' משה מפשעווארסק זי"ע ועצר את העגלה, ושאל את הבעל עגלה מי נוסע אתך וענהו, ואמר לו שיכנס לעיר באר ואמרו לו הבעל

הרה"ק רבי ירחמיאל ישראל יצחק בעל "ישמח ישראל" נולד בשנת תרי"ג לאביו הרה"ק ר' יחיאל מאלכסנדר זי"ע, ויקרא שמו ירחמיאל ישראל יצחק ע"ש רבו של אביו הרה"ק ר' ישראל יצחק מווארקא זי"ע, והשם "ירחמיאל" נוסף לו על פי מצות הרה"ק ר' מענדל'ע ווארקער זי"ע עקב מחלתו ל"ע.

עם פטירת אביו ביום י"ד שבט תרנ"ד נתנו החסידים עניינם בו להכתירו לרבם, אולם הוא סירב ואמר שבדעתו לעלות לארץ ישראל, וכך אמר להגאון מסאכטשוב בעל "אבני נזר" זצ"ל שבא לחננו בימי ה"שבעה", ומצאו יושב על הקרקע, אמר לו: תלמיד חכם אסור לו לשבת על הקרקע, אמר לו: אחרי אב כזה, אמר לו: אע"פ כן, אז נשמע להגאון, וישב על כסא קטן, שוב שאלו הגאון מה יש בדעתו לעשות עכשיו, ענה: אומרים עלי שאני יודע קצת ללמוד, אסע לארץ ישראל ואחי' שם מלמד, שאלו הגאון: על מי יעזוב את החסידים, ענה, איננו יכול למלא מקום אביו, שאלו ומה יחי' על המשפחה, ענה, הקב"ה לא יעזבם כמו שעזר לכל ישראל, קם הגאון מסאכטשוב, ויצא אל קהל החסידים שהסתופפו בחצר ואמרו להם: דעו לכם שהוא הרבי שלכם, אל תווצו מכאן עד שיקבל את האיטאלא, ועוד תוך ימי "השבעה" כתבו את כתב הרבנות ומינוהו תחת אביו. שש עשרה שנה הנחיג את אלפי ישראל במסירות נפש, אך לדאבון לא האריך ימים ונפטר ביום כ"ט טבת תר"ע והוא בן חמשים ושבע שנים בלבד.

ידוע ומפורסם הי' לבעל מופת ולצדיק גזור, אבל הוא בחכמתו השכיל לחפות על כל פלאי אשר חולל להושיע את חמוני ישראל לאלפים, מספר שעוד בחיי אביו הי' פ"א עם אביו בכפר אחד בגליל בריאתו, פ"א באמצע הלילה הורע מאד לאביו, והי' בסכנה גדולה, ושום רופא אל הי' בקרבתם, הצדיק חשב כי קרב קצו ובכה בכי רב, נישא אליו בנו וחביבו ונשבע לו כי לא יאונה לו כל רע, אח"כ יצא לתוך היער, וצעק לפני הקב"ה בבכיות ואמר: רבנו של עולם וכי כך תעשה להרבי מאלכסנדר ביער ואין איש, והלא אמרו חז"ל חס הקב"ה על כבודם של צדיקים, כשחזר מצא את אביו שנוטב לו, שאלו אביו כיצד נשבעת לי, ענהו: סמכתי על דברי הרה"ק מרוזין זי"ע, שפירש הכתוב, "עד אנה תסתיר את פניך ממני, עד אנה אשית עצות בנפשי", וכך פירש, דהנה הסתרת פנים אינו יכולה להיות רק בזמן שאדם יכול עוד לשית עצות בנפשו, אבל בזמן שאין לו שום עצה ורק ישועת ד' תוכל לעזור לו, אז לא תוכל להיות הסתרת פניו ח"ו, וכאן ביער שראיתי שאין לנו שום עצה רק ישועת ה' הייתי סמוך ובטוח שלא יאונה לנו כל רע ח"ו, ועל כן נשבעתי לך.

הגה"ק רבי משה שיק בעל "מהר"ם שיק" זי"ע

ידידות נפלאה שררה בין הגה"ק המהר"ם שיק זי"ע למרן הגה"ק הייטב לב זי"ע, וידוע מה שאמר שהיה לו כדאי

גדולה בכל העולמות.

כן ידוע שהיה בא לאחר פטירתו בליל שב"ק לביתו כמו רבינו הקדוש כמוצא בגמ' וכן היה שנה שלימה, ובסוף השנה ראתה אותו אשתו בוכה ושאלה אותו על זה, אמר לה שלא יוכל עוד לבוא לביתו מפני שהוא צריך לעלות עתה לעולם יותר גבוה ולא יוכל לירד משם לזה העולם, ולכן היה בוכה מפני שכשעולים לעולם גבוה צריך ליתן עוד הפעם דין וחשבון ומה שמקודם לא היה נחשב לחטא חושבים עתה לחטא.

הרה"ק רבי אברהם הכהן מקאליסק זי"ע

הרה"ק ר' אברהם מקאליסק זי"ע נולד לאביו רבי אלכסנדר הכהן כ"ץ בעיירה קאליסק, בימי בחרותו חי' מתלמידיו המובהקים של הגר"א מוילנא, לאחר שמילא כריסו בתלמוד בבית מדרשו של הגר"א והוא עדיין במיטב שנותיו, חזר לביתו שבקאליסק, ונסגר בעליית קיר קטנה כשהוא עוסק בתורה ובעבודת ה' פרוש ומנותק מכל הבלי העולם, שבע שנים היה מסוגר בחדרו כשכל כולו יוקד ובוחר בעבודת ה', ודאגה אחת בלבו כיצד לעלות ולהדבק בחשי"ת, וקנה לו שם בעיירה כעדיק ופרוש.

בעיירה קאליסק דר אז אחד מטובי האברכים שבעיר ר' אהרן שמו, שמע המגיד ממעזריטש זי"ע הגיע לאזניו והוא החליט לנסוע למעזריטש ולעמוד מקרוב ולראות את דרך החסידות, ר"א התפעל מאד מדרכי המגיד ומהנהגותיו, והפך לאחד מהתלמידים, לאחר שבועות אחדים שהסתופף רבי אהרן שם חזר לביתו של רעו ר' אברהם כדי לגלות לו מהאור שנתגלה לו במעזריטש, ודפק אל הדלת של ר"א, אבל ר"א חי' שקוע בלימודו ולא שמע קול דפיקותיו, עד שנאלץ ר' אהרן לקפוץ דרך החלון כשכל כולו נרגש פרי' אהרן ושאגה בפיו: מה לך יושב בסתר סגור ומסוגר, אור גדול בוקע ועולה במעזריטש, צא מארבע אמותיך ולך אחר האור, בעצמי שמעתי מפיו מפורש "מלאה הארץ קנייניך" שהארץ מלאה קנינים בהם אפשר לקנות אלקות, ר"א הרגיש דביביו ר' אהרן ששם ישיג מבוקשו, גמר ואומר לנסוע ממעזריטש, אך מיד נעצר ואמר: "איידער מ'פארט צו א רעבין דארף מען לערנען", והתחיל מיד ללמוד דף אחר דף, עד שלמד אלף וחמש מאות דפים, אז אמר: "יעצט בין איך א שאפע מיט ספרים קען איך פארן צו א רבי'".

בבואו מעזריטש חש מיד את האור הגדול כי טוב ודבק נפשו בהמגיד הק' ונעשה לאחד מגדולי ומובהרי התלמידים, לאחמ"כ נתמנה לרבה של קאליסק ועוד בחיי רבו המגיד התאסף סביבו חסידים רבים, עם הסתלקות רבו המגיד ממעזריטש בשנת תקל"ג התקשר ר' אברהם בעבודתו אהבה עם הרה"ק רבי מנחם מענדל מוויטעפסק זי"ע אשר ידירותם כבר התחיל אצל רבם המגיד זי"ע, ונסע אליו עם חבורתו וקבלו את מרותו, בשנת תקל"ז כשהרה"ק מוויטעפסק זי"ע עלה בעלייה הירוע של תלמידי הבעשט"ק לארה"ק נצטרף ר"א ועמד לימינו של רבי מענדל שהי' מנהיג החסידות ומרא דארעא דישראל, בשנת תקמ"ח עם הסתלקות הרה"ק ר"מ מוויטעפסק מילא את מקומו בהנהגת החסידות בטבר'.

כל ימיו התפלל כי יזכה לישון מעט קודם פטירתו, כדי להפטר מהעולם בדיעה צלולה, וכדי לפייס במעט את גופו שכל כך יסרו כל ימיו, ביום רביעי ד' לחודש שבט תק"ע השיב את נשמתו ליוצרו, באותו רגע נפלה המנוחה שם הרחק בחו"ל בבתו של הרה"ק מלעכאוויטש, מיד הכריז הרה"ק על מלעכאוויטש באנחה בכיחה "כבה נר המערבי", רבי אברהם נטמן בבית החיים בעיה"ק בטבריה בסמיכות לרבו ורעו בעל "פרי הארץ" מוויטעפסק זי"ע.

עגלה שר' זושא הזהירו שבל יכנס, ענה לו ר' משה שכן יכנס ואני מבטיח לך שתבוא עליך ברכה ולא קללה, ואם לא תכנס אקלל אותך, וכן עשה, ונכנס לעיר ובתוך כך הקיץ ר"ז, וראה שהוא בעיר באר והתרעם מאוד עליו, ואמר לו הבעל עגלה שטעה בדרך, והואיל שהי' כבר בלילה הוצרך ללון שם בלילה, ואנשי עיר באר שמעו שבא ר"ז לעירם התאסף כמה לצים לאסנתינו של ר' זושא והתחילו לשחק בקארטין ולבלבל אותו והתחיל ר' זושא לומר כדרכו זושא למח עברת עבירה זאת ביום זה וכן מנה כל עבירות של הלצים שהי' שם, ונתעוררו לתשובה והתחילו לבכות עד שנעשו בלילה הזהו בעלי תשובה גמורים, וזה השפיע לכל העיר לחזור בתשובה ונתקשרו להר"ז שוירה להם דרך תשובה.

בסוף ימיו קבל על עצמו חללים ויסורים לכפרת ישראל, ושבע שנים סבל לטובתן של ישראל, וביום ב' שבט שנת תק"ס השיב את נשמתו ליוצרו ומנו"כ באניפאלי, הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע אמר שבעת שהי' באניפאלי על קברו הריח שמה ריח גן עדן.

הגה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע

הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע נולד בשנת תק"ה לאביו רבי יעקב מבראד, כל ימיו חי' עוסק בפדיון שבויים והרה"ק משינאווא אמר שמקובל שהרה"ק רבי משה לייב חי' לו נשמת התנא רבי אלעזר בן רבי שמעון ולכן עסק בפדיון שבויים לאשר רבי אלעזר חי' מוסר למלכות להסיר קוצים מכרם חי'.

מלבד עבודתו הגדולה במצות פדיון שבויים עבד עבודה גדולה בתפילתו, בימי החורף היה מתפלל בביהמ"ד שלא חוסק כלל, והקור היה חזק מאוד ועכ"ז התפלל כמה שעות רצופות בהתלהבות גדולה כל כך עד שהזיעה יצאה מן החטיוול שלו.

ביום ד' שבט שנת תקס"ז השיב את נשמתו ליוצרו וליווהו בתופים ובמחולות, עפ"י מעשה שהיה, שפע"א כשהשיא הרה"ק חתן וכלה עניים, ובעת שהוליו את הכלה לחופה בכלי זמר, אמר לבעלי הזמר, מי יתן שבויים פקודתי ויליוכנו עם הניגון הזה לבית מועד לכל חי, כעבור שנים נסעו בעלי הזמר הנ"ל לחתונה, פתאום החלו חסוסים לרוץ לדרך בית העלמין, שם נפגשו בהלויית הרה"ק, מיד נזכרו בבקשתו הנ"ל, גם נזכרו בניגון שניגנו אז, והושיבו בי"ד שפסק לקיים דבריו, וקם ליווהו בכלי זמר בגננס ניגון החתונה, ושם בסאסוב מנו"כ.

צדיקים הקודמים היו אומרים שמדי שנה בשנה ביום זה יורד שפע של שמחה גדולה בכל העולמות, מאחר שרמ"ל מסאסוב נתבקש בו לפמליא של מעלה, ובדרכו לגן עדן עבר דרך הגיהנום, ונעצר ואמר שאינו ממשך, כי כל חייו עסק בפדיון שבויים וכאן כשהוא רואה אחינו בני רח"ל נתונים בשביה על כן איננו ממשך רק אם יוציאו את כל הנשמות הנמצאות כאן, מיד נעשה רעש גדול בפמליא של מעלה איך אפשר לפטור מדינה של גיהנום את כל החייבים בה, ולא ירד אי אפשר להשאיר את הרה"ק שם, ויצא פסק שיענינו במעשיו, אם היה פעם שהתחיל במצוות פדיון שבויים ולא גמרה, חייב גם עכשיו לוותר ולצאת מהגיהנום לבדו, אך אם לא היה שהתחיל בפדיון שבויים ולא גמרה חייבים לתת לו דרישתו, בדרך אחריו ומצאו שלא היה מעולם שהתחיל בפדיון שבויים ולא גמרה, מיד התחילו להוציא את הגיהנום אלפי נשמות ישראל, וכמו שלוקחים ומלאים ומכבדים את היתב כך עשה רמ"ל מסאסוב בגיהנום, ואלה השאיר שם אפילו ציפורן של ישראל, ולכן מאז ולדורות ביום ההילולא דיליה ד' שבט נמשך שפע שמחה

מסודת הבית

Yossi Goldberger 1977-2000 ©

שקל הקודש

ווען איר גייט ארויס אין גאס
ווען איר שליסט א געשעפט
ווען איר פראוועט א שמחה
ווען איר גייט דורך שווערע צייטן ל"ע
א.א.וו. סיי וואס עס קומט איין נאר אונטער
שטענדיג באגלייט אייך דער
הייליגער תנא רבי מאיר בעל הנס

כך נהגו אבותינו ורבותינו הק'!

תולדותיהם של צדיקים ומעשייהם הטובים של בעלי ההילולא אשר בשמותם נקובים

הילולא רצדיקיא

הגה"ק רבי משה יהושע לייב בן הגה"ק רבי בנימין ז"ע דיסקין

יומא דהילולא כ"ט טבת (תרנ"ו)

הגה"ק רבי משה יהושע יהודה לייב דיסקין ז"ע נולד ביום י' כסלו שנת תקע"ז בעיר הורדנא לאביו הגאון ר' בנימין האב"ד, בשנת תר"ד נפטר עליו אביו שהי' או אב"ד בעיר לאמושע, ועיני העדה של העיר לאמושע נתנו עיניהם עליו שיבא למלא את מקום אביו, ואם כי הי' ו"ך בשנים ניהל את העיר ביד רמה ובתקיפות, ולא קם ולא זע משום אדם, כבר זמן קצר אחר עלותו על כסא הרבנות ראו כולם את גבורתו כי נורא, וכך הי' המעשה, השלטנות גזרו בימים ההם עלימוד חובה של שפת המדינה בבתי הת"ת, ומהר"ל התנגד מאד לדבר ולא הרשה להכניס את הלימוד בשום פנים, והי' שם מלשין אחד שהלך להלשין אצל מושל העיר על בתי הת"ת שהם מזולזין בפקודת החינוך של הממשלה, המושל הזמין את ראשי העדה ודרש מהם הסבר למה הם מזולזין בפקודת הממשלה, והם השיבו שהדבר לא תלוי בידם אלא תלוי ברב העיר, אז הזמין המושל את מהר"ל שיבוא אצלו, ואכן מהר"ל בא אצלו, והמושל הגיש גליון כדי שמהר"ל יחתום צו לבני קהלתו שלא יזילו בפקודת החינוך, אבל מהר"ל לא נכנע ולא חתם, המושל קם בחמתו ואמר לו שהיות שהדרך ירט לנגדו והוא צריך לנסוע מן העיר לרגלי עניניו, ואין לו עכשיו זמן לטפל בענין, אבל כשיחזור הוא כבר ינקוט אמצעים שהוא יסכים לחתום, ונסע מן העיר ובאמצע הדרך עבר על גשר שעל פני נהר, והגשר נשבר תחתיו ונפל לתוך המים ונטבע.

בשנת תרי"ט נתקבל לכהן לאב"ד בעיר מעזריטש, ומשם עבר לקאונע, ומקאונע עבר לשקלאוו, ומשם עבר לבריסק ועל שם העיר הזאת נקרא בתפוצות ישראל, וע"י עליה הוצרך לברוח מליטא ועלה לירושלים, כבוד גדול עשו לו בהגיע לשערי ירושלים כל העיר יצאו לקראתו אנשים נשים וטף ובראשם הגאון צ"ר מאיר אורבאך ור' שמואל סלנט זצ"ל, גדולי הדור מסרו לו כתב רבנות ובקשו ממנו שיקבל עליו את עול הרבנות שבירושלים, אבל הוא הי' סרבן באותו זמן, ואם כי לא קיבל עליו את עול הרבנות אע"פ כן ע"פ ישק כל דבר שבירושלים, ובמוצש"ק יום כ"ט טבת תרנ"ח השיב את נשמתו ליוצרו.

במעלליו יתגבר נער

נולד ביום י' כסלו שנת תקע"ז, בעיר הורדנא לאביו הגאון ר' בנימין האב"ד, כבר במעלליו יתגבר נער, ונראו בו כוחותיו הרוחניים הגדולות, אביו הכניס לתוך ביתו מקרי דרדק, ולמד את הילד אל"ף ב"ית, ואחר ידעו את האל"ף ב"ית, התחיל אביו בעצמו ללמוד אתו תורה, ואכן הילד תפס כל מה שלמדו אביו, ועוד יותר שהי' מבין דבר מתוך דבר, פ"א הי' מטייל עם אביו בין עצי היער, ואביו דיבר אז מגדלות ה', ובין היתר אמר לו שהשי"ת היא יחיד ומיוחד, נענע הילד ואמר, כי הדבר פשוט וידוע מזה כבר, שאלו אביו מנין לך שכך הוא, ענה הילד, הלא אמרתי לי לפני כמה ימים שהשי"ת מלא כל הארץ כבודו, וכיון שהעולם מלא מכבודו הרי אין מקום לזולתו, והילד עלה ונתעלה בתורה לא לפי ערך שנותיו, בהיותו בן חמש שנים נפל למשכב ונטה למות, אביו הזעיק את עדתו ואמר להם בקשו רחמים בעד גאון הדור, ואכן היתה יום תפלה גדולה והילד קם מחליו, – וככה כבר בימי עלומו הפליא את רואיו בבקיאיותו בש"ס בבלי וירושלמי, רמב"ם טור ד' חלקי שו"ע, ראשונים ואחרונים בחר יפות נפלאה.

כ"ז טבת

רבי שמשון ב"ר רפאל אריה הירש מפראנקפורט (ר' שמשון רפאל הירש) תרל"ז

כ"ח טבת

רבי צבי מנחם מאניפאל-דינאוויץ בן הרבי ר' יושא – תקע"ד

רבי מנחם מענדל מלינסק ב"ר אברהם חיים – תרכ"ח

כ"ט טבת

אברהם אבינו ע"ה – ב"א קכ"ג

רבי משה יהושע יהודה לייב דיסקין אב"ד בריסק ב"ר בנימין – תרנ"ח

רבי ירחמאל ישראל יצחק מאלכסנדר ב"ר יחיאל (ישמחאל ישראל) תר"ע

א' שבט

רבי משה ב"ר יוסף (מהר"ם שקי) – תרל"ט

רבי יוסף ב"ר מרדכי מנדבורנא

ב' שבט

רבי משולם יושא מאניפולי ב"ר אלעזר ליפמאן – תק"ס

ג' שבט

רבי יחזקאל שרגא מציעשנוב ב"ר שמחה ישכר דוב (חתן העניח ד"ר) – תש"ד

ד' שבט

אשר בן יעקב משבטי יה – ב"א ש"כ

רבי משה יהודה לייב מסאסוב ב"ר יעקב – תקס"ז

רבי אברהם הכהן מקאליסק ב"ר אלכסנדר – תק"ע

האיש מקדש

לפני הבר-מצוה בא בברית הארוסין עם בת אחת ממשפחת ברודא המיוחסת, ובן י"ד הי' בהכנסו לחופה, אחר נישואיו הי' סמוך על שלחן חותנו בוואלקוביסק, והי' יושב על התורה והעבודה בקדושה ובטהרה, ומשם נתגדל ונתפרסם שמו ברבים למרות רצונו, ותלמידים רבים התחילו לנהוג אליו, ומשם התחיל להרביץ תורה לעדרים, אביו הגדול סמך עליו בכל, והרבה פעמים מסר לידו למרות גילו הרך ענינים עמוקים ומסובכים אשר הצריכו עיון רב, בהתקרבו לשנת השמונה עשרה אמר לו אביו שבדעתו למסור לו בימים הקרובים דבר גדול, ושיכין עצמו לדבר, עברו כמה ימים שוב אמר לו אביו כנ"ל, כך הי' כמה פעמים, עד שהגיע לו יום מלאות לו שמונה עשרה, קרא לו אביו ואמר לו בני קדוש אתה מרחם, זכית לכתרה של תורה, הגיע זמן לקבלת עול מלכות שמים באימה וביראה, והתייחד עמו ודרך לו דרך אשר לפיו כיון ר' יהושע לייב את כל הליכות חייו כל ימי חייו על האדמה, וממנו לא זע כל ימיו.

בשערך ירושלים

גדולות ונצורות פעל ועשה בעיה"ק ירושלים ת"ו, הוא הגבר אשר הקים את הבית דין הגדול שבירושלים, גם הקים בירושלים את בית היתומים הידוע "דיסקין" אשר מטרתה היתה כי באותו זמן הקימו הציונים בית יתומים אשר על ידה צדו ברשתם יתומים או הקים גם הוא בית יתומים, הרבה כוחות השקיע בו, ומאות יתומים נצלו מרשתם של הציונים ע"י בית היתומים הזאת, אשר עמד תחת השגחתו המדוקדקת, גם הקים ישיבה בשם אהל משה אשר ע"י זכו תלמידי חכמים שבירושלים לעסוק בתורה בהרחבת הדעת, וגם הוא הי' נותן שיעור אשר רק העילויים ויחיד סגולה השתתפו בה, וגם הוא הי' אשר יסד ביחד עם הגאון ר' שמואל סלנט את היעוד השחיטה של כל קהילות האשכנזים שבירושלים, אשר עד אז הי' שכל כולל הי' להם ועד השחיטה משלהם וזה גרם הרבה סכסוכים שבין כולל לכולל, אשר שקטה ע"י התסיידות של הועד הזאת אשר הי' מורכב מכל כולל וכולל, ובערוב ימיו הקים את הכולל "אמריקע" ליוצאי אמריקע אשר השתקעו בירושלים ולא הי' להם מקום איפה אשר יהי' מלוכדים, כמו כולל שומרי החומות ליוצאי אונגארין וכדו'.

מלחמה לר' בעמלק

באותו זמן התחיל להתפשט נגע הציונות אשר כוונתה היתה להעביר הדת ישראל מדרך התורה הקדושה, והקימו חברות שונות בשמות נרדפים, כדי להפיק זממם, ואחד מן האמצעים אשר נקטו הי' שרצו לכבוש את החינוך הישן שבירושלים, ולשנותו בשינוים לפי רוחם, ושלחו לירושלים שליחים איש מוצלח מאד שהוא יבצע את משאת נפשם, והשליח כשבא לירושלים ראה שכל מעשיה של העיר נחתכין ע"פ של הגר"ל, ע"כ בראשונה הלך אצלו ואמר לו שברצונו לדבר אתו דבר סתר, הגר"ל כששמעו את דבריו פתח את החלונות ואמר אל יאמרו הבריות שדברנו דבר סתר והמתקנו סוד יחד, ואח"כ המשיך ואמר אם להקל את העניים ממצוקתם באת מהיכא תיתי, אבל אם באת לתקן תיקונים בדת וכדו' אומר אני לך שכאן אין בית ואין חצר אשר אין קול התורה נשמע בתוכה, ולא עליך לתקן, והשליח הלך ופתח בית מדרש ואמר שברצונו לקבוע מקום לתורה ולתפלה, במשך הימים

נהפך הבית לבית ועד של משכלים ופוחזים וריקם, והגר"ל בראותו שהבית מהווה סכנה להישוב הישן, קרא את אנשי ירושלים לעצרת רבת, והגר"ל עם כי ביתו הי' רחוק ממקום העצרת הגיע בשארית כוחותיו, ועמד על רגליו ואמר בקול בכי: על דתנו מרחפת סכנה, תורתנו בצרה גדולה, שמעתי כי שליח הציונים כונן לו מקום מיוחד לתפלה ולתורה והוא מין, כאשר העידו לפני, והבית הזה תצא ממנו מינות, על כן אסור לבוא אל הבית הזה, ואח"כ הכריזו איסור חמור לקרב את השליח ולהתקרב אל ביתו, והגר"ל פסק שהאיסור הזאת הוא ביהרג ואל יעבור, ונתקבל האיסור בכל בתי ישראל הכשרים, עובדא הי' שאחד מיקירי ירושלים מת והשאיר אחריו אלמנה ושבעה יתומים, והשליח בשמעו מן הדבר בא לבית האלמנה והציע לפניה עזרתו, ושלחה לשאול את פי הגר"ל, לשמע השאלה הזדקף הגר"ל מעל כסאו והשיב בקול גדול "יהרג ואל יעבור", ואמר אני מבטיח להאלמנה שתגדל בניה לתורה ולחופה, ותראה דורות ישרים, וכך הי', וכך הציל את הישוב הישן מלשלוט בו יד זרים וזרים, והוא הי' הראש והראשון במלחמה הכבידה אשר נמשך עד היום הזה.

אשכנתי' דרבי

ביום שלישי כ"ד טבת נחלה בדליקת הראיה והרופאים אמרו נואש ובראותו כי שעותיו ספורות קרא להרבנית וביקש מים לנטילת ידים וכזית פת לאכילה כי רצה לקיים עוד מצות של ברכת המזון, בהוודע ליהודי ירושלים כי החמיר מצבו האספו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות להתפלל על מצב בריאותו הקשה וגם רבה הישיש של ירושלים הגאון רבי שמואל סלנט עמד על רגליו בשארית כוחותיו לפני ארון קודש פתוחה והתחנן בדמעות שליש על בריאותו של הגר"ל ובשלשה ימים האחרונים הי' מעוטף בטלית ותפילין ורק שפתותיו מרחשין לפני השבת חלץ התפילין מניחם ונשקם כמה פעמים ומאז לא דיבר כלום, בשעת רעוא דרעוין נהרו המוני ירושלים לעבר בית מדרשו כי שמעו שרגעו ספורות, אח"כ התפללו ערבית והבדילו על הכוס, ואחר ההבדלה אור ליום כ"ט טבת ער"ח שבט נצחו אראלים את המצוקים במעמד תלמידיו ובקול אדיר פצחו כולם "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד".

ש סקטור
אסציליט דת
רבי מאיר
בעל הנס
פושקע
הנ"ל

1-888
REB-MEIR
732-6347

ד' הערסטער

אלקא

דמאיר עננו

זענען געווען דאס מערסטע באנוצט דורך אידן אין אלע דורות

אל תמוזש תורת אמד!

שקל
הקודש

א דאלאר
א טאג

לצדקת רבי מאיר בעל הנס

דינער השנתי וסעודת הילולא
מוצש"ק פ' בא הבעל"ט • באולם אימפעריעל

דברות קודש

שנשמעו מאת

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בעת רעוא דרעוין פרשת וארא שנת תשע"א לפ"ק - בפאלם ספרינגס

טובה על להבא שמהיום והלאה ישגיח וישמור על העינים ועל המחשבות ועל המעשים שיהיו על פי תורה, אמנם דא עקא כי מאחר שכבר נכשל באיזה חטא שוב אינו יכול לשלוט על עצמו והוא מוכרח ביד המלאכים המשחיתים שנבראו מחטאים הקודמים, והמה מוליכין אותו לחטא עוד, וכמעט שנמנע הבחירה ממנו וממש אינו בידו שיוכל לתקן דרכיו.

אך יש למצוא דברי חיזוק ותרופה שלא יאמר האדם לנפשו נואש, ואף אם חלילה עשו הרבה עבירות שנבראו ממנו מלאכים משחיתים קליפות נוראות, עם כל זה לא ננעלו דרכי תשובה, ותמיד יכול האדם לשוב אל ה' וירחמנו. ונקדים מה שכתב א"ז זללה"ה בעצי חיים (ח"ב פ' בשלח) לפרש מאמרם ז"ל (עבודה זרה ג.) גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה, ונתקשו המפרשים דהסברא נותנת להיפך, דאם אינו מצווה והוא עושה מעצמו, לכאורה הוא גדול מן המצווה ועושה. אמנם ביאור הענין על פי המבואר באור החיים הקדוש (פ' שלח) בענין המרגלים, דאף שכשרים היו בשעה שנשתלחו, אך מחמת שכוונת המשלחים היתה רעה, תפעול פועל הרע בשליח ויחזור להיות שלוחו של אדם כמותו, ויולד בו תכונה רעה מה שלא היתה בו מקודם, כדרך שתוליד בחינת הקדושה בשלוחי מצוה לטובה, ולזה הגם שצדיקים היו, נולד בהם תכונה רעה מכח המשלחים ששלחו אותם מכח מיעוט האמונה, עכדה"ק. ומעתה י"ל כי אם הוא מצווה ועושה, הרי נעשה הדבר על פי דיבורו של הקב"ה אשר צוה לעשותו, ואם כן בזה הוא שלוחא דרחמנא ונולד בו תכונה קדושה מאת המשלח הבורא ב"ה, ולכן הוא גדול ממי שאינו מצווה והוא עושה על פי עצמו, דמאין יולד בו תכונה קדושה, עכ"ד.

ועל פי זה אמרתי לפרש דברי הגמרא במס' ראש השנה (דף יט.) אמר רבי יצחק למה תוקעין בראש השנה, למה תוקעין רחמנא אמר תקעו וכו' אלא למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב השטן, וצ"ב שאלת הגמרא והתשובה. אך ביאור הענין כי באמת כאשר האדם עושה לעצמו חשבון

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם ואזכור את בריתי.

וי"ל דהנה ידוע מה שהפליגו בספרי קודש בגדלות ימי השובב"ם וקדושתם שהם ימי תשובה ויכולים לפעול ולתקן מה שחטאו ופגמו נגד הבוכ"ע, וכן גילה לנו האריה"ק זי"ע (שער רוח הקודש תיקון כ"ז) שהימים הללו מסוגלים לתשובה, ואסמכוהו אקרא (ירמיה ג כב) שובו בנים שובבים. ואם כי בזה"ק (פ' ויחי דף ר"ט:) הפליג מאד בחומר העון שאין מועיל תשובה על חטא זה ר"ל, מכל מקום במקו"א (ויקהל דף ר"ד:) מבואר שגם על חטא זה מהני תשובה, אלא שנצרך תיובתא סגי'א. ובימינו אלה שהדורות חלשים יש להמליץ טוב על בני ישראל ולהמציא דרך תשובה שיועיל גם על חטא המר הזה.

ונקדים מה שאמרו חז"ל (מכות י:) בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, וכתב המהרש"א ז"ל דלא קאמר שהקב"ה מוליך אותו, אלא מוליכין אותו, כי מכל מחשבה ודיבור ומעשה בורא לו האדם מלאך לפי ענינו אם לטוב אם לרע, ועל כן אמר בדרך שאדם רוצה לילך כפי רצונו ודעתו של אדם, מוליכין אותו, אותם המלאכים הנבראים מאותו רצון ומחשבה אשר בו, עכ"ד. וכ"ק מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל בפרשתן (עמוד קמב) התאונן על זה דמעתה הרי כמעט שנמנע הבחירה מן האדם, ולולא עזר אלהי אין בכח אנושי לעמוד ולהתגבר עליהם. וזה כוונת אמרנו (בתפלת ימים נוראים) אתה זוכר את כל המפעל וגם כל היצור לא נכחד ממך, ר"ל שהשית"ת זוכר את כל המפעל ועל כל מעשה יבא האדם בדיון, אבל גם כל היצור לא נכחד ממך, היינו המלאך הנוצר מעבירה המכריחו לחטוא, אף זה לא נכחד ממך, ויש בזה לימוד זכות כי אין בכח בשר ודם להתגבר נגד מלאך, ומכל שכן אם רבים המה, עכ"ד.

והנה מדיבורים אלה יאחז אימה ופחד לכל אדם כאשר יעשה לעצמו חשבון הנפש, כי בבא ימי השובב"ם כל בר לבב שמשגיח קדושת הימים הללו ורוממותם מתלהב ומתעורר לתשובה, ורוצה להגיע לאיזה דרך של תשובה, לקיים הכתוב (ישעיה נה ז) יעזוב רשע דרכו, ולקבל על עצמו בחרטה על העבר וקבלה

האדם לעבירה, ועל ידי זה יכול האדם להגיע למדרגת תשובה.

ועל פי זה יל"פ הכתוב (דברים כ א) תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם כי ה' אלהיך עמך המעלך מארץ מצרים, וביאר האור החיים הקדוש (פ' שופטים) שרמז הכתוב מלחמת האדם עם יצרו, ובא להסיר מלבבו מורך, ואמר כי תצא למלחמה הידועה שאין גדולה ממנה, וראית בעיני שכלך סוס ורכב עם רב ממך, כנגד כחות הרע שניתוספו ממנו מצד מעשיו הרעים, אף על פי כן בא דברו הטוב ואמר לא תירא מהם, עי"ש לדרכו. ואף אנו נימא בה מילתא בביאור המשך הכתוב לא תירא מהם כי ה' אלהיך עמך, דלכאורה מה בא הכתוב לחזק את בני ישראל שלא יתייראו מן כוחות הקליפות והס"א. ולדרכינו יתבאר הכתוב כי תצא למלחמה על אויבך, רמז על מלחמת היצירה, וראית סוס ורכב עם רב ממך, היינו הקליפות שנבראו מנגעי בני אדם, ומורא יעלה על ראשך, הלא הוא נורא ואנא בשרא, ואיך יוכל בשר ודם להתחזק נגד כוחות המלאכים הרעים, לזה מחזק אותנו התורה"ק לא תירא מהם כי ה' אלהיך עמך, שיש לו לאדם כח הקדושה מאת המשלח הבו"ה הקורא לו לאדם ואומר שובו בנים שובבי"ם, ובכח הקדושה הלזו תוכל להלחם ולנצח את העם רב ממך.

ויל"פ בזה מה שכתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (שובו בנים אות ה) ואל"ה שמות בני ישראל, ואל"ה בגימטריא מ"ב. ואלה שמות בני ישראל ב'אים מ'צרימה, אותיותיו שובבי"ם, עי"ש לדרכו. וכבר אמרתי שבא לרמז על מ"ב ימי השובבי"ם. ולדרכינו יש להוסיף עוד שבא לרמז שבמ"ב יום הללו נשמע הבת קול שובו בנים שובבי"ם, ומי שהוא בר דעת נתעורר לתשובה על ידי הבת קול, ואף שישנם מלאכים המכריחים לחטוא, מכל מקום בכח הבת קול יכולים להכניע ולשבר כח המלאכים המשחיתים ולהגיע לתשובה אמיתית לפני הקב"ה.

ובלכתניו בדרך זה יל"פ מאמר הגמרא (יומא פו.) היכי דמי חילול השם וכו' אמר אביי לא שנו אלא באתרא דלא תבעי אבל באתרא דתבעי לית לן בה. דהנה כבר אמרתי על מה שמנו חז"ל (שם) ד' חלוקי כפרה והחמור שבכולן מי שיש בידו חילול השם דאינו מועיל תשובה, דחטא חילול השם הוא חטא פגם הברית, על פי המבואר בתיקוני הזוה"ק (תיקון כ"ב דף סו.) מאן דמשקר בברית מילה, הוא משקר בחותמא דמלכא, דאיהו רשים ביה שד"י מלבר הוי"ה מלגאו. והנה שני שמות הללו עולה ש"מ, והאריך בזה א"ז זללה"ה בייטב פנים (תוכחת מוסר אות יא). ולפי זה עון חילול השם, רמז על עון זה שעל

הנפש הוא חושב בנפשו איך יכול בשר ודם קרוץ מחומר על ידי תקיעת שופר לערבב השטן, הלא הוא נורא ואנא בשרא, אכן מאחר שהקב"ה צוה אותנו לתקוע בשופר, הרי נולד בנו תכונה קדושה מאת המשלח הבורא ב"ה, ועל ידי זה יש לו לאדם כח גדול לערבב השטן. וזהו ביאור הגמרא למה תוקעין, הכוונה מה כוחינו קרוצי חומר פשוטי עם בתקיעת שופר שעל ידי זה תתערבב השטן, לזה הקדים בתחלה ואמר למה תוקעין ומשיב רחמנא אמר תקעו, וכיון שהקב"ה צוה לתקוע הרי נולד בו תכונה קדושה מאת המשלח, ושפיר זהו ענין מצות תקיעת שופר כדי לערבב השטן, כי בעת תקיעתו יש בנו כחו הגדול של הקב"ה אשר קדשנו במצותיו וצונו לשמוע קול שופר.

ובדרך זה יש לפרש מה ששינו במשנה (אבות פ"ו מ"ב) בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבוניה של תורה, ובזוה"ק (נשא דף קכ"ו) איתא, שהכרוז יוצא שובו בנים שובבי"ם, וכבר היה דברינו (יתרו תשס"א) ליישב ולומר דאלו ואלו דברי אלהים חיים, דבכל השנה יוצאת הבת קול ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבוניה של תורה, אכן בבוא ימי השובבי"ם שהם מסוגלים לתשובה ואסמכוהו אקרא שובו בנים שובבי"ם, אז הכרוז יוצא שובו בנים שובבי"ם.

(והארננו עוד בזה בס"ג ויחי תשס"ב).

ונודע דברי א"ז מרן הבעש"ט זי"ע (הובא בתולדות יעקב יוסף פ' ויקרא) בפירוש המשנה, דלכאורה ממה נפשך, אם אי אפשר שישמע אדם הכרוז הזה למה יוצא בת קול כלל, ואם אפשר שישמע מדוע באמת לא נשמע לשום אדם, וביאר כי מה שמגיע לאדם הרהורי תשובה בכל יום הוא מן הכרוז ההוא, ואם יטה אוזן לשמוע קול הקריאה אפשר לכל אדם שישמע והיינו במחשבה, אך אם הוא בר דעת להבין שזה המחשבה הוא קול הכרוז והבת קול יטה אזנו לשמוע בלימודים לעשות רצון קונו, אבל הפתי כשבא לו הרהורי תשובה מהכרוז נתעצב והולך לבית היין לומר תנו שכר למרי נפש ואינו שומע לקול הבת קול לשוב אל בוראו, עכ"ד. (וכן כתב בספר חרדים פ"ע ג).

ולפי זה יש לומר כי בכל יום ויום שהבת קול יוצאת ואומר שובו בנים שובבי"ם, ועל ידי זה מגיע לו לאדם הרהורי תשובה, נמצא שיש לנו כח המשלח הוא הקב"ה המעורר אותנו לתשובה על ידי הבת קול, ואף שישנם כח המלאכים המשחיתים שנבראו מעבירות הקודמים, עם כל זה הבת קול ששומעים בכל יום זה מכניס באדם תכונה קדושה מאת המשלח הבו"ה שיתעורר לתשובה, ותכונה הקדושה הלזו הוא כח גדול וחזק ביותר מכל המלאכים המשחיתים הרוצים להכריח את

פ' וירא). ומזה למד דוד המלך עד היכן מגיע מעלת התכונה קדושה מאת המשלח הבוה"ה, שהמתין אברהם אבינו במצות מילה עד שנצטוו למען יהיה לו תכונה קדושה, ובאותו תכונה קדושה יש לו לאדם פתח לשוב אל ה', כי מאחר שהוא מתעורר לתשובה על ידי בת קול היוצא בכל יום, נולד בו תכונה קדושה שיוכל לעשות תשובה בשלימות, ויהיה לו בחירה חפשית להתגבר נגד כח המלאכים המשחיתים המוליכים את האדם לדבר עבירה, ולכן כיון שנזכר במילה שבבשרו אשר ממנו אנו למדים מעלת התכונה קדושה, נתיישבה דעתו.

ועל פי זה יל"פ הכתוב בפ' וירא, והוא יושב פתח האהל, פירש"י לראות אם יש עובר ושב ויכניסם בביתו, וצריך ביאור הלשון עובר ושב. ובמדרש רבה (פמ"ח ס"ח) דרשו, פתח האהל, פתח טוב פתחת לעוברים ולשבים, וראוי להתבונן איזה פתח טוב נפתח כאן לעוברים ולשבים. ולדרכינו הכוונה כי אברהם אבינו ישב על פתח ביתו ביום שלישי למיתו להראות קבל כל העולם כי המתין עד שנצטוו כדי שיהיה לו תכונה קדושה מאת השי"ת, ובזה פתח פתח טוב לעוברים ושבים, היינו מי שעבר עבירה ורוצה לעשות תשובה, שאל יתיאשו עצמם מן הרחמים כי בכל זמן ובכל מצב מועיל תשובה מכח הבת קול היוצאת מהר חורב, והוא מוליד באדם תכונה קדושה לשוב על מעשיו, וקול ה' שובר ארזים (תהלים כט ה), והוא בוקע ושובר כל כוחות הקליפות המעכבים את האדם מן התשובה.

ובזה יתבאר הכתוב וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם, וביאר מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל בפרשתו (עמוד קמב) שעיקר נאקתם של בני ישראל היה על אשר מצרים, היינו קליפת טומאת מצרים שנברא מן החטאים, מעבידים אותם ומכריחים אותם להרבות עוד בחטאים, ע"ש. כי בני ישראל במצרים רצונם היה עזה להתנהג בקדושה, ואם מידי עבירה יצאו מידי הרהור עבירה לא יצאו, והיו צריכים לכוחות גדולים ללחום עם המלאכים המשחיתים שנבראו מן העבירה, וממש לא היו בכח ללחום עמהם, ולכן בכו והתחנונו אל ה' מרוב שברון לבם, הלא אנא בשרא ואת נורא ואיך יוכלו להתגבר נגד כוחות היצר, ולזה אמר הקב"ה שמעתי את נאקת בני ישראל אשר טומאת מצרים מעבידים אותם ומכשילים, ואזכור את ברית"י, היינו ברית מילה של אברהם אבינו אשר המתין עד שנצטוו למען יולד בו תכונה קדושה, ומזה אנו למדין מעלת המצווה ועושה שיש בו תכונה קדושה מאת המשלח, וכח זה גדול מאד להכניע כל המלאכים המשחיתים המכריחים את האדם לדבר

ידי פגם הברית מחללים את הש"ם, היינו שני שמות הללו העולה ש"מ, כי נעשה פגם בשם הוי"ה השורה מלגאו ובשם שד"י השורה מלבר, ולכן אמרו בגמרא דלא מועיל תשובה, והוא כדברי הזה"ק דלא מועיל חלילה תשובה על חטא פגם הברית. ולזה אמרו חז"ל לא שנו אלא באתרא דלא תבעי, היינו אם אינו שומע הבת קול שובו בנים שובבים ולא תבעו אותו לשוב בתשובה, אז יתכן לומר דלא מהני חלילה תשובה על חטא זה, כי באיזה כח יוכל להתגבר נגד המלאכים המשחיתים שנבראו מן החטא המכריחים אותו לחטוא עוד, אבל באתרא דתבעי לית לן בה, כי באתרא דתבעי" ששומע תביעת הבת קול שובו בנים שובבים, אם כן נכנס בו תכונה קדושה מאת המשלח הבוה"ה שישב בתשובה, ועל ידי כח הקדושה הלזו יכול לשבר ולהכניע המלאכים המשחיתים שנבראו מן העבירה, ויזכה לתשובה אמיתית לפני הקב"ה.

ועל פי הדברים האלו יש לבאר דברי הגמרא (מנחות מג:) בשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום, אמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה, וכיון שנזכר במילה שבבשרו נתיישבה דעתו, לאחר שיצא אמר עליה שירה שנאמר למנצח על השמינית מזמור לדוד, על מילה שניתנה בשמיני. וראוי להבין למה נתיישבה דעתו במצות מילה, הרי אותו המצוה כבר נעשה בקטנותו על ידי זולתו, ומה דהוי כבר הוי, ובעת הזאת עדיין הוא ערום בלא מצוה. אמנם לפי האמור יש לומר כי דוד המלך נכנס למרחץ לקיים הכתוב (ישעיה א טז) רחצו הזכו הסירו רוע מעלליכם, אבל בגודל ענוותנותו חשב את עצמו שהוא ערום מן המצות מחמת גודל העוונות, ולכן אמר אוי לי שאני ערום בלא מצוה, אכן כיון שנזכר במילה שבבשרו נתיישבה דעתו.

וביאר הענין על פי דברי המזרחי (פ' לך) בטעם שלא נימול אברהם טרם שנצטוו, הגם שקיים כל התורה כולה, כי גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה (קדושין לא), ויודע היה אברהם שעתיד להצטוות על המילה, ושאר המצוות שייך שיעשה גם לאחר שיצטוו עליהם, מה שאין כן מצות מילה אם יקיים עתה שוב לא יוכל לקיימה בהיותו מצווה ועושה, עכ"ד. אמנם הא גופא טעמא בעי, למה לא קיימו אברהם אבינו כשהוא אינו מצווה ועושה, הא בזה יהיה נראה גודל אהבתו להשי"ת דאע"פ שלא נצטווה עם כל זה הוא מקיימו, ולמה המתין עד שנצטווה. אך הענין הוא כמו שנתבאר דטעם שגדול המצווה ועושה הוא מחמת שנולד בו תכונה קדושה מאת המשלח, ולכן לא קיים אברהם אבינו מצות מילה עד שנצטוו, למען יולד בו תכונה קדושה מאת המשלח הבורא ב"ה. (ועיין בעצי חיים

עבירה, ועל ידי שישמענו בני ישראל הבת קול יזכו לתשובה שלימה.

עכ"פ יוצא מדברינו אלה כי בימי השובבי"ם יוצא בכל יום בת קול ומכרזת ואומרת שובו בנים שובבים, וכבר הזכרנו דברי הבעש"ט הקדוש שכל איש ישראל זוכה לשמוע הבת קול, וצריך רק להטות אוזן לשמוע קול הקריאה ולעשות רצון קונו וישוב אל ה', ועל ידי זה יכניע כח הקליפות שנבראו מן העבירות, ואם יהיה לו לאדם רצון אמיתי יזכה לתשובה אמיתית בשלימות, כי כח התכונה הקדושה הבא מאת הקב"ה הוא גדול וחזק עד מאד ואין לנו השגה עד היכן הדברים מגיעים, ואף אם הרבה לחטוא ח"ו בחטאים אשר ננעלו לפנייהם דרכי תשובה, כל זה הוא רק אם עושה תשובה בכוחות עצמו, אבל אם עושה תשובה בכח התכונה קדושה שיש לו מאת המשלח הבור"ה, אז מלך פורץ גדר לשבר כל הנעלים ונפתחו כל השערים של תשובה, וכל הרוצה יכול לבא אל השי"ת ולשוב על כל עבירה שחטא לפניו יתברך, והכל יכולים לתקן בכח של תשובה.

ויתכן לומר עוד בטעם הדבר שבכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב, ולכאורה יש להבין למה צריך שיהא הבת קול יוצא בכל יום ויום ממש, אך מזה אנו רואים גודל רחמנותו של השי"ת שהוא חנון המרב"ה לסלוח, ואף שכבר תמול שלשום יצא בת קול הקורא לתשובה, והאדם לא שמע אליה, עם כל זה השי"ת שהוא בעל הרחמים עושה שבכל יום ויום יוצא בת קול חדשה, וגם אלו שלא שמעו אל הבת קול אתמול יכול עוד היום לשמוע אל הבת קול ולשוב אל ה'.

אולם כבר עברו עלינו שני שבועות מימי השובבי"ם, וכבר נשמע הבת קול י"ד פעמים שובו בנים שובבים, אך בעוה"ר לא הטו אוזן לקול הקריאה ולא נתעוררו לתשובה, ואנו נראים כמו שאנו נראים, ובעוה"ר כלום הטבנו מעשינו בשבועות הללו, ובימים הללו שצריכים לתקן אם חוטאים ח"ו הרי פגם העבירה חמור ביותר, עוד נשאר לנו כ"ח יום מימי השובבי"ם, ולזה אנו מבקשים אל השי"ת (במדבר יד יז) ועתה יגדל נא כ"ח ה', אין ועתה אלא תשובה (ב"ר פכ"א ס"ו), יגדל נא כ"ח ה', שבכ"ח יום שנשארו עוד אשר בהם נזכה לשמוע הבת קול שובו בנים שובבים, ירחם השי"ת עלינו ויגדל נא כח ה' שנזכה לפעול פעולות הראויים לשבר כח המלאכים המשחיתים, ויתעוררו לבבות בני ישראל לתשובה לזכור מה שחטאו נגד הקב"ה, לב יודע מרת נפשו, וכל אחד יעשה לעצמו חשבון אמיתי במה שחטא נגד השי"ת בדיבור במעשה במחשבה, ובאלו הימים ועתה יגדל נא כ"ח ה', כח

המשלח אשר גדול מאוד להכניע כח המלאכים המשחיתים המולכים את האדם לדבר עבירה, ויזכו להרהור תשובה אמיתית לדמעה אמיתית ולאנחה אמיתית לפני הקב"ה, ונזכה לשוב בשלימות ולתקן כתמי הנפש ופגמי החטא אשר חטאו נגד הבור"ה, והשי"ת יעזור שנזכה להתחרט באמת ובלב שלם על העבר, ונקבל על עצמינו בלב שלם שמהיום והלאה יתנהגו בדרך הישרה לשמור על העינים על המחשבה ועל המעשים.

ויש למצוא עוד תרופה לדורינו אלה על מה שאמרו בזוה"ק דעל חטא זה צריך תיובתא סגיא, דהנה כתב אי"ז זללה"ה בישמח משה (לעשי"ת דרשה ב) לפרש הכתוב (קהלת יא א) שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו, פירש שלח לחמך, היינו מה שאתה לוחם מלחמתך עם המשטינים והמקטריגים, על פני המים, היינו דמעת בת עין, שפני כמים לבך. כי ברוב הימים תמצאנו, פי' כי התשובה במעשה בתענית ושק בלי שבירת לב כראוי צריך זמן רב, אבל תשובה בבכיה רבה וזעקה מעומק הלב יכול לפעול בשעתא חדא מה שפועל ברוב ימים בתשובה במעשה, והיינו כי ברוב הימים תמצאנו, פי' במקום רוב ימים, עכ"ד. ובדרך זה אמר מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל (פ' ויחי עמוד תק) דעצה היחידה למי שנכשל ר"ל בחטא הנורא הזה, שיתמרמר ויתחרט מעומק הלב על אשר הכעיס להבורא ית"ש, וירבה בתשובה ובתחנונים בדמעות של אמת להבורא ית"ש שיקבל תשובתו, כי יש לנו הבטחה מדברי רבותינו ז"ל (בבא מציעא נט.) אף על פי ששערי תפלה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו, ואף באיזה מצב שהוא עומד, תפלתו נכנסת בשערי דמעות, והבורא יתברך מרחם עליו לקבל תפלתו, עכ"ד. ומעתה על ידי שיבכה האדם ויעשה תשובה לפני הקב"ה בדמעות שלישי, יחשב לו כתיובתא סגיא, ויתקבל ברחמים וברצון לפני הקב"ה. וזה שאמר וגם אני שמעתי את נאק"ת בני ישראל, שאמר הקב"ה שמעתי בכייתם של בני ישראל ונאקתם מעומק לבבם, ועל ידי זה נתקבל התשובה ברחמים וברצון לפניו יתברך.

יעזור השי"ת שיהיה לנו הזכיה בימים הנשארים עוד שנזכה לשמוע הבת קול היוצא שובו בנים שובבים, ונזכה להתעורר לתשובה אמיתית ולתקן מה שחטאו לפני הבור"ה, הקב"ה הוא פותח שער לדופקי בתשובה, ומי שרוצה לשוב השי"ת פותח לו שער ומקבל תשובתו ותפלות בני ישראל ודמעתם ברחמים וברצון. יעזור השי"ת שנזכה לעשות תשובה בשלימות ובזכות זה נזכה לגאולה שלימה ונזכה להתרוממות קרן התורה וישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו בב"א.

לקט אמרי קודש מפי צדיקו וקדושי עליון בגודל קדושת הימים הבעל"ט וסגולתו

דבר בעתו

גודל מעלת השבתות של שובבי"ם

מצרים כעובר בבטן אמו, מכל מקום עלתה צעקתם, כמו שנאמר "ואת צעקתם שמעת" וכתוב "ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי", והוא תיקון לפגם זה, כמו שאמרנו במה שנאמר "פני ה' בעושי רע" דקאי על פגם זה שנקרא רע בעיני ה', כמו שכתוב בזהר הקדוש (חלק א ר"ט, ב) ובגמרא (נדה יג:), וכתוב בתורה "צעקו וה' שמע" דצעקה מועיל לפס זה, ובזהר הקדוש פרשה זו: צעקה גדולה מכולן, שצעקה היא בלב, הדא הוא דכתיב "צעק לבם אל ה'" וכתוב אחר כך "קרוב ה' לנשברי לב", והזמן לזה בשבת שנעשה הישראלי עני ונכה רוח כשחושב נותן אל לבו כל העובר עליו בימי המעשה.

(פרי צדיק)

וזה הוא שרמזו בת קול יוצאת היינו שבא ההרהור תשובה לאדם מהר חורב שביהמ"ק חרוב הנקרא הר אבל השכינה אומרת שובו בנים שובבי"ם בימים הללו תתקנו הניצוצות מתחילה ובפרט בימי השבתות כנרמז וזה שובבי"ם היינו ש"וב ב"ם שהים נקרא בינה שהוא עלמא דחירות והוא ש"ק ואח"כ תדעו מהו גלות השכינה.

(תולדות אהרן זיטאמרי)

וביותר צריך להזהר מדבור של חול וק"ו מדיבורים אסורים ר"ל, ויענג השבת במה שהוא עונג שבת לאכול לכבוד השבת דוקא, וללבוש בגדי שבת לכבד השבת, ולקבוע למוד בשבת כי לא נתן השבת אלא לעסוק בתורה, ואם כה יעשה נמחלים עוונותיו, ובכלל אשר חטא בפגה"ב, ושב ורפא לו.

(יוסף לחק)

ויאמר תיקוני שבת וזמירות והוא תיקון גדול להכרית ולזמר חלאת הזוהמא והסטי"א ר"ל, ובמוצאי ש"ק יאמר כל הזמירות.

(שארית ישראל)

להכות כף אל כף בלכה דודי מסוגל לתקן חטא הידוע. (תהלות חיים עמ' רצ"ו בשם הגה"ק משינאווא זי"ע)

ואם שמירת שבת מועיל עאכ"ו שלימוד הל' שבת מועיל מאוד. (אגלי טל בהקדמה)

העיקר הוא בימי השובבי"ם לדבק עצמו בקדושת שבת, ולשמור השבתות שבתוך ימי השובבי"ם בקדושה נפלאה, והוא תיקון לכל ימי השובבי"ם.

(אמרי נועם)

יש לרמז דהנה בימי השובבי"ם צריך לתקן בחינת יסוד שהוא בחינת מט"ט, ועיקר ע"י השבת, ויש בהם שש שבתות.

(עטרת ישועה)

תשובות ויקבץ נידחיו כמו ע"י השופר רמז על שובבי"ם

דאיתא בס' הקדוש להרב ר' חיד"א על דאיתא בשל"ה הקדוש ובהאריז"ל דתשובה ר"ת ת'ענית ש"ק ו'אפר ב'כיה ה'ספד, אמנם שזה ה' בדורות הראשונים שה' להם גופים חזקים אבל עתה בדורות האלו שחלשים מאוד, הר"ת של תשובה ת'ורה ש'בת ו'ידיו ב'זושה ה'כנעה, נמצא לפני דבריו הקדושים דש"ק יש כח לתקן מה שבדורות הראשונים היה לנו תיקון ע"י סיגופים, ע"כ נ"ל שמש"ה שובו בנים שובבי"ם, הכיון על הצירוף שאמרנו שבר"ת תשובה דעתה ש"ק הוא תיקון כמו מאז סיגופים, כי הר"ת של שובבי"ם הוא ב'א ש'בת ב'א יום מ'נוחה, והיינו לנפש ור"ל בזמן הזה שאי אפשר לנו לעשות סיגופים לתקן הנפש ע"כ הקב"ה נתן לנו הש"ק שהוא ג"כ תיקון לנפש.

(רביד הזהב)

איתא בתיקוני זוה"ק מאן דמשקר בברית מילה אסתלק מיניה הוי"ה, ושירא עליה שטן דאיהו אל אחר באתר דהוי"ה, עיי"ש, והנה מבואר בספה"ק כי ארבע תפילות של שבת הרי הם נגד ארבע אותיות של שם הוי"ה ב"ה, ואפ"ל כי בכח ארבע תפילות של שבת קודש זוכה האדם לתקן הפגם ולהחזיר אותיות שם הוי"ה למקומו.

(ברך משה)

שובבי"ם הוא הזמן לתיקון כמ"ש האריז"ל, וכבר אמרנו שעיקר זמן התיקון בשבתות שבהן, דשבת ברא דברית, כמו שכתוב בזהר הקדוש (חלק ב צב, א) צדיק איהו שבת, וקדושת השבת שמתחדש בכל שבת היא קדושת הפרשה שקורין בה, ופרשת שמות מורה שאף שהיו ישראל מושקעים בקליפת

שבת מברכין

איתא בספרים הקדושים כי שבת מברכין מסוגל לתיקון חטא הידוע.

(דברי יואל)

הנה האריז"ל חידש לנו דבר שכאשר ישיב אדם בתשובה בימים הללו ימי השובבי"ם על חטא הידוע אזי יכול לטהר ולקדש א"ע כמו צדיק מעיקרא והנה בכל ברכת החודש מתקנים זה החטא כמ"ש הקדמונים וביותר בברכת החודש בימי השובבי"ם כאשר ישפוך לב האדם בתשובה אזי יתקבל תשובתו ויקבץ נדחיו.

(עטרת ישועה)

מזלא טבא וגדיא יאה

בתודה וקול זמרה, נביע בזאת השורה, ברכת מזל טוב, וברכות לרוב, קדם ידידינו האברך היקר והחשוב, על כל מכיריו נערץ וחביב, האדם היקר באנשים, ראש וראשון לכל דבר שבעדשים, וגם לרבות מסור בל"ג למען מוסדותינו המעטירה, ברוח גדיבה ומסורה, חן וחסד נסוך על פניו, ושמו הטוב הולך לפניו,

ידאנל פריעדמאן

מגדולי הסקנים בקהילתנו הק'
בצ"צ פערק יע"צ

לרגל תת ה' שמחה במעונו
בהולדת בנו שתחי'
למזל טוב

יה"ר מלפני אבינו שבשמים, שיזכה לגדלו ולחנכו על מבועי התורה, וימשיך להרבות פעלים להגדיל תורה ולהאדירה, מתוך רב שמחה ואורה, ובשכר זאת יתברך בבני חיי ומזוני רויחי וסייעתא דשמיא, לעלם ולעלמי עלמא, עדי נזכה לביאת משיח צדקינו, ומלכינו מרן רבינו הגה"ק שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

החותמים למען שמו בהוקרה והערכה

הנהלת מוסדות יטב לב
בארה"ק

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פנימי דא בלתי מוזה

ביקור הגאון ר' חיים שמערלער שליט"א

ראש ישיבת אורוותא - רב דביהמ"ד ורדיק צאנז וירושלים ת"ז

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א - בקרית יואל יע"א

יום ד' פרשת ויצא תשע"ב לפ"ק

רבינו: דער ייטב לב ברענגט עס אראפ אין פרשת חוקת. ער זאגט דארט, אז דאס איז גוט ביי א תפילה וואס ער דאוונט פאר זיך, אבער ווי אזוי נוצט א תפילה פאר א חבר, אזוי פרעגט דער ייטב לב, זאגט ער אז דאס העלפט דורך אמונה, אז מ'איז מתפלל ווייזט מען אז מ'האט אמונה אינעם בורא כל עולמים, און ווען מ'זינט צו א צדיק און מ'בעט אים ער זאל מתפלל זיין, ווייזט מען דאך אז מ'גלייבט, און ער ברענגט אראפ אז ער האט געהערט פונעם ראולער רב (הגה"ק רבי יודא צבי ז"ל) אויפן פסוק (תהלים סט, ו-ו) 'אלקים אתה ידעת לאזולתי ואשמותי ממך לא נכחתי', פונדעסוועגן דאך, 'אל יבושו בי', ווייל זיי זענען דאך, 'קויד ה' אלקים צבאות, אל יכלמו בי מבקשך אלקי ישראל, ווייל זיי גלייבן דאך אז איך בין א צדיק און איך קען דאווענען צו דיר השי"ת.

ער זאגט דארט ווייטער א אינטערסאנטן אויפטוה, פון וואו ווייסט דער צדיק אז יענער גלייבט טאקע? נאר אז יענער גיט א פדיון, איז א סימן אז ער האט אמונה, ווייל אויב נישט, וואלט ער דאך נישט געגעבן.¹

רבינו קדמו בברכת שלום עליכם ודרש בשלחמו וישאל אודות שהותו באר"ב
הגר"ח: מ'האט מייסד געווען אין ארץ ישראל א נייע ישיבה פאר עלטערע בחורים, פון ניינצן און העכער. וסיפר באריכה שנאספו הרבה בחורים מכמה ישיבות, והישיבה היא הצלה להם ברוחניות ובנשמות, דבאופן כללי כשהם נמצאים ביחד אז כל אחד מוצא חיזוק ונחמה בחבריו, ואין רוחם ירוד.

רבינו: יא, אז מ'איז מיט אנדערע בחורים איז איהם בעסער.

הגר"ח: צרת רבים חצי נחמה. דאס איז די שאלה, וואס זאגט דער רבי אויף דעם, צי צרת רבים איז פשט אז פאר אים ווערט בעסער, צי פאר אים איז גוט ווייל פאר יענעם איז אויך שלעכט.

רבינו: מ'דארף אויף א איד רעדן גוט'ס, אז פאר אים איז בעסער.

הגר"ח: ווייל מ'איז דאך דא א קשיא ווי אזוי נוצט תפילה, ווי אזוי קען מען דען משנה זיין א גזירה, ביי השי"ת איז דאך נישט שייך קיין שינוי רצון, איז שטייט פונעם בעל עקידה (מיד פ"ח), אז ווען א מענטש דאוונט ווערט דער מענטש נשתנה למובה, און וועגן דעם הייסט ער 'מתפלל' ונכשיוודע האמת כי היא ית' אדון המושיע, עיי"ז מוכן האדם את עצמו לקבל המובה.

1 והביא שם מה שכתב הגה"ק הבני יששכר ז"ל בס' אגרא דפרקא (אות ו) בשם דרשות הר"ן שכן ה' נהוג מימי קדם מימי שמואל שביקש שמואל לתת לו מנה, עיי"ש טעמו.

הייסט אז מיר מוט וויי אז פאר יענעם מוט וויי, בין איך דאך אזוי ווי א חלק פון יענעם וזהו הכוונה של צרת רבים חצי נחמה).

רבינו: ביי א תלמיד חכם זאגט אזוי די גמרא (ברכות יב): צריך שיחלה, ווען מיאז מתפלל פאר יענעם, דארף עס אזוי ווי צו מוהק, אזוי ווי ס'מוט אים באמת וויי.³

הגר"ח: רבי עקיבא אייגער האט א שמועס צי צוויי אידן מעגן מאכן א חסכם צווישן זיך, איך וועל דאווענען פאר דיר, און דו וועסט דאווענען פאר מיר, כדי ס'זאל חל זיין וואס די גמרא זאגט (בבא קמא צב). כל המתפלל בעד חברו הוא נענה תחילה.⁴

ו"ל חגמו"ש: אמר רבה בר חנינא סבא מושמיה דרב כל שאפשר לו לבקש רחמים על חברו ואינו מבקש נקרא חוטא, שנאמר גם אנכי חלילה לי מזה אמר לה' מחול לה' מתפלל בעדכם, אמר רבא אב תלמיד חכם הוא צריך שיחלה עצמו עליו.

הנה הגרעק"א בתשו' (טובא בס' משפט רעק"א דף קכ"ה) כותב בזה הלשון: ...ואשר אני רואה מומכתבו, שאינו בשלימות הבריות ל"ע, בעו"ה גם אנכי בהאי פחדא יתיב, ואני מייעץ לכבודו רפואה, אם אינו לטורח להוכיחו בתפילתו הזכה, ויתקיים בו כל המתפלל בעד חברו הוא נענה תחילה... עכ"ל.

ומשמע מזה שמו שצריך איזה ישועה, אפשר לכתחילה להשתמש עם העצה הנ"ל להתפלל על חברו, אף שכונתו הוא של ידי זה יוצמח לו ישועה, אעפ"כ מהניא.

ועיין בס' כתב סופר עה"ת (שה"פ וירפא אלוקים וכו') שמבאר ד' הגמרא בבבא קמא הנ"ל באופן נאה, ומשמע מדבריו דאולי בשיטת זקינו הגרעק"א הנ"ל שאפשר לכתחילה להשתמש עם עצה הנ"ל, אף שכונתו על עצמו.

אך החיד"א ז"ל בהגהותיו לספר מוסרי השל"ה (פר וירא) כתב בזה"ל: ... המתפלל בעד חברו וכו', צריך שיכוין דווקא על חברו, ולא שמוה יומשיך לעצמו, ובוה פירשו הראשונים ז"ל לא לנו ה', כי אם לכבוד השכינה, לא לנו, שאין כונתנו שימשך תועלת לנו, עכ"ל. והובא בראש סידור החיד"א (דף ה), עיי"ש.

ומדברי החיד"א משמע בדברי הגאון המבי"ט ז"ל בספרו בית אלוקים (שער התפילה פ"ב) שכתב: וסוכת הדבר נראה, כי בזמן שהאדם מתפלל על עצמו נראה שהמענה וכוונתו בתפילה היא לתועלת המושג לו בתפילה, ואינה תפילה לשמוה, אמנם כשמתפלל על אחרים, כוונתו בתפילה לא להשיג תועלת המושג, כי אם שמודיע ומכיר כי אין מי שיוכל להפיק רצון איש ואיש כי אם הוא יתברך, ולזה הוא יתברך משלים חסרון המתפלל תחילה, ואח"כ למי שהתפלל עליו, כיון שהוא לא התפלל על עצמו, ולא כיון גם לעצמו, כמו שאמר הפסוק באע"ה יתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך, כי לא היתה

הגר"ח: דאכט זיך מיר אז דער רבי זאגט - אויב כ'האב נישט קיין טעות איז עס אין פרשת ויצא תשס"ז, פאר צוויי יאר האט מיר דער רבי געגעבן די ספר (מהר"א ט"ב דרושים עה"ת ח"ב) - אז דאס איז דאס ענין אז מ'זגט א פדיון פאר א צדיק, כדי ס'זאל נישט זיין א תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים (בבא מציעא י.) [שלא קנה], אזוי ברענגט דער רבי אין פרשת ויצא.

רבינו: ס'איז א ווארט פונעם עטרת ישועה (ליקוטים סוף סדר שמות אות י"ז) ווייל ווען מ'איז ממשיך א ישועה פאר איינעם, נעמט מען אוועק פון א צווייטן.

ווי ס'איז ידוע וואס דער חתם סופר שרייבט אין א תשובה (שו"ת אורח סי' קצ"ז) וואס אלישע הנביא האט געפרעגט (מלכים ב' ד, ב) מה יש ליכי בבית, האט זי געברענגט כלים, ס'שטייט דארט (שם ו') ויעמוד השמן, זאגן חז"ל (מדרש ילקוט רמז רכ"ה) נתייקר השער. זאגט דער חתם סופר, אז דער נביא האט נישט באשאפט פרישע שמן, נאר ער האט ממשיך געווען מיט זיין כח די שמן פון ערגעץ אנדערש, ממילא האט געפעלט שמן אין אנדערע פלעצער, דערפאר ויעמוד השמן, נתייקר השער, ווייל ס'האט געפעלט.

הגר"ח: ס'שטייט אזוי ביי כישוף, די גמרא זאגט (חולין ג.) למה נקראו שמן כשפים שמכחישין כח של פמליא של מעלה (ופרש"י כשפים טמירקון מכחישים פמליא של מעלה), ס'שטייט פונעם רבי ר' יונתן, אז מיט כח פון כישוף באשאפט מען נישט ים מאין, נאר זיי שלעפן פון דארט און זיי ברענגען אהער.

רבינו: דער חתם סופר זאגט דאס אויפן כח הקדושה, און דערפאר נתייקר השער, קומט דאך אויס אז ווען א צדיק איז משפיע, באשאפט ער אויך נישט א ים מאין, נאר ער ברענגט עס פון ערגעץ, ממילא איז עס תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים. אבער אז מ'זגט געלט מאכט מען אים א שליח בשכר, און דער ש"ך (הר"מ סי' ק"ה סק"א) מוט אויף אז ביי א שליח בשכר, איז נישטא דער כלל פון התופס לחבירו במקום שחב לאחרים לא קנה.²

הגר"ח: ס'איז דא נאך א תירוץ אויף די קשיא ווי אזוי דאוונט מען אויף א צווייטן, ווייל ס'איז דא ערבות, דאס

דהנה נחלקו הראשונים בדיון זה, שיטת רש"י (שם בב"מ ד"ה לא קנה) דהיא דהבעל חוב עשה שליח לתפוס מהני, אמנם שיטת התוס' (ד"ה תפס) דאף בעשאו שליח לא קנה, ולהלכה (הר"מ סי' ק"ה ס"א) נקטינן כתוס', אולם כבר כתב הש"ך דבשליח בשכר קנה.

ארויס זאגן די ד' אותיות אויף איינמאל (עי' וימא לת. לענין כתיבת ד' אותיותיו בכת אחת, וכישמח משה פ' נצבים משי"כ בזה), וואס דאס איז אין איהן פה יכול לדבר, וועגן דעם איז געווען שכינה מדברת מתוך גרונו, און ווען דער כהן האט געזאגט דעם שם המפורש, האט עס נישט דער כהן אליינס געזאגט, וועגן דעם שטייט בכל המקום אשר 'אזכיר' את שמי, ווייל דער אויבערשטער אליינס דערמאנט עס, און דאס איז די כוונה (בסדר העבודה במוסף ליוח"פ) ודכהנים והעם העומדים בעזרה כשהיו שומעים את השם הנכבד והנורא מפורש 'יצא' מפי כהן גדול, ווייל דער כהן גדול האט נישט געזאגט, נאר מפורש 'יצא' מפי כהן גדול, ס'איז נאר ארויס געגאנגען פון זיין מויל, אזוי שטייט פונעם אר"י הק'.

זאגט דער ייטב לב, אז די כהנים דארפן דאך בענטשן כלל ישראל, יעדער איינער פון כלל ישראל דארף דאך א אנדערע בקשה, צרכי עמך ישראל מרובים, איז ווי אזוי קען דער כהן בענטשן יעדן איינעם מיט זיין פרעזענליכע בקשה, וועגן דעם, ווען דער כהן האט געבענטשט, איז געווען שכינה מדברת מתוך גרונו, און דאס איז די כוונה ואני אברכם, דערפאר שטייט 'אמור להם', ס'זאל זיך זאגן (ולא נאמר 'אמרו', אלא אמור בקמין), און דאס זאגט רש"י דארט, אמור להם כמו זכור ושמור. איז די כוונה, אזוי ווי שמור וזכור בדיבור אחד נאמרו (ילקוט שמעוני פרק ט"ז רמז רצ"ג), וואס א מענטש קען עס נישט זאגן, נאר קודשא בריך הוא אליינס, אזוי אויך איז די ברכה פון 'אמור' להם, אזוי זאגט ער אין פרשת נשא ביי די פרשה פון ברכת כהנים.

הגר"ח: מ'זעהט טאקע אזוי אין חז"ל ביי הטבת הלום און ביי אנדערע זאכן, אז ברכת כהנים איז ממש פון די העכסטע זמנים,⁵ ס'איז דא פארשידענע זאכן וואס נאר

רבינו: חז"ל זאגן (ברכות ד.) מנין שהקב"ה מתפלל, ווייל ס'שטייט (ישעי' נג, ז) בבית תפילתי, בבית תפילתם לא נמר אלא בבית תפילתי, איז א ראייה אז דער אויבערשטער איז מתפלל. דער אויבערשטער איז מתפלל פאר אידישע קינדער, און אידישע קינדער זענען מתפלל אויף שכינתא בגלותא, ממילא איז עס והוא צריך לאותו דבר, דער אויבערשטער דארף דאך דאס אליינס כביכול, איז הוא נענה תחילה, איז הקב"ה נענה תחילה, פאר כבוד שמים.

ס'איז א פלא וואס חז"ל זאגן אז דער אויבערשטער איז מתפלל... (ועי' בדברי יואל להו"ר (דרוש י' ד"ה ויתכן) מ"ש בדברי הגמרא ברכות, ובשמות תורה (דרוש כ"ח) מ"ש בשם מדרשי חז"ל בזה).

הגר"ח: יא, ווייל צו וועמען דאווענען מיר אונז, צום אויבערשטן, און צו וועמען דאוונט דער אויבערשטער?!

רבינו: מ'זעהט אז דער אויבערשטער זאגט (ברכות ז.) יהי רצון שיכבשו רחמי את כעסי, און האט געבעטן פון רבי ישמעאל 'ברכני', ער זאל אים בענטשן. נאר גדולים מעשי צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ (כתובות ה.), און דער ייטב לב (פ' נשא) איז ער מסביר פארוואס פעלט אים אז כהנים זאלן בענטשן די אידן, אויב 'ואני אברכם', קען דאך דער אויבערשטער גלייך בענטשן כלל ישראל, נאר דורך תפילות הצדיקים איז עס מער אין א העכערע מדרגה (עי"ש בבבאור הענין).

הגר"ח: וועגן דעם ברענגט דאך אראפ דער טור (או"ח סי' קכ"ח) אז אפילו א כהן וואס איז נישט פון די צדיקים, דאך דארף אריבער גיין די ברכה אויף דעם אויפן.

רבינו: דער ייטב לב זאגט דארט אין פרשת נשא א מורא'דיגע בחינה, ער ברענגט אראפ דעם אר"י הק' אויפן פסוק (שמות כ. כא) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך, וואס איז דאס לשון 'אזכיר' ס'דארף ווען שטיין 'תזכיר', ווען דו וועסט דערמאנען? נאר זאגט דער אר"י הק' אז דעם שם הוי"ה - 'עצם שמו ית' - דארף מען

5

בס' ליקוטי תורה (סו"פ קיה) מנאר שברכת כהנים נמשכת במהירות דרך כל העולמות, באין מונע ומעכב, ואין מעינים בדיו כלל, ע"ש.

ובספר הקדוש שערי אורה (מגמה"ק נקטלי"א ע"ד הקבלה - שער י') כתב וז"ל: "...ברוב רחמי השי"ת על ישראל, צווה לכהניו המקודשים לברכם, ולפי שאפשר שלא יהיו ישראל הגוים לקבל אותה ברכה, שמוא יהיו מולוכלים בכל מיני חטא ועון, ושמוא ח"ו יקטרגו עליהם בעלי הדין הקשה, ויאמרו שאין ישראל ראויין לאותה ברכה, מאחר שיש בהם חטא ועון המעכב את הברכה, מה עשה השי"ת מסר ביד כהניו המקודשים מפתחות עולם הרהמים, ואמר להם כל זמן שאתם באים לברך את ישראל פתחו שערי רצון וכו', באותה שעה אין כח במקטרג וכו' לעורר דין ולא עונש וכו', ואז כל הפנים מאירים וכו', ואשרי הווכה והעם אשר נתן להם השי"ת מתנה גדולה כזאת, עכ"ל ש"ק.

תפילת אברהם כי אם על אבימלך... עי"ש עוד ומשמע להדיא שכל הסגולה אינו דווקא רק אם הוא מכיר על חבירו, ולא לתועלת עצמו.

ויש לציין לדברי החידוש בד' האור החיים הקדוש (בראשת כא.) שפירש את הפסוק וה' פקד את שרה כאשר אמר' וז"ל ש"ק: פירוש לא לצד שהתפלל על אבימלך, ומטעם כל המתפלל בעד חבירו וכו', וזולת זה לא היה נפקד, וזה ימעיט ח"ו ההבטחה האמורה בתפילת הפרשה, אלא כאשר אמר, עכ"ל ש"ק, ומשמע שאברהם לא נושע בזכות שהתפלל על אבימלך, אלא מחמת ההבטחה, וא"כ אין ראייה מאמע"ה שהמתפלל בעד חבירו הוא נענה תחילה, ודבריו הק' צ"ב.

הגר"ח: מזעזעט דאך אז משה רבינו האט נישט געקענט דאווענען אין מצרים, איז דען דער רבש"ע נישט געווען אין מצרים? אלע ווייסן דאך אז ס'איז נישטא קיין שום חיות אויף די וועלט אן השי"ת.

רבינו: דער זיידע ז"ל דער עצי חיים איז מסביר פארוואס משה רבינו האט נישט געקענט דאווענען אין מצרים, ווייל די גמרא זאגט (פסח לז.) אל תפלה אדם בלשון ארמוי, לפי שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמוי, זאגט רש"י (ד"ה יחיד) אז ס'פעלט אויס אז די מלאכים זאלן ארויף טראגן די תפילות. ביי מצרים שטייט (שמות יב, יב) 'ועברתי בארץ מצרים בלילה ההוא', אני ולא מלאך (הגדה של פסח), פארוואס איז געווען אזוי, איז ידוע (וזה"ק וירא דף קג.) ווייל מצרים איז דאך געווען אזוי טמא, אז א מלאך האט נישט געקענט אהין אריינגיין, אויב אזוי ווער האט מעלה געווען די תפילות אין מצרים, וועגן דעם האט משה רבינו נישט געקענט דארטן דאווענען, דערפאר 'כצאתי את העיר' וועל איך דאווענען, אזוי זאגט דער עצי חיים אין פרשת וארא (ח"ב חלק הדרוש).

אבער אויף א צווייטן פלאץ (פ' מקץ) זאגט ער אויפן פסוק (בראשית לט, א) ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח, אז ער האט מצליח געווען אין די תפילות, אז די תפילות זענען אים נתקבל געווארן, ווייל 'יהי ה' את יוסף', אז דער אויבערשטער איז געווען מיט אים, האט ער נישט געדארפט צוקומען צו מלאכים, טאקע די מלאכים קענען נישט אריינגיין אין מצרים, אבער אויפן באשעפער שטייט ועברתי בארץ מצרים, קומט אויס אז דער אויבערשטער איז אליינס אראפ געגאנגען קיין מצרים.

הגר"ח: זעהט מען אפילו ער איז געווען אין תפיסה אין מצרים ערות הארץ, און ס'שטייט אין מהר"ל אז די וועלט איז אזוי ווי א קומה שלימה פון א מענטש, איז מצרים דאס ארנסטע פלאץ פון די וועלט, אבער דאך (שם פסוק ג') כי ה' אתו.

ס'איז באקאנט די מעשה ווען דער בעל התניא איז געווען א יונגערמאן, איז ער מיט די תלמידים פונעם מגיד (הרח"ק ממעזריטש זי"ע) געווען ביים הייליגן מגיד, ראש השנה ביינאכט האט דער רבי ר' בער געשיקט פרעגן וואו איז רבי זלמניו - אזוי האט מען אים גערופן אלץ יונגערמאן - האט מען אים געזוכט, און מ'האט אים געטראפן ליגן אויף דער ערד, און ער שרייט 'זידע כל פעול כי אתה פעלתו', האט זיך אנגערופן דער רבי ר' בער, 'יעצט האט רבי

ברכת כהנים איז צו דעם מסוגל, און לויט דעם ווי דער רבי זאגט בשם דעם ייטב לב אז דער רבש"ע כביכול אליינס בענטשט, איז עס זייער פארשטענדליך.

רבינו: ס'איז אינטערסאנט, מ'זאגט אין די תפילה (בתפילה מוסף) פון די הייליגע מעג, היה עם פיפיות שלוחי עמך בית ישראל, ווייל ס'שטייט אין אמרי נועם אויפן פסוק (תהלים מז, ו) ה' בקול שופר, אז ווען א איד בלאזט שופר און ער איז מוקיים דעם המליכוני עליכם בלאזט מיט אים כביכול דער אויבערשטער מיט, און אזוי מייטשט ער, ה' בקול שופר פונעם איד.

די גמרא זאגט (ראש השנה כט.) שלוח ציבור דעתיה אכולי עלמא, ווייל בלאזן שופר איז משפיע, אזוי ווי ס'איז מרומז אין פסוק (במדבר כט, א) יום תרועה ויהיה לכם, און פון 'לכם' דרש'ענען חז"ל (ביצה כה) לכל צרכיכם, און יעדער איד דארף דאך זיין השפעה, איז לכאורה ווי קען א בשר ודם משפיע זיין פאר יעדן איינעם וואס ער דארף, אבער אז ס'איז 'ה' בקול שופר', אז דער אויבערשטער בלאזט מיט, איז עס אזוי ווי דער ייטב לב זאגט ביי ברכת כהנים, אז דער אויבערשטער איז משפיע פאר יעדן איינעם, דאס איז פשט שלוח ציבור דעתיה 'אכולי עלמא', מיינט מען דער באשעפער, וואס 'מלא כל הארץ כבודו', אז דער שלוח ציבור פארלאזט זיך אויפן באשעפער וואס איז 'כולי עלמא' וזהו הכוונה בתפילת הש"ץ היה עם פיפיות שלוחי עמך בית ישראל, שבכדי שיוכל הש"ץ להשפיע לכל אחד כפי הצטרכותו, יהא השי"ת עם פיפיות השלוחי ציבור.

הגר"ח: קען זיין אז דאס איז טאקע די חשיבות פון א ציבור פון א מנין, ווייל כל בי עשרה שכינתא שריא (מנהגין לט.), איז דער ציבור ממשיך די שכינה חק, הגם די גמרא זאגט דאך (ברכות ו.) מנין לשלשה, אבער דאס איז נאר ביי תורה.

רבינו: ס'איז דא א פלאץ אין נודע ביהודה (מהד"ת א"ח סי' קיז), וואו איינער פרעגט אים אן, אויפן מאמר חז"ל כל בי עשרה שכינתא שריא, און אז עס איז נישט בי עשרה איז דען נישט שכינתא שריא, ס'איז דאך מלוא כל הארץ כבודו? נאר ס'איז דא אין דעם פארשידענע דרגות.⁶

6

עי' באור החיים חק' פ' ויגש, (ע"פ אנכי ארד עמך וכו'), ומרן ז"ל בדברי יואל (פ' וירא ת"י) כתב לתרץ בזה קושיית המהרש"א (כ"ט פה.) עמ"ש א"א אל טא תעבור מעל עבדך.

זה אנכי, זאגט רש"י אם כן למה זה אנכי מתפללת, ווייל אין אמת'ן האבן זיך יעקב און עשו ארום געשלאגן, ווען מ'איז אדורך געגאנגען א בית עבודה זרה איז עשו מפרכם לצאת, און ווען מ'איז אדורך געגאנגען א בית המדרש יעקב מפרכם לצאת, פרעגט מען די קשיא, די גמרא זאגט דאך (נדה 5) אז א קינד במעי אמו לערנט דארט תורה פון א מלאך, פארוואס איז יעקב געווען מפרכם לצאת. נאר כ'האב אמואל געזאגט אויף דעם, אז עשו איז שוין געווען דעמאלטס אזוי טמא אז ער האט שוין געוואלט גיין אין בית עבודה זרה, ממילא האט א מלאך דארטן נישט געקענט אריינגיין לערנען, ממילא האט יעקב אבינו דארט נישט געקענט לערנען, ותאמר האט רבקה געזאגט אם כן למה זה אנכי מתפללת, ווי אזוי קען איך דא דאווענען, אז איך זעה אז יעקב מפרכם לצאת ווייל א מלאך קען דא נישט קומען, קען מען דאך דא נישט זאגן א אידיש ווארט, ווייל מ'דארף דאך האבן א מלאך זאל מעלה זיין די תפילות.

אבער יעקב האט נישט פארלוירן דאס לערנען מיטן מלאך, ווייל ווען עשו איז ארום קודם, האט דער מלאך געקענט קומען און לערנען מיט יעקב.

הג'ר"ח: ס'איז דאך אלעס אין סקונדעס, די גמרא זאגט דאך (פנחסין צא) אז רבי האט געהאט א וויכוח מיט אנטונינוס ווען קומט דער יצר הרע, נאכדעם האט רבי מודה געווען צו אנטונינוס, אז אין די סקונדע פון די לידה קומט דער יצר הרע, איז דאך דא אזא כחינה אין די סקונדע פון די לידה.

הג'ר"ח: די גאנצע שלום זכר וואס מ'מאכט איז א ענין פון אבילות (עי' ביו"ד סי' רס"ח בסו"ד סק"ג בשם הדרישה, שהולכין לנחם את התינוק על ששכת תורתו שלמד במעי אמו עם המלאך).

והמש"ד: ס'איז דא א וועלט'ס קשיא, אויב בא מלאך וסטרו על פיו, און ער פארנעמט די תורה, איז פארוואס האט מען געדארפט לערנען מיט אים די גאנצע תורה.

רבינו: דער רבי ר' אלימלך רעדט פון דעם, ער זאגט עס אויף צוויי פלעצער, אין פרשת חיי שרה (ד"ה או יאמר ואברהם זקן), און אין ליקוטי שושנה (ע"פ משך חסד), ער זאגט אז אויב מ'וואלט נישט געלערנט במעי אמו, וואלט מען שפעטער נישט געקענט לערנען.

ס'איז דא א אינטערסאנטער קדושת יו"ט אויף ראש השנה – ביי א ראש השנה דרשה (דרוש ח) – ער ברענגט אראפ דעם באקאנטן ישמח משה (פ' תרומה) וואס איז מסביר ווי אזוי קען זיין אז דאס בית המקדש וואס איז הרוג געווארן איז געווען ח"ו א פועל ריק?

זלמניו גע'פועל'ט אז אפילו א דומם זאל וויסן אז ס'איז דא א באשעפער אויף די וועלט, איז דער פשט אז אין יעדע זאך איז דא א כח פון שם הוי"ה ית"ש.⁷

רבינו: אזוי שטייט דאך פונעם בעש"ט הק', אז אין יעדע זאך מוז זיין א ניצוץ הק', ווייל ווען נישט וואלט קיין שום זאך נישט געקענט עקזיסטירן, לעולם ה' דברך נצב בשמים (תהלים קיט, פט).⁸

הג'ר"ח: דער אור החיים הק' זאגט אין עטליכע פלעצער (עי' בפר' בא עה"פ ומת כל בכור, ופר' שמיני עה"פ ולזבח השלמים) אז די גמרא זאגט (סוכה נב) לעתיד לבוא וועט הקב"ה שחט'ן דעם מלאך המות, זאגט דער אור החיים הק' דעם לשון 'צומל ממנו ניצוץ המחייהו, ונמצא בטל מאליו, אינעם ס"מ אליינם איז אויך דא א ניצוץ הק'.

רבינו: אזוי אויך איז ער מסביר מיט דעם, וואס די גמרא זאגט (ברכות נח) נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות, ווי אזוי ווערט א גל של עצמות, ווייל ער נעמט ארום דעם ניצוץ הק' (עי' באור החיים הק' פר' וארא שם, ובפר' משפטים עה"פ והביאך, ובפר' שלח עה"פ כי לחמינו הם).

הג'ר"ח: דער יערות דבש זאגט אויף דעם ענין דומיא שהאבוקה הגדולה מושכת את הנר הקטן.

וחזרו לדבר בגדל טומאת מצרים שמשח רבינו לא היה יכול להתפלל שם, כי המלאכים לא ירדו למצרים כדי שלא יפגמו ע"י טומאתה

רבינו: רש"י ברענגט אראפ, פאריגע וואך אויפן פסוק (בראשית כה, כב) ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה

7

עיי' בס' משכנות יעקב שמביא עובדא הנ"ל, ועיי' בס' שלושת הרואים שמוספר שאחר פטירת המגיד ממעוריש יו"ע לא רצה הבעל התניא לקבל הרבנות, ונסע להרה"ק הרמ"מ מוויטעפסק בעל פרי הארץ, ושם בבית הרה"ק הרמ"מ היה הבעל התניא רגיל לישב בסוף השולחן מרוב ענותנותו, ובליל ר"ה האריך הבעל התניא בתפילתו ותמנה התלמידים שעדיין לא בא אל השולחן, והלך הרה"ק הרמ"מ בעצמו בביתו, ד' וראה שהוא מאריך בתפילתו, ובא הרה"ק אל השולחן ואמר לתלמידיו: השו"ת האט כביכול תענו פון רבי זלמנא, און ר' זלמנא האט תענו פון השו"ת, ואנחנו יש לנו תענו מסעודת יו"ט.

ואחר שגמר הבעל התניא את תפילתו, בא אל השולחן ובקשו התלמידים שישב בראש הקרואים, ולא בסוף השולחן כמנהגו, ואמר להם הרה"ק הרמ"מ מוויטעפסק שניחו אותו לישב על מקומו, כדי שלא להפריעו בעבודתו, ע"ש.

8

ועי' מ"ש מרן רבינו ז"ל בעל דברי יואל בזה בחידו"ת לפורים שנת תשכ"ו, וגם בשנת תשי"ג ותש"כ דברים נפלאים, ועיי' בס' ליקוטי אורה לפורים.

איז ער דארט מסביר מיט א משל, איינער האט איינגעפלאנצט א נטיעה, און ער האט עס ארויס געריסן, איינער שטייט געבן אים און פרעגט אים וואס מאכסטו דא, ענטפערט ער, אז די ערד איז דא מאגער, און עס קען נישט דא גוט וואקסן, וועט ער דא איינפלאנצן דעם בוים און נאך א בוים, אז די ערד זאל באקומען א שמנונית, ממילא וועט מען שוין קענען נאכדעם דא איינפלאנצן און עס וועט וואקסן גוט, דאס איז דער הסבר פונעם ישמח משה אויף די חורבנות, אז דער נמשל איז, די מנושמי'דיגע ערד קען נישט האלטן דעם מקדש ה' כוננו ידיך, וועגן דעם דארף קודם זיין אז מ'זאל מקריב זיין דארטן קרבנות הונדערטער יארן בקדושה ובטהרה אין ביהמ"ק ראשון ושני, וועט די ערד באקומען א שמנונית רוחני.

הגרי"ח: ער מיינטשט דארט תביאמו ותמעמו וז"ל שם: וזה שאמרו בשירתם תביאמו ותמעמו בהר נחלתך, וקראו הר על שם חורבנו כדכתיב (ירמיה כג יח) הר ציון לבמות יער, ושמה תאמר אם כן מה היא התועלת ממנו כיון שעתיד ליחרב, לזה אמר שהתועלת הוא מכון לשבתך פעלת ה' דיוקא, היא מקדש השלישי מעשה ידי יוצר ב"ה, כי לולי הראשונות לא היה כה בארץ לקבל בית השלישי, והראשונות היו רק הכנה להאחרון כאמור.

רבינו: פרעגט דער ייטב לב אין פרשת תולדות, אז לכאורה אין המשל דומה לנמשל, א מענטש האט א באגרעניצטן כח, און ווען ער וויל אנבויען אויף דעם מקום, און די ערד איז א מאגערע ערד, וואס קען ער דען טוהן?!, מוז ער זעהן צו טוהן עצות ותחבולות, און ער וועט ברענגען א נטיעה און עס איינפלאנצן, ווייל ער קען זיך נישט אנדערש א עצה געבן וואס ער זאל טוהן. אבער ביים אויבערשטן איז דאך נישטא אזא זאך, ווען ער וויל קען ער געבן כח פאר די ערד זאל יא קענען אויסהאלטן די קדושה, אשר לו הכה והגבורה צו טוהן וואס ער וויל, ס'איז א מורא'דיגע קשיא אין ייטב לב אויפן ישמח משה (ועיי'ש בייטב לב מה שתיריך בזה).

זאגט דער קדושת יו"ט א אינטערסאנטע זאך, א איד האט באקומען א הייליגע נשמה און אז ער האט פארדארבן, ווען ער איז געבעך אמאל נכשל געווארן מיט א עבירה, צי א גרינגערע עבירה, צי א הארבערע עבירה, מאכט ער זיך א חשבון הנפש, און ער פילט ביי זיך דעם חורבן, די נשמה איז ביי אים חרוב ונחרב, קען ער ח"ו אייניקומען אין יאוש, און טראכטן אז ער האט נישט מער קיין תקנה, דארף ער

זיך מחזק זיין, אז ס'איז געווען א בית המקדש, און אפילו עס איז נאכדעם חרוב געווארן, איז אבער געבליבן פונעם בית המקדש אויפן מקום א שמנונית רוחני, א רושם דקדושה, און פון דעם רושם דקדושה וועט לעתיד נתחדש ווערן נאכאמאל דער אור כבראשונה, און נאך אויף א גרעסערן אופן. פון דעם זאל א איד זיך לערנען, אז ווי ווייט ער זאל נישט זיין פארפאלן, בלייבט אין די נשמה א רושם דקדושה פון פריער, און מיט דעם רושם דקדושה קען ער זיך צוריק אויפהייבן. זאגט ער, די גאנצע זאך פארוואס דער אויבערשטער האט געמאכט א בית המקדש, און עס זאל חרוב ווערן, איז עס געווען כדאי אז א איד זאל קענען האבן התחזקות אז אפילו ער איז נכשל געווארן אין א עבירה ח"ו, האט ער א תקומה, אזוי שטייט אין קדושת יו"ט, וואס ער האט געזאגט אין א דרשה ראש השנה.

דאס קען זיין די כוונה ביי די ברכות פון יצחק פארינע וואך, ס'שטייט (פ' תולדות) וירח את ריח בגדיו, ס'שטייט אין די גמרא (סנהדרין לו.) און אין מדרש (ילקוט שמעוני פכ"ז רמז קט"ו) אל תיקרי בגדיו אלא בגודיו - ס'שטייט ווייטער - ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', ס'שטייט אין מדרש (בראשית רבה סה, כג) מלמד שהראה לו בית המקדש בנוי חרב ובנוי. קען מען זאגן פשוט אז יצחק אבינו האט געוואלט מחזק זיין א איד, אז ווען ס'איז וירח את ריח בגדיו, אל תיקרי בגדיו אלא בגודיו, אז איינער האט ח"ו געזינדיגט און ער וויל תשובה טוהן, אבער ער איז ביי זיך צובראכן כחרם הנשבר, אז ס'דאכט זיך אים אז זיין נשמה האט שוין נישט קיין תקומה, האט אים יצחק אבינו מחזק געווען ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', מלמד שהראה לו בית המקדש בנוי חרב ובנוי, איז דען דער בנין בית המקדש ח"ו געווען א פועל ריק? נאר וואס דען, עס בלייבט א רושם דקדושה פונעם בית המקדש, איז א איד קען זיך אלעמאל מחזק זיין. דאס איז התחזקות פון יצחק אבינו.

הגרי"ח: ס'איז דא א אינטערסאנטער זוהר הק' - וואס די ספרים ברענגען - אז ווען ס'איז חרוב געווארן דער בית המקדש איז געווארן צושפרייט אלע שטיינער, און וואו ס'איז געפאלן א שטיין איז במשך די יארן געווארן געבויט א בית המדרש. און דאס ליגט בעצם אין דעם, ווייל יעדער מקום תורה האט די שורש פונעם בית המקדש.

רבינו: ס'שטייט פונעם שבט מוסר (בספרו אגדת אליהו על הירושלמי מס' פאה פרק י' סימן י"א) אז וואו ס'איז געפאלן א שטיין אדער שטויב, איז דארט געווארן א מקום תורה, און כ'האב

לעצמנס געזעהן אז ס'שטייט אויך אין ספר ברכת שמואל (פ' בלק) פונעם ברכת הזבח (הגאון רבי שמואל קוידנאווער אבן של בעל קב הישר ד"ל).

כ'האב געזאגט אמאל אז מיט דעם פארשטייט מען וואס ס'שטייט (מגילה כט.) עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל, זאגט דער מהרש"א (היא ברכות ת.) אז ס'האט שוין א דין ווי ארץ ישראל על שם העתיד, און לויט דעם איז דער פשט אז עס איז נחשב כא"י ווייל עס קומט דאך פון ארץ ישראל, דארט איז זייער יסוד און שורש, און דערפאר וועט עס אויך צוריק גיין קיין ארץ ישראל.

הגר"ח: דער נועם מגדים זאגט (פ' נצבים) אויפן פסוק אם יהיה נדח, אז א מענטש וועט זיין אוועק געשטויסן, אבער ב'קצה' אין די עק ליגט א כוונה 'השמים'.

רבינו: ער ברענגט עס אראפ פונעם בעש"ט הק', א מליצה ישרה אויף כלל ישראל, אז א איד ווען ער טוט א עבירה ח"ו, ער גנב'עט געלט ווייל ער דארף באצאלן שכן מלומדות, אין יעדע עבירה איז עפעס דא א מצוה.

הגר"ח: ס'שטייט טאקע פון רבי מאיר'ל פרעמישלאנער אז אלעס איז געלט, אבער פארוואס דארף א איד געלט, וועגן דעם רצון השי"ת.

רבינו: יא, צרופה אמרתך מאוד ועבדך אהבה (תהלים קיט, קט) ופ'י' הרה"ק הרבי ר' מאיר'ל מפרעמישלאן זי"ע הפסוק 'צרופה אמרתך מאוד ועבדך אהבה' - "דיין תורה איז לויטער געלט, אלעס קאסט געלט, און וועגן דעם האט עס דיין קנעכט מאיר'ל ליב", וכוונת דבריו הקדושים הוא כי צרופה הוא מלשון כסף צרופ (לויטער), אמרתך זו התורה הקדושה, מאוד הוא מלשון בכל מאודך דמשמעו הוא כסף.⁹

אם יש עליו מלאך מליץ מני אלף (אויב לג, כג), ברענגט די גמרא אראפ - ס'איז אין שבת (דף לב.) - אז אינעם מלאך איז דא איין מויונטסטל חלק וואס איז מליץ, און דאס מיינט דער נועם מגדים, אז ס'איז דא איין מויונטסטל חלק לשם שמים, איז שוין א מליצה ישרה.

9

וידוע מה שאמר על זה הגד"ק השר שלום מבעלזא זי"ע כי לאו כל אדם יכול לומר בדבר הזה, אלא הרה"ק מפרעמישלאן זי"ע שלא נהנה מימיו מפרוטה בעולם הזה לצורכו, והוא יכול לומר על עצמו בדברים אלו.

הגר"ח: מ'מיינט שט' (בית שמואל אחרון פ' שמיני) מיט דעם וואס די גמרא זאגט (כיצה מז.) הני בכלאי טפשיא דאכלי נהמא בנהמא, אז מ'פרעגט א גוי פארוואס ער דארף געלט, זאגט ער ווייל ער דארף עסן, פארוואס דארפסטו עסן, איך זאל האבן כח צו ארבעטן, פארוואס דארפסטו ארבעטן, ווייל איך דארף געלט, און פארוואס דארפסטו געלט, איך זאל קענען קויפן עסן, דאס איז די כוונה הני בכלאי טפשיא דאכלי נהמא בנהמא, אבער אז מ'פרעגט א איד אויף וואס דארפסטו געלט, ענדע קומט מען אן צום רבנו של עולם, מחנך זיין די קינדער און מקיים זיין מצוות.¹⁰

והזרו לדבר אודות הישיבה שבראשותי בעיה"ק ירושלים ת"ו
הגר"ח: די ישיבה פאר די בחורים איז הצלת נפשות ממש, ס'איז מונע פון די בחורים זיך צו דרייען אין די גאס, און זיי האבן א ספעציעלן סדר הלימוד אזוי ווי א כולל, מענטשן ווייסן גארנישט וואס דאס מיינט הצלת נפשות.

רבינו: אונז האבן מיר אויך דא אזא ישיבה, א עקסטערע ישיבה, פון הונדערט בחורים, בני כ' ומעלה.

הגר"ח: כ'פלעג אלע יארן טוהן מער מיט יונגעלייט אלץ ראש כולל, אבער כ'האב געזעהן אז די עלטערע בחורים איז א וועלט פאר זיך, האט מען אריינגעזעצט יונגעלייט זאלן לערנען און נאך וכו', אזוי אויך יעדע נאכט נאכ'ן סדר שלישי פאר ווען מ'הייבט זיך אן צו דרייען אין מאה שערים - ווי מ'רופט עס אן - מאכט מען פאר די בחורים א חסידישן פארברענג, מ'ברענגט רעדנער'ס און חסידישע אידן, כדי זיי זאלן זיצן בהיכל הקדושה, ס'איז נישט קיין פשוט'ע זאך.

רבינו: אונז האמיר דאך דא די ישיבה, און יעדן טאג וואס א בחור איז דא און ער איז נישט אין שטאט, איז עס שוין א הצלה.

הגר"ח: דא איז דאך אינגאנצן א אפגעהיטענע פלאץ, ווי עס ווערט אנגערופן א רצועה פון ארץ ישראל.
רבינו: דאס איז זיכער אז ס'איז נישט אמעריקא...

10

ועד"ו פירש בחתם סופר (פ' חוקת עמי ק"ח) את הכתוב (תהלים יב ט) סביב רשעים יתהלכון, שהולכים סחור סחור בלי תכלית מכוון, אוכלים ושותים להרבות כח גופם לעסוק במשא ומתן, ועוסקים במשא ומתן כדי שיהיה להם מוזן למלאות בטנם, כדי שיהיה להם כח להרויח עוד, עב"ד ושי"י. ועי' בברך משה (פ' ח עמ' מ"ב) רמז נאה בזה.

הגר"ח: דער חתם סופר זאגט אין א דרשה (ח"ב דף שכד) אז אז אפילו די שמים פון הויץ לארץ האט נישט אזא קדושה ווי די קרקע אין ארץ ישראל.

רבינו: ער זאגט אז וועגן דעם האט משה רבינו נישט געקענט מתקן זיין די תפילות, ווייל ער איז נישט געווען אין ארץ ישראל, אזוי זאגט דער חתם סופר (עי' בדרשות לשבת שובח דף כ"ז), אז די אבות האבן מתקן געווען די תפילות ווייל זיי זענען געווען אין ארץ ישראל, אבער משה רבינו האט נישט געקענט מתקן זיין א תפילה.

הגר"ח: די גמרא זאגט אין ערכין (דף לב:) אז ס'איז געווען א מענה אויף יהושע בן נון פארוואס ער האט נישט מתפלל געווען אז ס'זאל בטל ווערן דער יצר פון עבודה זרה, משא"כ עזרא האט יא מתפלל געווען, זאגט די גמרא, בשלמא משה רבינו האט נישט מתפלל געווען, דלא הוה ליה זכותא דארץ ישראל.

רבינו: אבער אויף יהושע האט מען יא א מענה, און מ'האט געשריבן (נחמיה ד, ז) אנשטאט יהושע 'ישוע', ווייל מ'האט געהאט מענות אויף יהושע אז ער האט נישט מבטל געווען יצרא דעבודה זרה, ביז די אנשי כנסת הגדולה האבן עס מבטל געווען (עי' יומא ס"א) - ווע' בדברי יואל לחג הסוכות (דרוש י') מש"כ בזה.

הגר"ח: דער אמת איז, אז דער היינטיגער דור, איז דא פראטעסטאנט וואס ס'איז נאך בעסער פון אמאל.

רבינו: אבשר דרא, דער טאטע ז"ל האט געזאגט אז ס'איז שענער ב"ה מיט געוויסע זאכן פון וואס ס'איז געווען פאר די קריג.

הגר"ח: די אלטע פוילישע אידן זאגן ווי אזוי ס'איז געווען אין פוילן...

רבינו: רחמנא ליציל, מ'טאר נישט אויסזאגן.

הגר"ח: דער אמת איז, אז דער היינטיגער דור, איז דא פראטעסטאנט וואס ס'איז נאך בעסער פון אמאל.

רבינו: אבשר דרא, דער טאטע ז"ל האט געזאגט אז ס'איז שענער ב"ה מיט געוויסע זאכן פון וואס ס'איז געווען פאר די קריג.

הגר"ח: די אלטע פוילישע אידן זאגן ווי אזוי ס'איז געווען אין פוילן...

רבינו: רחמנא ליציל, מ'טאר נישט אויסזאגן.

הגר"ח: דער אמת איז, אז דער היינטיגער דור, איז דא פראטעסטאנט וואס ס'איז נאך בעסער פון אמאל.

רבינו: אבשר דרא, דער טאטע ז"ל האט געזאגט אז ס'איז שענער ב"ה מיט געוויסע זאכן פון וואס ס'איז געווען פאר די קריג.

הגר"ח: די אלטע פוילישע אידן זאגן ווי אזוי ס'איז געווען אין פוילן...

רבינו: רחמנא ליציל, מ'טאר נישט אויסזאגן.

הגר"ח: דער אמת איז, אז דער היינטיגער דור, איז דא פראטעסטאנט וואס ס'איז נאך בעסער פון אמאל.

רבינו: אבשר דרא, דער טאטע ז"ל האט געזאגט אז ס'איז שענער ב"ה מיט געוויסע זאכן פון וואס ס'איז געווען פאר די קריג.

הגר"ח: די אלטע פוילישע אידן זאגן ווי אזוי ס'איז געווען אין פוילן...

רבינו: רחמנא ליציל, מ'טאר נישט אויסזאגן.

הגר"ח: דער אמת איז, אז דער היינטיגער דור, איז דא פראטעסטאנט וואס ס'איז נאך בעסער פון אמאל.

רבינו: אבשר דרא, דער טאטע ז"ל האט געזאגט אז ס'איז שענער ב"ה מיט געוויסע זאכן פון וואס ס'איז געווען פאר די קריג.

11

הגר"ח: דער אמת איז, אז דער היינטיגער דור, איז דא פראטעסטאנט וואס ס'איז נאך בעסער פון אמאל.

רבינו: אבשר דרא, דער טאטע ז"ל האט געזאגט אז ס'איז שענער ב"ה מיט געוויסע זאכן פון וואס ס'איז געווען פאר די קריג.

12

וואסער וואס רש"י זאגט כסבור שהם ערכיים, און ער האט נישט געוואלט אריינגעמען די עבודה זרה אין שטוב, אבער וויבאלד זיי זענען דאך באמת נישט געווען קיין עובדי עבודה זרה, איז דאס ברענגען די וואסער באמת נישט געווען א מצוה, האבן די פוס נישט געוואלט ברענגען די וואסער פון זיך אליין, האט עס געמוזט זיין על ידי שליח, אבער ברענגען עס, איז דאך געווען א מצוה, ווייל עלית לקריתא הלך בנימוסיה, איז עס דאך געווען א מצוה, האט ער געקענט אליינס טוהן.

הג"ח: כ'האב געזעהן ממש א דבר נפלא, אז וויבאלד דער רצון פונעם באשעפער ביי די עקידה איז געווען אז אברהם אבינו זאל נישט שחט'ן, איז דאס געווען זיין נסיון, אז ער האט געזעהן אז זיינע אברים גייען נישט, און ער האט געמיינט אז ער איז מצווה געווארן.

רבינו: דער רבי ר' מענדעלע מייטשט דאך אזוי דעם פסוק (בראשית כב, יב) אל תשלח ידך אל הנער, אז אברהם אבינו האט זיך געמוזט שלאגן מיט די אברים, ווייל די רצון הבורא איז דאך געווען אז ער זאל נישט שחט'ן.¹³

דער רבי ר' שמעלקא (הרה"ק מניקלשבורג זי"ע) זאגט, אז דער נסיון העקידה איז געווען דאס 'נישט' שחט'ן, אז ווען דער אויבערשטער האט אים געהייסן נישט שחט'ן, האט ער געפאלגט און נישט געשחט'ן, נאר ווייל דער אויבערשטער האט אזוי געהייסן, און נישט פאר זיין הנאה וועגן ווי איינער זאגט 'אה, איך בין פטור', און דאס זאגט אים דער

(בשנת תר"פ) פון מזרח גאליציע קיין מורנא, האט ער געזעהן א חילוק פון זיין געגנט צו מורנא - ס'איז נישט ווייט פון צאנז - האט ער געזאגט 'אז די קדושה פונעם הייליגן דברי חיים זעהט מען נאך אן, און ס'איז שוין געווען ארום פופציג יאר נאכ'ן הסתלקות (כי מרן הדברי חיים נסתלק בשנת תרל"ו).

הגר"ה: אזוי ווי רש"י זאגט די וואך (פ' ויצא) מלמד שיציאת צדיק מן המקום עושה רישם, פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה, זאגט מען, 'עושה רישם' עס לאזט א רישם.

רבינו: פארוואס איז מרומז דאס ענין ביי יעקב אבינו, פארוואס אין פרשת לך לך ווען אברהם אבינו איז אוועק געגאנגען, איז נישט מרומז פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה, נאר דא ביי ויצא יעקב, איז געווען ווער ס'זאל שפירן אז פנה הודה, אבער דארט ביי אברהם אבינו, ווער האט געוואוסט, און ווער האט מרגיש געווען, דא איז געבליבן יצחק אבינו, און ער האט מרגיש געווען אז פנה הודה.

הגר"ה: ס'איז דא א ספורנו (פ' וירא) - אין דעם ענין וואס דער רבי זאגט אז נאר צדיקים קענען עס מרגיש זיין - אז די דריי מלאכים וואס זענען געקומען צו אברהם אבינו, איז דאך נדמו לו כערכיים, אזוי האט דער באשעפער געמאכט אז זיי זאלן זיין באהאלטן, דאך האט אברהם אבינו מרגיש געווען, זעהט אויס אז פון צדיקים קען מען נישט אינגאנצן באהאלטן, זיין לשון איז אויפן פסוק (בראשית יב, ב) וישתחו ארצה, כי היה תוארם נורא, און דער אור החיים הק' זאגט אויך (שם) אז ער האט דערקענט אז זיי זענען מלאכי אלקים, איז פשט אז צדיקים זענען מרגיש אפילו ביי אזעלכע אופנים.

רבינו: דער זיידע ז"ל אין עצי חיים אין פרשת וירא זאגט אויפן פסוק ויקח נא מעט מים, די גמרא זאגט (בבא מציעא פז.) על ידי שליח, און ואל הבקר רץ אברהם, דאס עסן האט ער אליינס געברענגט, וואס איז די סיבה אז דאס עסן האט ער אליינס געברענגט, ווייל באמת דארפן די מלאכים נישט עסן, נאר אזוי ווי הו"ל זאגן (בראשית רבה מה, יד) עלית לקריתא הלך בנימוסיה, וועגן דעם האבן זיי געדארפט עסן, מעלה צו זיין די ניצוצות פון די עסן (כ"כ בישמח משה פ' בראשית בבאיור דברי חו"ל חנ"ל), ס'איז געווען א עבודה.

און דער רבי ר' מענדעלע (הרה"ק מרימאטוב זי"ע) זאגט אז אברהם אבינו איז געווען אזוי שטארק אויסגעארבעט אז זיינע אברים האבן געוואוסט וואס עס איז א מצוה, און צו דעם זענען זיינע אברים געלאפן אליינס. וועגן דעם ביי די

13

ומן הראוי להעתיק מה שדיבר בקדשו מרן הגה"ק העצי חיים ז"ל בשב"ק האחרון לימי חייו (והא' לו נדפסה בבד' משה פ' וארא עמ' ל"ח) לפרש עפ"י דברי רש"י ל' בפרשת עה"פ וידבר אלהים אל משה לאמר ויאמר אליו אני ה', ופירש רש"י ל' דבר אתו משפט על שהקשה לדבר ולומר למח הרעותה לעם הזה. וצ"ב אריכות הלשון, דלמאורה הו"ל ל' דיבר אתו משפט על שאמר למח הרעותה. אך עפ"י ה"ל יוכן כ"י משה רבינו גם הוא היו אבריו וגידיו משיגים המצוות ורצים מאלוהם לדבר מצוה, ולכן כאשר ראה את צרתם של ישראל, ומתוך שיחו וצערו ביקש לומר למח הרעותה לעם הזה, לא בנקל עלתה לו לומר דברים אלו להתאונן על דרכי הש"ת, כי דברים אלו לא היו לרצון לפני ה', אלא שלמכותם של ישראל כפה את עצמו לומר דיבורים אלו בעל כרחו. וזה שכתב רש"י דיבר אתו משפט על שהקשה ל' לדבר ולומר למח הרעותה, היינו שבקושי עלתה לו לדבר ולומר למח הרעותה, וזוהי היה צריך להתבונן כי אין רצון ה' לומר הדברים הללו. (ועי' מ"ש בעצי חיים ח"א פ' וארא עה"פ ויאמר אליו אני ה', ועי' באהל אפרים פ' ק"ה להג"ר ישראל אפרים פישל ראטה ז"ל אב"ד ווידויטשקא שבעט מאחזי הרה"ג ר' משה שטען ז"ל אב"ד דוורע שבעט ממרן העצי חיים נר ה' מרם יכבה, שבת האחרונה פ' וארא שנת תרפ"ו לפ"ק בק"ק קליינווארדין צ"ו).

הגר"ח: דער ישועות יעקב אין שולחן ערוך או"ח אין סימן ה' וועגן זאגן די פרשת העקידה, זאגט ער א דבר נפלא פארוואס נעמט מען א שופר של איל, להזכיר עקידת יצחק (עי' גמ' ראש השנה מז,). לכאורה דער איל איז שוין געווען נאך דעם נסיון, נאר - זאגט ער - אז ווען דער אויבערשטער האט אים געזאגט אל תשלח ידך אל הנער, איז ער צוגעגאנגען צום איל מיט די זעלבע כוונה כאילו ער שחט יצחק, האט עס באוויזן אויף די גרויסע מידת ההשתוות.¹⁴

כ'האב געזעהן אין א ספר (כן מובא בס' חפץ חיים על התורה) אז ס'שטייט ביי די עקידה (בראשית כב, ג) 'וישכם אברהם בכבוקר' איז אוודאי אז ביינאכט פריער האט ער זיך געלייגט שלאפן, לאמיר זיך פארשטעלן אז דער אויבערשטער זאגט פאר א איד ער זאל שחט'ן זיין קינד נאך וואס ער האט געווארט אויף אים אויפיל צייט, וואלט ער א גאנצע נאכט געדאוונט און געוויינט, אבער ביי אברהם וואס איז געווען אויסגעארבעט אין מדת ההשתוות, איז געווען 'וישכם אברהם בכבוקר', און אז ער איז אויפגעשטאנען, איז א סימן אז ער האט זיך קודם געלייגט...

רבינו: דער ערוגת הבורש (פ' יתרו) פרעגט ווי אזוי איז דאס א מציאות אז ביי מתן תורה זענען די אידן פארשלאפן (פרקי דרבי אליעזר פרק מ), ווי אזוי האט מען זיך געקענט לייגן שלאפן פאר מתן תורה, און גאנץ כלל ישראל איז פארשלאפן, ווען מ'ווייסט אז דער אויבערשטער גייט געבן די תורה, און דריי טעג מאכט מען שוין פרישה און קדושה, און די גאנצע וועלט האט ארויס געקוקט אויף דעם מאג, און דא זענען די אידן פארשלאפן.

כ'האב אמאל געזאגט אויף דעם, אז דער באשעפער האט עס בכונה געטוהן, ווייל ער האט געוואלט אז משה רבינו זאל גיין אויפועקן די אידן, ס'זאל זיין א פועל דמיוני אויף שפעטער, אז משה רבינו וועקט אויף די אידן א יעדן שבועות, און ער זאגט פאר אונז 'וועקט זיך אויף אידן, מ'זייט מקבל זיין די תורה, ווען זיי וואלטן נישט געגאנגען שלאפן און משה רבינו וואלט זיי דעמאלטס נישט געוועקט, ווער וואלט אונז היינט געוועקט?!, און דאס האבן די אידן

מלאך ולא חשכת את בנך את יחידך 'ממני', ווייל איך האב דיר אזוי געהייסן.

מיט דעם האבן איך פארשטאנען וואס רש"י זאגט ביי שרה אמינו (ריש פרשת חיי שרה) אז ווען זי האט געהערט בשורת העקידה שנודמן בנה לשחיטה פרחת נשמתה, איז דאך שווער, ווען מ'הייסט ווען פאר שרה'ן אז זי זאל שחט'ן יצחק, וואלט זי דען נישט געשחט'ן? נאר באמת איז דאך נישט געווען דער נסיון העקידה אז מ'זאל יא שחט'ן, נאר די נסיון איז געווען דאס נישט שחט'ן, איז ווען זי האט געהערט אז מ'האט געשחט'ן יצחק, האט זי פארשטאנען אז דער נסיון העקידה ביי אברהם אבינו איז געווען מ'זאל יא שחט'ן, האט זי זיך געוואונדערט 'איז דען דאס נאך בגדר נסיון?!, ביי איר איז דאך דאס געווען א קלייניקייט, און דאס אז דער נסיון איז געווען דאס נישט שחט'ן, האט מען איר נישט פארציילט, איז ווען דעם פרחת נשמתה ומתה.

הגר"ח: ס'איז דאך זיכער אז ווען מ'הייסט ווען איר, וואלט זי אויך געשחט'ן, 'חז"ל זאגן (תנחומא שמות א) אז אברהם איז געווען טפל בנביאות צו שרה.

ס'איז דא א ווארט פונעם רודניקער רב (הגה"צ ר' צבי הירש האלבערשטאם ז"ל בן הגה"ק רבי ברוך מנאליץ ז"ל בן מרן הגה"ק מצאנו (ז"ל) אז דער אויבערשטער זאגט א ווארט מאכט עס א רושם, און ס'שטייט פון רבי שלמה קלוגער כעין זה, פארוואס זעהט מען אז מ'האלט דעם אנכי ה' אלקיך דער ענין פון אמונה מיט מסירות נפש, ווייל דאס איז געזאגט געווארן מפי ה', און ווען דער אויבערשטער האט געזאגט 'את בנך את יחידך אשר אהבת', איז מצד הטבע נישט מעגליך געווען אז אברהם זאל קענען עפעס טוהן פאר יצחק, און דאך האט ער זיך מתגבר געווען, דאס איז געווען דער נסיון.

רבינו: דער זיידע ז"ל דער ייטב לב ברענגט צו - אין פרשת תולדות - און זאגט אז דאס איז די סיבה וואס מ'זעהט שוואכע אידן בעת נסיון לאזן זיך הרגענען, און זיי שמד'ן זיך נישט, ווייל אנכי ולא יהיה לך האט מען געהערט פונעם אויבערשטן אליינס, איז עס נחקק געווארן אינם הארץ פון יעדן איד.

וועגן דעם ביי די עקידה איז דאך שוין אברהם אבינו געווען העכער ווי א מלאך, מושלל פון עולם הזה, נאר מיטן זאגן 'אשר אהבת', האט השי"ת אריינגעברענגט אין אים א געוואלדיגע אהבה צו יצחק.

14

עיין בס' ישמח ישראל (פר תולדות) מביא בשם הרה"ק רבי בעריש מביאלא ז"ל פירש וזהו איל 'אחר' נאחו בסכך, דהיינו אחר שהקב"ה אמר לאענ"ה לשחוט את בנו, הוא התגבר על עצמו והחשיב את בנו כאילו הוא הולך לשחוט איל פשוט, ועתה כששמע קול המלאך שלא ישחטנו, נשא את עיניו וראה וזהו איל 'אחר', א אנדערע איל, דהיינו כי גם בנו היה נחשב אצלו כאיל, עיי"ש באורך דבריו הקדושים.

רבינו: ס'איז געווען דעמאלטס חודש אלול.

הגר"ח: יא, און צומארגנס האט מען עס איבער גערעדט אין די כוללים אין ירושלים, עס ברענגט א גרויסער חיזוק.

הגר"ח הוסיף לספר עוד כמה פרטים ממפעלותיו בדוגמת שערי הוראה, ושהם על מחרת הקודש בלי שום תמיכה ממקורות זרים בא"י, והוסיף לדבר בפרטיות על האכסניות שהבחורים

מתאכסנים במקום אחד תחת השגחה

רבינו: אין ארץ ישראל איז דא ישיבות וואס מ'לערנט דארט, אבער דער עול וואס ער טוט נישט בזמן הלימוד איז נישטא דארט.

הגר"ח: יא, דאס לאזן פאר די בחורים דינגען דירות האט אנגעמאכט א חורבן, ווער קען דען האלטן קאנטראל, עס איז נישט מעגליך.

רבינו: דא אז מ'זייט ארויס אין די גאס נאך צעהן אזויגער איז שמיל, איז אינדערפרי דא טאקע א גרויסער עולם פארטאגס, דער היכל התורה איז פיל געפאקט מיט בעלי בתים.

הגר"ח: אוודאי, אז דער רבי לייגט אריין דעם גאנצן כח אין תורה.

רבינו: הונדערטער אידן זיצן פארטאגס בייטאג און ביינאט, די שטאט איז זיך צואוואקסן, איז אין די אנדערע געגנטער אויך דא, דער "היכל התורה" אין ביהמ"ד הגדול (היכל ראזענבערג) איז דער צענטראלער מקום, און זעקס אזויגער צופרי איז נישטא קיין פלאץ, און ס'איז א גרויס בית המדרש פון אפאר הונדערט פלעצער צו לערנען, די מענטשן טוישן זיך משמורות.

הגר"ח: אמאל איז אזוי געווען, נאכט איז געווען נאכט, און פארטאגס איז געווען פול אלע שוהל'ן, און היינט איז געווארן א פארקערטע וועלט, און דאס אליינס ברענגט חורבנות.

רבינו: בו תרמוש כל חיתו יער (תהלים קד, ב), ביינאכט האבן די היצונים א שליטה (ווד"ק ח"א דף רג), און דאס איז איינס פון די מעלות פון דא אין שטעטל, אז ביינאכט זענען די געשעפטן נישט אפן, און מ'דרייט זיך נישט אין די גאסן.

הגר"ח: ווי אזוי מ'געוואוינט זיך צו אלץ בחור, אזוי בלייבט מען, דאס האט געוויזן די מציאות.

רבינו: אין די ישיבה שטייט מען טאקע אויף אינדערפרי לערנען אפאר שעה פאר'ן דאווענען.

רבינו העניק לו ספר לב אהרן עמ"ס אבות

ונפרד מרבינו בכרבת הצלחה רבה

יעדעס יאר א התעוררות דקדושה שבועות אינדערפרי צו מתן תורה, מכה דעם וואס משה רבינו האט דעמאלטס אויפגעוועקט די אידן, ס'איז דאך ידוע אז עס שטייט דאך אזוי (עי' רמב"ן פ' לך עה"פ ויעבור אברם בארין), אז אלעס וואס די אבות האבן געמוזט איז א פועל דמיוני און ס'איז א נצחי, ס'איז א קדושה לדורות.

הגר"ח: ס'איז דא וואס זענען ממתיק אז דאס וואס כלל ישראל איז געשלאפן, איז געווען כדי צו ממשיך זיין די קדושת התורה אויך בשעת'ן שלאפן, א חוץ אז עס גייט אריין אין די שאלה פון די פוסקים צי בשעת ווען מ'שלאפט ווערט מען נפקע פון די חויב מצוות, אזוי ווי ביי סוכה (לגבי אם לאחד שכבר נרדם בסוכה אם מותר להוציא חוץ לסוכה).

רבינו: דער חתם סופר זאגט (דרשות חת"ס ח"ב דף רכה: ודף רפה:) אז ביי א בן נח ווערט ערשט טאג ביים ניץ החמה, און ביי א ישראל איז שוין טאג פון עלות השחר. לויט דעם קומט אויס אז די אידן האבן געמיינט אז זיי האבן נאך א דין בן נח, ממילא וועט ערשט זיין מתן תורה ביים ניץ החמה, האבן זיי געקענט שלאפן, אבער דער אויבערשטער האט געהאלטן אז זיי האבן שוין א דין ישראל, איז שוין טאג פון עלות השחר (ויע"ע בדרשות חת"ס ח"ב לשובעיות דף רצב).

רבינו שאל את הגר"ח אודות האכסניא

ואמר שברצונו לבוא לשבת אצל רבינו על שב"ק

הגר"ח: כ'האב שוין געזאגט פאר'ן רבי'ן פון דעם גומן מעס פונעם שבת וואס כ'האב מיטגעהאלטן אין ירושלים ווען דער רבי איז געווען דארט (בשנת תשס"ז).

רבינו: איר האט דעמאלטס געברענגט די ספרים דרכי הלכת.

הגר"ח: יא, דער עולם אין ארץ ישראל ווארט אויף נאכאמאל.

רבינו: כ'זועל זיין איה' ווינטער אין בני ברק אויף שבת שקלים, כ'פאר אויף א התנוה (בבית בן אהותו הגה"צ רבי חיים צבי מייזליש שליט"א ראש ישיבת מהר"ם בבני ברק שתתקיים איה' כיום שלישי פ' משפטים הבעל"ט).

הגר"ח: דער רבי זאל וויסן וואספארא חיזוק דאס גיט, ס'איז א רעדע פון פריער, און ס'איז א רעדע פון שפעטער, דער רבי האט דעמאלטס געזאגט דעם פלפול פרייטאג צונאכט'ס וועגן תשובה ווי אזוי נוצט תשובה, אין די סוגיא פון ביטול ברוב (כי כתב הפרמ"ג תשובה מועיל מטעם ביטול ברוב) [והיא לו נדפסה במהרה"א מ"ב דרושים עה"ת ח"ב פ' שופטים אות ה'].

